

E.R.UÇAK

KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

2021

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

5-6 YAŞ ÇOCUKLARININ TABLET/TELEFON KULLANIMLARININ
SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİMLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN
İNCELENMESİ

ECE RANA UÇAK

ÇOCUK GELİŞİMİ ANABİLİM DALI
ÇOCUK GELİŞİMİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEMMUZ

2021

**5-6 YAŞ ÇOCUKLARININ TABLET/TELEFON KULLANIMLARININ
SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİMLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN
İNCELENMESİ**

ECE RANA UÇAK

DANIŞMAN

PROF. DR. AYŞE FULYA MANER

ÇOCUK GELİŞİMİ ANABİLİM DALI

ÇOCUK GELİŞİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEMMUZ

2021

ETİK BEYAN

Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhimde doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Ece Rana UÇAK

TEZ ONAYI

Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı, Çocuk Gelişimi Programında Yüksek Lisans öğrencisi Ece Rana UÇAK tarafından Prof. Dr. Ayşe Fulya MANER'in danışmanlığında hazırlanan "5-6 YAŞ ÇOCUKLARININ TABLET/TELEFON KULLANIMLARININ SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİMLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ" başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 28/07/2021 tarihinde yapılan Tez Savunma Sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı (Danışman)

Prof. Dr. Ayşe Fulya MANER
Kırklareli Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı

Jüri

Doç. Dr. Gökhan ILGAZ
Trakya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim
Dalı

Jüri

Dr. Öğr. Üyesi Arzu AKAR GENÇER
Kırklareli Üniversitesi
Sağlık Yüksekokulu
Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı

İTHAF

*Tezimi her zaman yanımda olan, desteğini her zaman hissettiğim tüm sevdiklerime
armağan ediyorum.*

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmam sűresince bana bilgi ve tecrűbeleri ile yol gűsteren desteęini ve yardımını esirgemeyen tez danıőmanın Sayın Prof. Dr. Ayőe Fulya MANER'e teőekkűr ederim.

Tez sűrecimde istatistik alanında bilgisiyle bana yardımcı olan Sayın Yrd. Doç. Dr. Fatma Nesrin TURAN'a teőekkűr ederim.

Çalıőma sűrecimde hayatımın tűműnde olduęu gibi yanımda olan, her ihtiyacım olduęunda yardımına koőan ve her zaman desteklerini hissettięim canım ailem ve arkadaőlarıma teőekkűr ederim.

Ece Rana UÇAK

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN.....	ii
TEZ ONAYI.....	iii
İTHAF.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
SEMBOLLER/ KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
ÖZET.....	xiv
ABSTRACT.....	xv
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Önemi.....	2
1.3. Problem Cümlesi.....	3
1.4. Alt Problemler.....	3
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	3
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.7. Tanımlar.....	4
1.7.1. Gelişim.....	4
1.7.2. Sosyal – Duygusal Gelişim.....	4
1.7.3. Teknolojik Araç.....	4
2. GENEL BİLGİLER.....	5
2.1. Sosyal Duygusal Gelişim.....	5
2.1.1. Sosyal Duygusal Gelişimi Etkileyen Faktörler.....	8
2.1.1.1. Anne-Baba Çocuk Etkileşimi.....	9
2.1.1.2. Kardeş İlişkileri.....	9
2.1.1.3. Akranlar ve Arkadaşlık İlişkileri.....	9
2.1.1.4. Okul ve Öğretmenler.....	10
2.1.1.5. Kitle İletişim Araçları.....	10
2.1.1.6. Sosyo-Ekonomik Düzey.....	10
2.1.1.7. Çocuğun Geliştirdiği Özellikler.....	10
2.1.2. Yaşlara Göre Sosyal-Duygusal Becerilerin Gelişimi.....	10
2.2. Sosyal Gelişim.....	11

2.2.1. Erikson'a Göre PsikoSosyal Gelişim.....	13
2.2.1.1. Temel Güvene Karşı Güvensizlik (0-1 Yaş).....	13
2.2.1.2. Özerkliğe Karşı Kuşku ve Utanç (1-3 Yaş).....	13
2.2.1.3. Girişimciliğe Karşı Suçluluk (3-6 Yaş).....	14
2.2.2. Bandura Sosyal Öğrenme Teorisi.....	14
2.2.3. Freud'un Psikoseksüel Gelişim Kuramına Göre Sosyal Gelişim.....	15
2.2.4. Piaget'e Göre Sosyal Gelişim.....	15
2.3. Duygusal Gelişim.....	16
2.3.1. Freud'un Psikoanalitik Kuramı.....	18
2.3.2. Aile ve Çocuk.....	19
2.4. Çocuk ve Teknolojik Araç.....	19
2.4.1. Teknolojik Araç.....	19
2.4.2. Okul Öncesi Dönem Çocuklar ve Tablet/Telefon Kullanımı.....	22
2.4.3. Medya Kullanımının Çocukların Sosyal-Duygusal Gelişimi Üzerine Etkisi.....	25
2.5. İlgili Araştırmalar.....	28
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	33
3.1. Araştırmanın Yeri ve Zamanı.....	33
3.2. Araştırmanın Modeli.....	33
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	33
3.4. Araştırmaya Dahil Edilme ve Dahil Edilmeme Ölçütleri.....	34
3.4.1. Araştırmanın Dahil Edilme Ölçütleri.....	34
3.4.2. Araştırmanın Dahil Edilmeme Ölçütleri.....	34
3.5. Veri Toplama Yöntemi ve Veri Toplama Araçları.....	34
3.6. Araştırmanın Değişkenleri.....	36
3.6.1. Bağımlı Değişkenler.....	36
3.6.2. Bağımsız Değişkenler.....	36
3.7. Araştırmanın Hipotezleri.....	37
3.8. Araştırmanın Değerlendirilmesi.....	39
3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	40
4. BULGULAR.....	41
5. TARTIŞMA.....	69
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	76
6.1. Sonuç.....	76
6.2. Öneriler.....	77

KAYNAKLAR	79
EKLER.....	85
EK-1 Anket Formu	85
EK-2 Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme- 30 Ölçeği (SYDD-30).....	89
EK-3 Etik Kurul İzni	91
EK-4 Ölçek İzin Belgesi.....	97
EK-5 Özgeçmiş	98

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Çocukların gittikleri okullar.....	41
Tablo 4.2. Cinsiyet.....	42
Tablo 4.3. Ailenizin toplam aylık geliri nedir?.....	43
Tablo 4.4. Ailenizin türü.....	44
Tablo 4.5. Çalışma durumunuz nedir?.....	44
Tablo 4.6. Eğitim durumunuz nedir? (Anne eğitim).....	45
Tablo 4.7. Eğitim durumunuz nedir? (Baba eğitim).....	46
Tablo 4.8. Evinizde tablet ve telefonda birisi ya da her ikisi bulunuyor mu?.....	47
Tablo 4.9. Evinizde internet bulunuyor mu?.....	47
Tablo 4.10. Çocuğunuz tablet/telefon kullanıyor mu?.....	48
Tablo 4.11. Çocuğunuz gün içinde ortalama ne kadar süre tablet/telefon kullanıyor?.....	48
Tablo 4.12. Çocuğunuz tablet/telefon kullanırken sizin denetiminizde oluyor mu?.....	49
Tablo 4.13. Çocuğunuz tablet/telefonu hangisi/hangileri için daha çok kullanıyor? (İnternette video izleme).....	49
Tablo 4.14. Çocuğunuz tablet/telefonu hangisi/hangileri için daha çok kullanıyor? (Çizgi film izleme).....	50
Tablo 4.15. Çocuğunuz tablet/telefonu hangisi/hangileri için daha çok kullanıyor? (Oyun oynama).....	51

Tablo 4.16. Çocuğunuz tablet/telefonu hangisi/hangileri için daha çok kullanıyor? (Müzik dinleme).....	51
Tablo 4.17. Çocuğunuzun telefon/tablet ile zaman geçirmesi sizi rahatsız ediyor mu?.....	52
Tablo 4.18. Çocuğunuz tablet/telefon ile vakit geçirirken şiddet içerikli videolar izliyor mu?.....	53
4.19. Çocuğunuz tablet/telefon ile vakit geçirirken şiddet içerikli oyunlar oynuyor mu?.....	53
Tablo 4.20. Bu durumun çocuğunuzun davranışlarına da yansıdığını düşünüyor musunuz?.....	54
Tablo 4.21. Çocuğunuzun arkadaşlarıyla iletişim kurma süresi ortalama ne kadar?.....	55
Tablo 4.22. Çocuğunuzun arkadaşlarıyla oyun oynama süresi ortalama ne kadar?.....	55
Tablo 4.23. Çocuğunuzun duygularını belli edebildiğini düşünüyor musunuz?.....	56
Tablo 4.24. Çocuğunuz başkalarının duygu ve düşüncelerine karşı duyarlı mıdır?....	56
Tablo 4.25. Çocuğunuzun kendini ifade etme becerileri sizce yeterli midir?.....	57
Tablo 4.26. Çocuğunuz evde bulunan kurallara uyuyor mu?.....	58
Tablo 4.27. Çocuğunuz okulda bulunan kurallara uyuyor mu?.....	58
Tablo 4.28. Çocuğunuz evde ya da okulda sorumluluk alıyor mu?.....	59
Tablo 4.29. Çocuğunuz evde ya da okulda aldığı sorumlukları yerine getiriyor mu?..	60
Tablo 4.30. Çocuğunuzun özgüveni yeterli düzeyde mi?.....	60
Tablo 4.31. Çocuğunuz çevresindekilerle kolay iletişim kurabiliyor mu?.....	61
Tablo 4.32. Çocuğunuz yeni tanıştığı kişilerle iletişim kurabiliyor mu?.....	62

Tablo 4.33. Çocuğunuzun liderlik becerilerini nasıl değerlendirirsiniz?.....	62
Tablo 4.34. Çocuğunuzun içine kapanık olduğunu düşünüyor musunuz?.....	63
Tablo 4.35. Çocuğunuza tablet/telefon kullanımı konusunda süre aralığı belirliyor musunuz?.....	64
Tablo 4.36. Çocuğunuz sizin belirlediğini süre aralığına uyuyor mu?.....	64
Tablo 4.37. Çocuğunuz tablet/telefon kullanmaya kaç yaşında başladı?.....	65
Tablo 4.38. Çocuğunuz yemek yerken de bir yandan tablet/telefon ile vakit geçiriyor mu?.....	66
Tablo 4.39. Çocuğunuz tablet/telefon kullanmasına izin vermediğinizde nasıl tepki gösteriyor?.....	67
Tablo 4.40. Çocuğunuzla birlikte oyun oynamak için günde ortalama ayırdığınız süre nedir?.....	68

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 3.1.** Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme- 30 Ölçeği'ne İlişkin Örnek Sorular.....35
- Şekil 3.2.** Anket formuna ilişkin Örnek sorular.....36

SEMBOLLER/ KISALTMALAR LİSTESİ

Aİ puanı: Anksiyete- İçe Dönüklük puanı

E. Erikson: Eric Erikson

KS puanı: Kızgınlık- Saldırganlık puanı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

SYDD-30 Ölçeği: ve Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği

SY puanı: Sosyal Yetkinlik puanı

TDK: Türk Dil Kurumu

ÖZET

5-6 Yaş Çocuklarının Tablet/Telefon Kullanımlarının Sosyal Duygusal Gelişimleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi

Bu çalışmanın amacı 5-6 yaş çocuklarının tablet ve/veya telefon kullanımlarının sosyal-duygusal gelişimleri üzerine etkisini incelemektir. Yapılan bu çalışma tanımlayıcı araştırma modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu üç okul olarak belirlenmiştir. Ancak yeterli veri toplanamaması nedeniyle sonradan altı okul daha araştırmaya katılmıştır. Belirlenen okullarla ilk önce okul müdürleri çalışma konusu, kapsamı ve verilerin toplanma sürecinin nasıl olacağı hakkında bilgilendirilmiştir. Ardından ilkokullarda anasınıfı öğretmenleri ve anaokullarında 5-6 yaş grubu sınıf öğretmenleri aynı şekilde bilgilendirilerek velilere gönüllü onam formu, “anket formu” ve “Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 (SYDD-30) Ölçeğinin” ulaştırılması gerektiği açıklanmıştır. Bir hafta sonra yeniden gelinerek dönüş sağlanan formların toplanacağı belirtilmiştir. Tüm istatistikler için anlamlılık sınırı $p<0.05$ olarak seçilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında 5-6 yaş çocuklarının tablet/telefon kullanımlarının sosyal duygusal gelişimleri üzerine etkisi incelenen maddeler hakkında istatistiksel bakımdan anlamlı ilişki görülmeyen sonuçlar olduğu gibi istatistiksel bakımdan anlamlı ilişki görülen birçok madde olmuştur ($p<0.05$). Sonuç olarak çocukların tablet/telefon kullanımlarının kullanılış şekil, süre, denetim durumu vb. yönlerden sosyal-duygusal gelişimleri üzerine etkisi olduğu görülmüş, öğretmenlerden alınan görüşler doğrultusunda bu konuda velilere eğitim verilmesi gerekliliği fark edilmiştir.

Anahtar sözcükler: Erken çocukluk, Sosyal-Duygusal Gelişim, Teknoloji

ABSTRACT

The Examination Of The Effects Of Tablet/Phone Usage On The 5-6 Year Old Childrens' Social Emotional Developments

This study investigates the impact of tablet and/or phone use on social-emotional development in 5-6 years old children. In this study, the descriptive research model was used. The subjects of the research were determined by one of the purposeful sampling methods: was used the convenience sampling method. Three schools were taken as the basis for the research. However, six more schools were added to the study due to lack of data. Primarily, the principals of the selected schools were informed about the study's subject, scope and data collection process. After that, kindergarten teachers in primary schools and classroom teachers responsible for 5-6 years old children groups in kindergartens were informed in the same way and it was explained that voluntary consent form, "Survey Form" and "Social Competence and Behavior Evaluation Scale (SCBE-30)" should be sent to their parents. It was stated that the answered forms would be collected a week later. The limit of significance for all statistics was chosen as $p < 0.05$. According to the conclusions obtained, there were some results that were not statistically significant for the subjects that the impact of tablet/phone use of 5-6-year-old children on the social-emotional development were examined as well as there were many subjects that were statistically significant ($p < 0.05$). In consequence of the study, it has been observed that the use of tablets/phones among children has an impact on their social-emotional development in terms of usage way, time, supervision status, etc. and it has been realized that the parents should be trained in this regard in line with the opinions received from the teachers.

Keywords: Early Childhood, Social-Emotional Development, Technology

1. GİRİŞ VE AMAÇ

1.1. Problem Durumu

Çocukluk, yaşantılar ve gelişimsel olarak kat edilen aşamaları yönünden birey yaşamının önemli bir kesitini oluşturmaktadır. Çocukluk dönemi içerisindeki 0-6 yaş aralığı, çocukların bu dönemde karakter özelliklerini kazanması sebebiyle büyük bir öneme sahip görülmektedir. Çocukların bu dönemde olumlu ya da olumsuz yaşadıkları olaylar, karakterlerinin olgunlaşmasında bir aracı olmakta ve bu yaşanmışlıkların etkileri hayatları boyunca sürmektedir.

Ayrıca bu dönem çocukları için okul öncesi eğitiminin çocukların tüm gelişim alanlarını desteklemesi; okula giden çocukların, okula gitmeyen yaşlılarına göre, yaşa özgü gelişim özellikleri bakımından daha ileri bir durumda olabilecekleri yadsınamayacak bir gerçekliği oluşturmaktadır. Dolayısıyla gelişimsel açıdan, 0-6 yaş dönemi çocuklarını okul öncesi eğitimi almakta olanlar ve almayanlar olarak da ele almak mümkündür.

Günümüz çocukluk ve geçmiş yıllardaki çocukluk yaşantılarına bakıldığında da farklar görülmektedir. Geçmiş yıllarda çocukları sınırlı uyaranlar etkilerken, ilerleyen yıllarda yaşanan sosyal, kültürel, teknolojik tüm gelişmeler ile birlikte çocukların etkileşime girdikleri uyaranlarda artış meydana gelmektedir. Bu durum, çocukların algılarını daha fazla açmakta ve öğrenme hızları üzerinde bir artış meydana getirmektedir. Örneğin, artan oyuncak çeşitliliği ile birlikte oynanabilecek oyun çeşidi sayısı da artmaktadır. Bu gelişmelerle, çocukların yaratıcılıkları daha çok desteklendiğinden, daha çok detay içeren oyunlar üretebilme durumları gelişmektedir. Aynı zamanda teknolojik gelişmeler, çocukların psikososyal gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Oyun alanları dışı mekanlar olan çocukların yerini, evlerinde bilgisayar, tablet, telefon ile vakit geçiren, internet aracılığıyla videolar izleyen ya da sanal oyunlar oynayan çocuklar almaktadır.

Teknolojik araçlarla beraber oluşan medya kültürü, çocukların davranışları ve öğrenme biçimlerini etkilemektedir. Çocukların neyi, nasıl öğrenecekleri medya

kültüründen etkilenmektedir. Çünkü günümüzde çocuklar, uyku zamanları hariç olmak üzere diğer zamanlarını teknolojiyle iç içe geçirmektedir (Levin, 2013).

Cep telefonlarının davranış, alışkanlık, sosyal yapı ve kişiliği değiştiren biyolojik, psikolojik ve sosyal etkileri mevcut bulunmaktadır. Cep telefonu kullanımının artmasının en çok pasif agresif, özgüvensiz, sosyal açıdan uyumsuzluk; obsesif, bağımlı ya da anti-sosyal özellikler taşıma; sık moral bozukluğu ve kaygı yaşama ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (King vd., 2014). Cep telefonu ile çok fazla zaman geçiren çocukların arkadaşları ve aileleri ile zayıf sosyal ilişkilere ve düşük akademik performansa sahip oldukları belirtilmektedir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Günümüzde yaşam koşullarının geldiği noktada teknoloji ve teknolojinin getirileri, çocuk ve yetişkin fark etmeksizin herkesin hayatında büyük bir yer kaplamaktadır. Özellikle ailelerini gözlemleyerek öğrenen çocuklar için, ailelerini kullanırken gördükleri teknolojik cihazların çocukların ilgilerini çekmemesi mümkün görünmemektedir. Ailelerin özellikle kendilerine, işlerine ayıracak zaman yaratmak vb. gibi nedenlerle çocuklarının teknoloji ile olması gerekenden daha uzun süre iç içe olmalarına izin verdikleri görülmektedir. Teknoloji ve teknolojik cihaz kullanımının olumlu etkileri olabileceği gibi olumsuz etkilerinin de olabileceği ve bu durumun ailenin bilinç düzeyi, çocuğuna süre sınırlaması koyup koymaması, çocuğunu kullanım süresince denetimi altında bulundurup bulundurmaması gibi faktörlerden büyük oranda etkilendiği görülmektedir.

Özellikle okul öncesi dönem ve bu dönemde bulunan çocukların teknolojik cihaz kullanım durumlarının gelişimleri açısından incelenmesi ve bu konuda ailelerin bilinçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi dönem; gelişim için en kritik yaşlardan olan 0-6 yaş dönemini kapsamaktadır. Çocukların gelişimlerinin bu dönemde büyük oranda tamamlanması dolayısıyla okul öncesi dönem oldukça önemlidir. Tüm gelişim alanları için olduğu gibi ailesini, çevresini gözlemleyerek ve çevresiyle iletişime geçerek öğrenen okul öncesi çocukları için sosyal duygusal gelişim büyük önem göstermektedir. Gelişim çeşitlerinden birisi olan sosyal duygusal gelişim üzerinde aile, kardeş, arkadaş ilişkileri ve kitle iletişim araçları, teknolojik araçların vb. etkili olduğu görülmektedir.

Çocukların birçoğunun özellikle okul öncesi dönemde, telefon ve tablet kullanımının erişimlerinin daha kolay olması sebebiyle oldukça yoğun olduğu ve bu kullanım sırasında aileleri tarafından özgür bırakıldıkları görülmektedir. Ancak teknolojinin kontrolsüz kullanılmaması özellikle okul öncesi dönem çocukları için büyük öneme sahiptir. Bu bağlamda ailelerin, çocuklarının teknolojik cihazları gün içerisinde kullanımları sırasında uymaları gereken süre miktarını bilmeleri ve buna mutlaka uymaları gerekmektedir. Aynı zamanda çocuklarının cinsellik, şiddet vb. içeren video, oyun gibi içeriklerden uzak durmalarını sağlayabilmeleri adına kullbu süre içerisinde çocuklarının yanında olmaları çok önemlidir. Bu nedenlerle okul öncesi dönem içerisinde bulunan 5-6 yaş grubu çocuklarıyla çalışılması ve güncel ve çok araştırma yapılmamış bir sorun üzerinde durulması bu çalışmayı önemli kılmaktadır. Aynı zamanda yapılan çalışmalar incelendiğinde çalışmaların daha çok televizyon, bilgisayar, internet kullanımı hakkında olduğu ve farklı yaş gruplarıyla çalışılarak bilişsel, dil vb. gelişim alanları ya da teknolojik araçların obezite gibi hastalıklar ile ilişkisi üzerine olduğu; okul öncesi dönem çocuklarına, tablet-telefon kullanımı ve sosyal duygusal gelişim alanlarına daha az yer verildiği görülmüştür. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, 5-6 yaş çocuklarının tablet/telefon kullanımlarının sosyal duygusal gelişimleri üzerine etkisinin incelenmesidir.

1.3. Problem Cümlesi

Çalışmanın temel problemi “5-6 yaş çocuklarının tablet/telefon kullanımlarının sosyal duygusal gelişimleri üzerine etkisi var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir.

1.4. Alt Problemler

- 1.Çocukların tablet/telefon kullanımlarının günlük yaşamları üzerine etkisi nedir?
- 2.Çocukların tablet/telefon kullanım düzeyleri ve ailelerin yaklaşımı nedir?

1.5. Araştırmanın Varsayımları

- 1.Ailelerin anket ve ölçek sorularını yanıtlarken doğru cevapları verdikleri varsayılmaktadır.
- 2.Ailelerin soruları kendi çocuklarının davranışlarını ve günlük yaşamını düşünerek cevaplandıkları varsayılmaktadır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma aşağıda belirtilen çerçevede gerçekleştirilmiştir.

1. Araştırma verileri Edirne'den elde edilmiştir.
2. Araştırma Ayşekadın Anaokulu, Plevne İlkokulu, Cumhuriyet İlkokulu, Şükrüpaşa İlkokulu, 75. Yıl İlkokulu, Yüksel Yeşil İlkokulu, Trakya Birlik İlkokulu, Zübeyde Hanım Anaokulu ve Hatice Erkurt Anaokulu 5-6 yaş grubu çocukları ile sınırlandırılmıştır.

1.7. Tanımlar

1.7.1. Gelişim

İnsan gelişimi, çevre ve kalıtım arasındaki etkileşimin ürünüdür. Kalıtsal özellikler, biyolojik yatkınlıklar olarak tanımlanabilir. Genlerin taşıdıkları yapısal özellikler doğrultusunda hücreleri programlanmasıyla cinsiyet, saç rengi, fiziksel büyüklük vb. özellikler çevresel değişkenler ile etkileşerek şekillenir. İnsan gelişimine yön veren iki temel süreçten genotip; anne-babadan kalıtım yoluyla gelen tüm özellikler iken fenotip; aile, çevre, okul ve toplum gibi farklı sosyal ortamlarda toplumsal ilişkiler yoluyla edinilen gözlenebilir tüm kişisel özelliklerdir (Aydın, 2016).

1.7.2. Sosyal – Duygusal Gelişim

Bireyin içinde yaşadığı toplum tarafından kabul edilir biçimde davranmayı öğrenme sürecidir (Fazlıoğlu, 2009, Akt; MEB, 2013: 4). Sosyal- duygusal gelişim çocuğun kendini ifade edebilmesi, duygularını kontrol edebilmesi, çevresiyle uyum içinde olabilmesidir (Saarnı, 2001).

1.7.3. Teknolojik Araç

Teknoloji; insanın maddi çevresini denetlemek ve değiştirmek amacıyla geliştirdiği araç gereçlerle bunlarla ilgili bilgilerin tümü olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011). Teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkan teknolojik araçlar medya kavramının oluşmasını sağlamıştır. Medya; yazılı, sesli ve görsel iletişim araçları olarak tanımlanabilmektedir (Eskier, 2017).

2. GENEL BİLGİLER

Gelişim, bireyin doğumundan ölümüne kadar meydana gelen tüm değişimleri kapsayarak kalıtım ve çevrenin etkisiyle oluşmaktadır. Gelişim; büyüme, olgunlaşma ve hazırbulunuşluk kavramlarıyla birlikte ele alınmaktadır. Gelişim hem nitel hem nicel değişiklikleri kapsarken büyüme bireydeki nicel değişiklikleri kapsamaktadır. Olgunlaşma, bireyin bir beceriyi yerine getirecek yeterli biyolojik olgunlaşmayı tamamlaması olarak açıklanabilmektedir. Örneğin; çocuğun kalem tutabilmesi ya da yürümeye başlaması gibi beceriler için öncelikle gerekli kasların, organların vb. işlevini yerine getirebilecek düzeye gelmesi gerekmektedir. Hazırbulunuşluk ise; olgunlaşma, öğrenme, yaşantılar vb. sonucunda bireyin bazı davranışları yerine getirebilecek düzeye gelmesidir. Örneğin; çocuğun kalem tutabilmesi için hem kaslarının kalem tutabilecek olgunluk düzeyine gelmesi hem de bu davranışın gerektirdiği bazı hareketleri öğrenmiş olması gerekmektedir (Başal, 2003).

Çocukların; bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimlerinin en hızlı olduğu dönemlerden birisi okul öncesi dönemini kapsayan 0-6 yaş grubudur. Bu dönemde çocuğun kazandığı gelişmeler ilerideki yaşamı açısından büyük önem taşımaktadır (Poyraz ve Çiftçi, 2011).

2.1. Sosyal Duygusal Gelişim

Bireyin; aile, toplum, okul gibi sosyal ortamlarda, çevresindekilerle olumlu ilişkiler kurmasında, aldığı sorumlulukları ve toplumsal kurallara uyma sorumluluğunu yerine getirmesinde, toplum ve çevre tarafından kabul edilmesinde sosyal gelişiminin etkisi büyüktür. Gelişim üzerinde çevrenin de etkileri olduğu düşünüldüğünde, çocuğun sosyal çevresinin, özellikle de ailesinin, sosyal duygusal gelişim açısından çok önemli olduğu yadsınamaz bir gerçektir (Ahmetoğlu,2004).

Bebekler, ihtiyaçlarının karşılanması için kendisine bakan kişi ya da kişilere ihtiyaç duymaktadır. Bu kişiler ebeveynler olabileceği gibi bakım sağlayan başka kişiler de olabilir. Burada önemli olan nokta, çocukların sosyal ilişkilerinin başladığı aşamanın, yaşamının ilk yılları olduğu gerçekliğidir. Tüm gelişim alanları için önem teşkil eden yaşamın ilk yılları, çocukların sosyal duygusal gelişimi için de etkisi büyüktür.

Yaşamının ilk yıllarında kendisine bakım sağlayan kişi ya da kişilerle olumlu bağlar kurarak güvenli bağlanma sağlayan çocuk, ilk önce ev ortamında sağlanan bu güven duygusuyla birlikte sosyalleşmenin temellerini atmaktadır. Bu sayede özgüven duygusu da sağlamış olan çocuk, ilerleyen aşamalarda ailesi dışındaki çevresinde bulunan kişilerle ve okul öncesi eğitime geçişte sosyal ilişkiler kurmakta zorluk yaşamayacak güvenli duygusal bağlar kuracaktır. Tüm bunlara genel bir çerçevede bakacak olursak çocuğun toplumsal ilişkilere uyumu gerçekleşmiş olmaktadır (Başal, 2003).

Çocukların sosyalleşmesinde ilk kaynak aileleridir. Bebeklik ve çocukluk ile birlikte başlayan sosyalleşmelerinin temeli, sözlü ya da sözsüz bir şekilde kurdukları iletişim ile atılır. İlk önce aile içi kuralları öğrenerek bunlara uymaya özen gösteren çocuk, bu sayede kazandığı sosyal vb. tüm beceriler sayesinde okula başladığı andan itibaren karşısına çıkan diğer tüm okul/toplum kurallarına daha rahat uyum sağlayıp uygulamaya geçirebilir. Okul/sınıf ortamında oyun ve çeşitli etkinlikler ile grup çalışmaları yapan çocuğun, zaman içinde konuşma, liderlik gösterme ya da belli bir gruba uyum sağlama, empati, sıra bekleme, başkalarını dinleme ve topluluk önünde konuşma becerisi, çevresindeki kişilere ve kendine saygı duyma gibi kendisini hayata hazırlayan birçok beceri kazanmakta ya da var olan becerilerini geliştirmektedir. Aile ve okul yaşantısıyla birçok sosyal beceri kazanmış olan çocuk, bu sayede toplum kuralları ve yaşamına daha kolay uyum gösterir. (Poyraz ve Çiftçi, 2011).

Sosyal gelişim bebeğin ağlama, gülümseme, anlamlı/anlamsız sesler çıkarma vb. şekillerde verdiği sosyal tepkiler ile başlamaktadır. Bebeğin yaşamının ilk yılı içinde, ailesi ve çevresiyle kazanacağı ilişkiler aynı zamanda sosyal gelişimini de olumlu yönde etkilemektedir. İki yaşına gelen çocukların, dil ve psiko-motor gelişimlerinin ilerlemesi ve bağımsızlık duygularının artmasıyla birlikte çocuk çevresiyle kurduğu etkileşimler ile sosyalleşmeye başlamaktadır. Çocuk 2-2,5 yaşlarına geldiğinde daha dengesiz, kararsız, inatçı olur ve söz dinlemekten, yardım almaktan hoşlanmamaktadır. Ayrıca bu yaş aralığı gelişimim kritik olduğu yaşlardandır. Üç yaşında iken yavaş yavaş olumlu davranışları çoğalma göstermektedir. 3-4 yaşlarında grup halinde oyun oynamaktan hoşlanmaktadır. 5 yaşına geldiğinde ise çevresine uyum sağlama noktasında en yüksek dereceye ulaşmaktadır. Okul öncesi eğitim

kurumlarında, hemen her yaş grubu çocuklar için sosyalleşmelerine yardımcı etkinlikler bulunmaktadır (Poyraz ve Çiftçi, 2011).

Tüm insanlar için aileleri yaşamlarında önemli bir yer tutmakta ve insanların çoğunluğu yaşamlarını aile ortamında sürdürmektedir. İnsanlar özellikle yaşamlarının ilk yıllarında, yaşamlarını devam ettirebilmek ve sonrasında da yetişkinliğe erişebilmek için ailesine gereksinim duymaktadır (Özgün, 2013). Yaşamın ilk yıllarında çocuğun sosyal uyum ve becerilerinin gelişimi, ilerleyen yıllardaki uyum ve becerilerinin temelini oluşturmaktadır. Çocuğun gözlem ve gözlemlerin taklidi ile davranış kalıplarını kazanması ve ardından anne babasının onunla kurduğu iletişim, ona karşı gösterdikleri tutum, çocuğun sosyal uyum ve becerilerinin gelişimini büyük ölçüde etkilemektedir. Güvenli bir aile ortamında, anne-babasına güvenli bağlanan ve sevgiyle büyüyen dolayısıyla da kendine güveni sağlamış olan çocuk topluma kolay uyum sağlayabilmekte ve günlük yaşamla ilgili gerekli bilgi ve becerileri çok daha rahat kavrayabilmektedir. Aile bireyleri arasındaki iletişim çocukların sosyal uyum ve becerilerini hep olumlu hem de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Anne babanın çocuğa gösterdikleri sevgi, saygı, yakınlık ve bunların yanında davranışlarındaki tutarlılık ve güven verici bir hisse sahip olmaları uyum ve becerilerin olumlu yönde etkilenmelerini sağlamaktadır. Diğer yandan ise anne babanın otoriter davranışları, çocuğa saygı ve sevgi hissinin yansıtılmaması çocukların sosyal uyum ve becerilerini olumsuz yönden etkilemektedir. Sosyal-duygusal gelişim için önemli olan, kişilik temellerinin atıldığı okul öncesi dönemde çocuk yakın çevresinden fazlasıyla etkilenmektedir. Okul öncesi dönemde yürüme ve konuşma becerilerinin kazanılmasıyla birlikte çocuk çevresini keşfetmeye başlamakta ve “ben” duygusunun kazanılmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca oyunlarda cinsel kimlikler ve buna bağlı gruplaşmaların oluştuğu görülmektedir. –Cinsel kimlik burada alakasız olmuş ya içi biraz daha dolsun ya başka yere kalksın- Bu dönemde çocuk için oyun, kendisini ve çevresini daha kolay tanıyabildiği için önemlidir. –tanıyabildiği?- Oyun çocukların, gelişimi, kişiliğinin oluşumu ve gelişiminde büyük katkı sağlamaktadır. Çocuklar, oyunlarla üstün olma, kazanma, başarma, arkadaşlarıyla yardımlaşma, iyi ilişkiler içinde olma, saygı duyma gibi birçok beceriyi kazanmaktadır (Işık, 2007).

Bireyin ilerleyen yıllarda iletişim sorunları yaşamaması için erken yaş çocukluk döneminde, sosyal duygusal gelişimlerine yönelik kazanımları önemlidir. Erken

yaşlarda arkadaşlarıyla kolay iletişim kurabilen, arkadaş gruplarına girebilen, duygu ve düşüncelerini söyleyebilen ayrıca başkalarının duygu ve düşüncelerine de saygı gösterebilen çocuğun, ilerleyen yıllarda da olumlu sosyal becerilere sahip bir birey olacağı öngörülebilmektedir. Bu bağlamda okul öncesi dönem eğitiminin önemli ve dikkat edilmesi gereken gelişim özelliklerinden biri de sosyal duygusal gelişimdir (Balaban Dağal ve Önder, 2015).

Okul öncesi dönem çocuğun doğumundan temel eğitime başladığı döneme kadar olan zaman dilimini kapsamaktadır. Bu zaman dilimi içerisinde çocuğun tüm gelişim alanları büyük ölçüde tamamlanmaktadır. Bu nedenle çocukların gelişim özelliklerini iyi bilmek gerekmektedir. (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010)

2.1.1. Sosyal Duygusal Gelişimi Etkileyen Faktörler

Yaşamın ilk yıllarında çocuğun sosyal uyum becerilerinde gösterdiği gelişim düzeyi ileriki yıllardaki sosyal uyum ve becerilerinin temelini oluşturmaktadır. Sosyal uyumun başlangıç biçimlerinden biri olan gözlem yapma ve gözlemlenen davranışları taklit etmek çocukların yeni davranış biçimleri kazanmaları için büyük önem göstermektedir. Bu durumda anne-babanın çocukla kurduğu iletişim ve izlediği tutum çocuğun sosyal uyum ve becerilerini büyük ölçüde şekillendirmektedir. Güvenli ve sıcak bir aile ortamında sevgi ile büyüyen çocuk toplum normlarını ve günlük yaşam becerileri ile uyum sağlamayı öğrenir. Anne babanın çocukla olan iletişimlerinin niteliği çocukların sosyal uyum becerilerini olumlu yönde olabileceği gibi olumsuz yönde de etkileyebilmektedir. Anne, babanın çocuğa sevgi, sıcaklık göstermesi ve davranışlarında tutarlı ve güven verici bir tutuma sahip olmaları çocukların sosyal uyum ve becerilerini olumlu yönde etkinlerken çocuğa karşı katı bir disiplin uygulamak, otorite kurmaya çalışmak ve çocukların aşırı büyük bir baskı altında sevgi dolu iletişimden uzak yetişmelerinin ise çocukların sosyal uyum ve becerilerini olumsuz yönden etkilediği söylenebilmektedir. Okul öncesi dönem; gelişimin en hızlı olduğu, kişiliğin temellerinin atıldığı, çocuğun her türlü öğrenmeye açık olduğu bir dönemi içermektedir. Okul öncesi dönemde çocuğun kazanmış olduğu konuşma ve yürüme becerileri ile çocuğun çevresini keşfetmesi kolaylaşır ve bu durum çocuğun ben duygusunu kazanmasına yardım etmektedir. Anne, babaların yasak ve kısıtlamalara başvurması çocukların olumsuz tepkiler vermesine neden olmaktadır.

Okul öncesi dönem çocuğu bu kısıtlamalara daha uyumlu tepki verir. Bu dönem çocuğu için oyun çok büyük öneme sahiptir. Çocuk oyunla gelişir, kişilik kazanır, yaşadığı dünyayı keşfeder ve oyunlarında cinsel kimlikler ve gruplaşmalar görülür. Okula başlayan çocuk çevresini oyunla keşfeder, ayrıntılara dikkat eder, oyunlarda kazanmayı hedefler ve yardımlaşma, olumlu ilişkiler kurma, saygı- sevgi gibi özellikleri kazanır (Işık, 2007).

2.1.1.1. Anne-Baba Çocuk Etkileşimi

Anne ve babaların çocukların duygusal deneyimleri hakkındaki konuşmaları ve bu konularda göstermiş oldukları tutumlar çocukta empati ve sosyal becerilerinin gelişiminde yardımcı olmaktadır (Shaffer ve Kipp, 2014).

Aile, çocuğun ilk sosyal çevresi olması bakımından çok önemlidir. Aile bireyleri ile etkileşimleri sonucunda çocuklar ilk sosyal davranışlarını kazanmaktadır. Aile okul öncesi dönem çocukları için en etkili iletişim ve sosyalleşme kaynağıdır. Ailede güven ve sosyal kabul duygusunu hisseden çocuklar için sosyal duygusal gelişimin ilk adımları atılmaktadır. Çocuk için okul öncesi dönem içinde aile; hem bir sosyalleşme ortamı hem de aile bireylerinin model alınarak gelişimlerini destekledikleri ve öğrendikleri bir ortamdır. Ailenin çocuklarına model olması, aralarında olumlu etkileşim olması, çocuklarına karşı tutumları yani anne, baba ve çocuk etkileşimi çocukların sosyal duygusal gelişimleri üzerinde çok önemlidir (Kandır ve Alpan, 2008).

2.1.1.2. Kardeş İlişkileri

Kardeş ilişkileri; zaman zaman aralarında anlaşmazlıklar görülse bile içten ve sıcak ilişkiler içinde de yansıyabileceğinden çelişkili olarak tanımlanabilir (Işık, 2007).

2.1.1.3. Akranlar ve Arkadaşlık İlişkileri

Çocukların sosyal gelişimleri açısından en önemli faktörlerden birisi de arkadaş ve arkadaş gruplarıdır. Çocuklar paylaşmayı, işbirliği içinde bulunmayı, sorumluluk almayı ve bu sorumluklarını gerçekleştirmeyi, kendi hakkını savunmayı ve başkalarına saygı göstermeyi, kazanıp kaybetmeyi, yarışma ve dayanışmayı arkadaş grupları ile birlikte grup oyunları ile öğrenmektedirler. Böylece çocuklar toplumsal hayatın kurallarını ve biçimini benimsemektedirler (Çağdaş, 1997).

2.1.1.4. Okul ve Öğretmenler

Çocuklar evde bulamadıkları birçok imkanı okulda bulabilmektedirler. Yaşıtlarıyla ilişki içinde bulunma, grup oyunları oynama, işbirliği içinde çalışma imkanı bulurlar. Ayrıca paylaşmayı, başkalarının haklarına saygı duymayı ve kendi haklarını korumayı, sıra beklemeyi öğrenir. Okul, çocukların daha girişken ve özgüvenli olmalarını aynı zamanda sosyalleşmelerini sağlama açısından büyük önem taşımaktadır (Yörükoğlu, 2000).

2.1.1.5. Kitle İletişim Araçları

Çocukların kitle iletişim araçları kullanımında kullanım durumuna göre olumlu etkileri olabileceği gibi olumsuz etkilerinin de olabileceği görülmektedir. Örneğin; okul öncesi dönem çocukları için hazırlanmış programları izleyen çocukların daha fazla eylem, sözcük vb. öğrendiği görülebilirken aynı zamanda kullanımı aşırı düzeyde olan çocukların uzun süre hareketsiz kaldığı, diğer çocuklarla iletişimlerinin sınırlı düzeyde olduğu görülmektedir (Büyükbaykal, 2007).

2.1.1.6. Sosyo-Ekonomik Düzey

Ailelerin genişliği ve sosyo-ekonomik düzeyi çocuğun sosyal deneyimlerini çeşitlendirmektedir. Aile çocuk için kazanmasını istediği kavramları seçmekte ve bunları çocuğa vererek sonucu değerlendirmektedirler. Bu sürecin çocuğun kişisel ve sosyal davranışları hakkında değer duygusunun gelişmesini sağladığı görülmektedir (Başal, 2003).

2.1.1.7. Çocuğun Geliştirdiği Özellikler

Çocuklar yaşantılarında hem olumlu davranışları hem de saldırganlık gibi olumsuz davranışları kazanabilmektedirler. Olumlu ilişkiler içinde olabilmek için çocukların saldırganlık gibi olumsuz davranışlarını engellemeleri ve uygun zaman ve toplumun uygun göreceği biçimde kendilerini ifade etmeyi öğrenmeleri gerekmektedir (Işık, 2007).

2.1.2. Yaşlara Göre Sosyal-Duygusal Becerilerin Gelişimi

Aile çocuk için ilk sosyalleşme ortamını oluşturmaktadır. Bebeklerin etkileşim içeren ilk sosyal tepkisi insanlara gülümsemektir ve ikinci ay civarında başlamaktadır. Üç

aylık olduğunda yaklaşan birinin yerini aramak için bakma, yüzüne bakan insana gülümsemek, birisi odaya girince ağlamayı kesmek ve yalnız kaldığında bağırma, ağlama gibi birçok davranışı göstermektedir. Altıncı ay itibarıyla insanların yüz ifadeleri ve ses tonlarından dostluk, kızgınlık gibi tepkilerini anlayarak uygun karşılık vermektedir. Dokuz- on aydan itibaren insanların ses, mimik ve davranışlarını taklit etmekte ve bir yaş civarında ise anne yanında keşfetme etkinliklerinde bulunmaktadır (Avcı, 2004). Birinci yaşın sonlarına doğru çocuk kazandığı yeni gelişim özellikleri ile birlikte özerklik konusunda ilk adımları atmış bulunmaktadır (Öztürk, 1995).

İki yaşına gelen çocukların dil ve psikomotor gelişimlerinde meydana gelen ilerlemeyle birlikte bağımsızlık duyguları artar ve çevreyle etkileşimleri sonucunda da sosyalleşmeye başlarlar. Fakat gelişimin kritik olduğu 2-2,5 yaş aralığında çocuk, olumsuz, söz dinlemez ve yardımdan hoşlanmaz, dengesiz, inatçı, kararsız kişilik özellikleri göstermektedir. Üç yaşına geldiğinde yavaş yavaş olumlu davranışları çoğalmaya başlar. Üç- dört yaşlarında grup halinde oyunlar oynamaya başlar. Dört yaşında çok soru sormaya başlar, beş yaşında ise çocuğun yaşadığı çevreye uyum gösterme durumu en yüksek seviyeye ulaşır. Okul öncesi kurumlarda program konularının hemen hemen hepsinde çocukların sosyalleşmesini destekleyici etkinlikler yer almaktadır (Poyraz, 2011).

Çocukların oynadıkları oyunların şekil ve çeşitleri gelişimleri ve yaşlarının ilerlemesiyle değişiklik göstermektedir. İlk aylarda bebeğin küçük taklitleri ve bebeğin ebeveynlerinin bebekle oynadıkları ce-e oyunlarının yerini gittikçe gelişen bilişsel, motor, sosyal duygusal, dil vb. gelişim alanları ile çocuğun kendi oyuncaklarıyla önce yanında bakıcı görevi gören kişi/kişilerle daha sonra tek başına ve arkadaşlarıyla oynaması alır. Beş yaşından sonra ise çocuklar grup oyunlarını tam anlamıyla oynayabilir hale gelmektedir.

2.2. Sosyal Gelişim

İnsanlar bir grubun ve toplumun üyesi olarak ve çevresiyle etkileşime girerek yaşamını sürdürmektedir. Çocuk yaşamının başından itibaren ailesinin ve de ailesinin içinde bulunduğu toplumun bir üyesi olmaktadır. Zaman içerisinde içinde bulunduğu

kültürün davranış, değerlerini ve toplum içerisinde kendi rollerini benimsemektedirler (Baran, 2011).

Çocuklar yaşamın ilk yıllarında kendilerini evrenin merkezi gibi görürler ve benmerkezcidirler. Bu dönemde oyunları kısa süreli olarak görüşmektedir. 3 yaşından itibaren çevresinde bulunan diğer varlıkların farkına varıp kabul etmeye başlar ve bu dönemde sahip olduğu eşyaları çevresindekilerle paylaşmaya başlar. Çevresiyle olumlu ilişkiler geliştirmesinin sonucu olarak sosyalleşme de meydana gelmektedir. Erken çocukluk döneminde diğer insanların, arkadaşlarının haklarına saygı duyan, oyun kurallarına uyan, yardımlaşmayı öğrenen çocuklar ileriki yıllarda toplumsal kurallara uyum gösteren ve sosyal birer birey olacaktır. Bebek 5. ve 6. aylarda diğer çocuklara tepki göstermeye başlamaktadır. Bebeklik döneminin sonuna doğru diğer çocuklarla oynama, oyuncaklarını paylaşma ve arkadaşlarıyla kavga etmesi sıklıkla görülen davranışlardır. İki-üç yaşlarında oyun arkadaşlarını hızlı değiştirip başka bir arkadaşını sevdiğini ifade edebilir. Erken çocukluk döneminin sonlarına doğru ise çocuğun anne, babasına olan bağlılığı çözülüp arkadaşlarına karşı daha ilgili olduğu görülmektedir. İki yaşına kadar yalnız oynayan çocukların çevresindeki çocuklarla olan iletişimi taklit, seyretme ve oyuncağını alma şeklinde görülmektedir. Üç yaşından itibaren grup şeklinde oynamaya başlayan çocuklar birbirleriyle konuşmaya ve çevresindeki kişilerden oynamak istediklerini seçmeye başlarlar. Çocuğun okula başlamasıyla birlikte gruplaşmalar görülmeye başlanmaktadır. Öğrencilerin bir arkadaş ve oyun grubuna girmesi çocuk için önemli bir ihtiyaçtır ve aynı zamanda sosyalleşmesi için bir gerekliliktir. Erken çocukluk döneminde çocuklar hayal kırıklığı, ilgi merkezi olma gibi duygularının başka yollarla doyurulmaması durumunda bu duygularını kavga davranışıyla doyurmaya çalışırlar. Oyun sırasında grup içi tartışmalar çok sık görülür ancak anlaşmazlıklar uzun sürmez ve barışlılar (MEB, 2013).

Her konuda geçerli olduğu gibi arkadaşlık ilişkilerinde de ailenin çocuk üzerindeki tutumunun yansımaları görülmektedir. Güvenli bağlanmayla ve sevgi ortamında büyüyen çocuklar çevresindeki kişilerle daha olumlu iletişim kurabilir. Şiddet, tartışma gibi olumsuz duygular içerisinde büyüyen çocuğun çevresine gösterdiği davranışları da aynı şekilde şekillenecektir.

2.2.1. Erikson'a Göre PsikoSosyal Gelişim

E. Erikson bireylerin kişilik özelliklerinin yalnızca yaşamın ilk yıllarına bağlı olmadığını bireysel gelişimin tüm yaşam boyunca devam ettiğini söylemiştir. Bireyin gelişiminde hem sosyal çevrenin hem de doğuştan getirilen biyolojik temelli bazı özelliklerin rolü bulunmaktadır. Erikson'a göre, insanlar yaşamı boyunca sekiz gelişim döneminden geçmektedir. Her gelişim döneminde farklı bir çatışma veya karmaşa ile karşılaşılır ve herhangi bir gelişim dönemindeki hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için o dönemde karşılaşılan çatışma ya da karmaşaların üstesinden gelinmesi gerekmektedir (Gürses ve Kılavuz, 2011).

2.2.1.1. Temel Güvene Karşı Güvensizlik (0-1 Yaş)

Bebekler doğdukları andan itibaren temel ihtiyaçlarının giderilmesi için annesi ya da bu ihtiyaçlarını karşılayan kişilerle sürekli etkileşim içinde bulunmaktadır. Bebek ve annesi arasında doğan güven duygusu bireylerin ileride kuracağı ilişkilerin temelini oluşturmaktadır. Anne ya da bakım sağlayan kişinin bebeğin ihtiyaçlarına zamanında ve güvenle karşılık vermesi çok önemlidir. Böylece bebek ihtiyaç duyduğunda annesinin karşılık vereceğine güvenir. Bebeğin temel ihtiyaçları zamanında karşılanmazsa kendisine ve çevresine karşı güvensiz olmaktadır. Güven duygusu gelişmiş bebeğin kaygı duymadan annesinin gözden kaybolmasına izin vermesi ilk sosyal başarısıdır (Yavuzer, 1997; Sayıl, 2007).

2.2.1.2. Özerkliğe Karşı Kuşku ve Utanç (1-3 Yaş)

Çocuğun bağımsızlık arayışına girdiği konuşma, yürüme ve kendi başına yemek yeme davranışlarının başladığı bu dönemde aynı zamanda çocukların anüs ve bağırsak kaslarında görülen olgunlaşmalar çocukların bırakma ve tutma tutumlarından birini özgürce seçmelerine fırsat tanımaktadır. Anne babaların uygun çevreyi sağlaması ve aşırı koruyucu tutumdan uzak durmasıyla çocuklar denetim mekanizmasının kendi gücünden kaynaklandığını fark etmektedirler. Belli durumlarda neyi yapıp neyi yapmayacağını kararının kendisine ait olduğunu öğrenmektedir. Bu dönemde çocukların bağımsızlık duygularının temeli olduğundan büyük önem taşımaktadır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2016).

2.2.1.3. Girişimciliğe Karşı Suçluluk (3-6 Yaş)

Bu dönem içerisinde çocuğun bağımsız hareket etme imkanı artmıştır. Çocuğun kendisini giderek daha geniş sosyal ilişkiler içinde bulması ile birlikte bu dönemde başa çıkılması gereken güçlüklerde artmıştır. Anne, baba ve öğretmenlerin çocuğun bağımsız davranması hakkında yetersiz desteği çocukların girişkenlik duygusunun gelişimini engelleyebilmektedir. Çocuğun kendini keşfetmesi için gerekli yaşantıları kazanabilmesi için olanaklar sağlanmalıdır. Çocukların engellenmesi ve azarlanması suçluluk duygusunun gelişmesine neden olmaktadır. Girişkenliği aile ve öğretmenler tarafından cezalandırılan, engellenen çocuklar hem bu dönem içerisinde hem de yaşamlarının gelecek dönemlerinde yaptıklarının yanlış olduğunu düşünerek suçluluk duyabilirler. Ayrıca çocuğun yaptıkları her şeyin onaylanması da ahlak gelişimlerini olumsuz etkileyebileceğinden çocukların yapması ve yapmaması gerekenler arasında bir denge kurularak girişkenliklerinin desteklenmesi önem göstermektedir (Can, 2002; Senemoğlu, 2007).

2.2.2. Bandura Sosyal Öğrenme Teorisi

Bandura, gözlemin öneminden bahsetmektedir. Sosyal ortamlarda insanların, diğerlerinin davranışlarını gözlemleyerek davranışı öğrenebileceklerini savunmaktadır. Gözlem sayesinde yeni bir davranışın muhtemel sonuçlarının neler olabileceğinin diğer kişiler davranışı yaparken fark edilmesi sürecini Bandura başkasının yerine yapılmış pekiştirme olarak ifade etmektedir. Bandura gözleyerek öğrenme sürecini dört basamakta incelemektedir. İlk basamak olan dikkat süreci; modelin taklit edilebilmesi için dikkat edilmesi aşamasıdır. Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için kişinin modele ve model alınan davranışa dikkat etmesi gerekmektedir. İkinci basamak hatırlama süreci; genellikle bu aşamada gözlendikten sonra model taklit edilir. Gözlenen davranışın taklit edilebilmesi için hatırlanması gerekmektedir. Çocuklar model davranışı gözlerken onlara aynı zamanda sözel açıklamalarda verilirse taklit etmeleri daha etkili hale gelebilmektedir. Üçüncü basamak olan motor tekrar süreci; davranışın ortaya çıkabilmesi için ilk önce gerekli olan motor becerilere sahip olunması gerekliliğini ifade etmektedir. Dördüncü basamak ise güdüleme ve pekiştirmedir. Kişiler eğer yaptıkları davranışın sonunda pekiştirilir ve teşvik edilirse taklit etmesi o kadar kolaylaşacaktır (Orçan, 2021).

Olumlu sosyal davranışların gelişimini sosyal öğrenme kuramı açıklamaktadır. Çocukların yardımlaşma, iş birliği, paylaşma gibi olumlu sosyal davranışları kazanmasında çocuğun karşılaştığı ödüller, cezalar ve modellerin etkili olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda çocuğun çevresindeki modeller ve modellerin davranışlarını gözlemlemek de olumlu sosyal davranışların gelişiminde büyük önem taşıdığı düşünülmektedir (Aydın, 2010).

2.2.3. Freud'un Psikoseksüel Gelişim Kuramına Göre Sosyal Gelişim

Erikson kuramında kişiler arası ilişkiler ve sosyal etkiyi ön plana alırken Freud içgüdüsel dürtüleri ön plana alarak Psikoseksüel gelişim kuramını açıklamıştır. Freud kuramında gelişimin değişik aşamalarında cinsel enerjinin çeşitli cinsel duyarlık bölgelerinde nasıl toplandığını betimlemektedir. Freud'un Psikoseksüel Gelişim kuramının ilk evresi olan Oral dönemde (0-1 yaş) etkileşimde bulunan kişilerin anne ya da onun yerine geçen yetişkin olduğu belirtilirken ikinci dönem olan Anal Dönemde (1-3 yaş) anne-baba ya da onun yerine geçen yetişkin ile etkileşim içinde bulunduğu söylenmektedir. Okul öncesi dönemin içinde yer alan üçüncü evre olan Fallik Dönemde (3-6 yaş) ise etkileşimde bulunan alan biraz daha genişleyerek temel olarak aile halini almaktadır (Orçan, 2021). Oral, anal ve fallik dönemlerde bebeğin temel ihtiyaçlarının karşılanmaması bebeğin o döneme saplanmasına ve bu saplantılarla bağlantılı davranışlar sergilemesine neden olabilir. Bu davranışlar bireyin yaşamı boyunca kendisini etkilemesine sebep olabilmektedir. Bu süreç içerisinde annenin davranışları büyük önem göstermektedir, desteklenmeyen, çok sınırlı ya da tamamen sınırsız özerklik tanınan yaklaşımlarda çocuğun bağımsız davranış sergileme becerisinin olumsuz etkilenebileceği savunulmaktadır. Başlangıçta anne bebek için ihtiyaçlarının karşılanma nesnesi iken zamanla annesinin kendisi için mutluluk kaynağı haline geldiği belirtilmektedir. Kişilik gelişimi olumlu yönde etkilenen bebeğin çevresini algılama biçiminde değişimler meydana gelmektedir ve böylece bebeğin sosyal duygusal gelişimi de şekillenmektedir (Bee ve Boyd, 2009; Küçükturan ve Keleş, 2019; San Bayhan ve Artan, 2004).

2.2.4. Piaget'e Göre Sosyal Gelişim

Oyunun çocukların çevresiyle, diğer çocuklarla etkileşim içinde olmayı sağlaması yönünden sosyal-duygusal gelişim açısından çok önemli olduğu söylenebilmektedir.

Piaget oyunu daha çok zihinsel yönden ele almıştır. Piaget'in oyun yaklaşımından yola çıkarak birçok araştırmacı oyun türleriyle ilgili daha geniş kategoriler öne sürmüşlerdir. Bunlar; alıştırmalı oyun, taklit oyunu ve kurallı oyundur. Piaget'e göre taklit oyunu 2-12 yaşları arasında çocukların özelliklerindedir. Çocuklar yaşamın ilk yıllarında çevresini gözlemler ve bu gözlemlerini taklit etmeye başlayarak çeşitli duygular karşısında verilen tepkileri ve yeni davranış kalıplarını öğrenmeye başlar. Çocuk gerçek yaşamda karşılaştığı annesi gibi yemek yapma, doktor gibi iğne yapma vb. sosyal hayatta öğrenmiş olduğu davranışları oyuna taşır (Orçan, 2021, s. 160).

2.3. Duygusal Gelişim

Çocuğun duygusal gelişimi bilişsel, dil ve sosyal gelişimine paralel olarak gerçekleşmektedir. Bilişsel ve dil becerilerin artması ve sosyal etkileşimlerin artması ile birlikte çocuklar kendilerinin ve çevresindekilerin duygularını anlamaya ifade etmeye çalışır. Duygusal gelişim, kişinin duygularını tanıması, anlaması ve kendini uygun yollarla ifade edebilmesinin gelişimidir (Baran, 2012).

Her çocuğun duygusal gelişim süreci aynı değildir ancak belli yaş gruplarında benzer davranış kalıpları ve ortak eğilimler görülmektedir (Öztürk, 2007).

Çocukların duygusal gelişiminin incelenmesi, çocuğu tanıma ve değerlendirme açısından oldukça önem göstermektedir. Duygusal gelişimde de tüm gelişlerde olduğu gibi bireysel farklılıklar olduğundan duygusal gelişimdeki bireysel farklılıkların tanınması çocuğun gelişimine olumlu yardımcı olmaktadır (Gitmez, 1989).

Uyumsallık, iletişim aracı oluşu, toplumsal ilişkilerde önemi, ahlaki gelişimdeki rolü ve acı veya haz kaynağı olması gibi özellikler duyguların yaşamımızdaki işlevleridir ve tüm bunlar duygusal gelişimin önemini göstermektedir (İnanç vb., 2007).

Çocuklara ilgi, sevgi ve güven içerisinde sunulan ortamlar onların duygusal alanda olumlu gelişim göstermesini sağlamaktadır. Çocuklarda duygusal gelişim ile ilgili heyecan, duygu, haz, refleks gibi çeşitli kavramlardan söz edilebilir (Pedük, 2011).

Kendini ifade etme, iletişim becerilerini güçlendirme, özgüven sahibi olma ve başarılı olmak gibi yetkinliklerin kazanılmasında duygusal gelişimin desteklenmesi olumlu yönde katkı sağlayabilmektedir. Erken çocukluk döneminde çocukların duygusal

gelişiminin desteklenmesi ileriki yaşlar için temelini oluşturmaktadır (Shulman, 2016). Duygusal gelişimi desteklenmiş olan çocuklar becerileri doğrultusunda, yeterliliklerini ortaya koyarak başarılarını sergilerler ve bu başarıları sayesinde sorumluluk alma, liderlik, özgüven, iletişim becerileri ve duygularını ifade etmede yetkinlik gösterebilmektedirler. Duygusal gelişimin sağlanmasında öğretmenler büyük rol oynamaktadırlar. Öğretmenlerin çocukların yeterliliklerine göre başarılarını destekleyip sevgi göstermesi, kendilerini ifade edebilmeleri için fırsat tanınması ve uygun ortam oluşturmaya çalışması, çocuklara karşı tutarlı olması ve çocuklara karşı sergilediği olumlu tutum ve davranışlar çocukların duygusal gelişimleri üzerinde olumlu etki göstermektedir (Aydoğdu ve Samancı, 2016).

Çocukların gösterdikleri ilk duygusal tepkiler gülme ve ağlama olarak görülmektedir. Çocuk duygularını ağlama ve gülme tepkileriyle dışarıya yansıtmaktadırlar. Ancak çocuğun yalnızca duygularını dışarı vurması yeterli olmadığından aynı zamanda duygularının anlaşılması da oldukça önem göstermektedir. Çocuğun ne zaman hangi duygusal tepkileri vereceğini bilmek gelişimine destek olabilmek adına çok önemlidir (Kandır, 2003).

Ağlama, yeni doğan bebek için en önemli iletişim yoludur. Ağlama başlangıçta bebeklerin ihtiyaçlarını karşılamamanın tek yoludur. Zamanla bebeğin ağlamaları anne tarafından ilgi ve şefkat ile karşılanan bebeklerin ilk yılın sonuna doğru daha az ağlamaya başladıkları görülmektedir. İlerleyen yıllarda ise dil ve bilişsel gelişimde ilerleme ile birlikte ağlama da giderek azalmaktadır. Çocuk kendisini başka yollarla ifade edebilmeye başlar. Gülmede de benzer olarak çocukların iletişimleri arttıkça farklı uyaranlara daha fazla gülerken tepki gösterdikleri görülmektedir. Ağlama daha çok hoşnutsuzluk göstergesi iken hoşlandığı şeyleri; gülme, sesler çıkarma, konuşma ilgisini çeken nesneye bakma vb. davranışlar yoluyla ifade etmektedir. Çocuklar üç yaşından itibaren ise tüm duygu türlerini duygusal tepkilerinin gelişmesi sayesinde yaşamaktadırlar. Korku, kaygı, kıskançlık, öfke ve sevinç sıklıkla görülmektedir (Baran, 2012).

Çocuklar üç yaşında oyun çağına girmektedirler. Bu dönemde çocuklar psiko-motor becerilerini geliştirir ve çevresini kontrol altına almaya çalışırlar. Sahip oldukları kelime haznesi ifade edebildiklerinden çok daha fazladır, benmerkezci yapılarından

dolayı kuralları yavaşça geneller ve sabretmeyi öğrenirler. Olumlu duygular besledikleri insanlara karşı duyguları çelişebilir ve zaman zaman onlara karşı sınırlı ve saldırgan davranışlarda bulunabilirler. Çocuklar dört yaşına geldiklerinde ise kendi istekleri doğrultusunda hareket edebilir, soru sorabilir ve kendi tercihlerini yapabilirler. Sosyal olarak daha da gelişirler ve bu durumdan mutlu olurlar. Oyun ve odaklanma süreleri uzar, oyun oynamak istediği belirli arkadaşları vardır. İki yaşında başlamış olan soru sorma çağı bu yaş döneminde en yüksek seviyeye ulaşır. Bu yaşlarda gerçek ile hayali karıştırabilmektedirler. Beş yaş döneminde ise çocuklar sosyal çevresini daha da genişletirler. Yetişkin desteğine duyduğu ihtiyaç giderek azalır ve bazı sorumluluklarını almaya hazırlanır. Duygularını kontrol edebilmektedirler. Başladığı işi bitirme çabasındadırlar. Özgüvenlidirler ve aynı yazmada kendilerini eleştirebilirler. Paralel oyun dönemi sonlanarak arkadaşları ile grup oyunları oynamaya başlarlar (Aral vd., 2011).

2.3.1. Freud'un Psikoanalitik Kuramı

Freud, kişiliğin biçimlenmesinde bebeklik ve çocukluk deneyimlerinin rol oynadığını vurgulamıştır. Freud'un düşünce temelinde emme, idrar ve dışkı çıkarma, kendini ispatlama ve zevk gibi içgüdüsel ihtiyaçların karşılanmasıyla çocukluk çatışmaları birleştiğinde yetişkin kişiliğinin temelini oluşturduğu fikri bulunmaktadır (Erden, 2021).

Psikanalitik kuram, psikoseksüel gelişim kuramını beş temel döneme (oral, anal, fallik, gizil, genital) ayırmıştır. Ancak burada okul öncesi döneme etki eden dönemlere yer verilmiştir. Oral dönemde (0-1 yaş) temel haz kaynağı emmedir. Emme pasif ve bağımlı bir eylemdir ve anne ya da annenin yerine geçen kişi tarafından çocuğun emzirme sürecinin kısa kesilmesi ya da çok uzun sürmesi onun bu döneme bağımlı olmasına neden olmaktadır. İkinci gelişim dönemi olan Anal dönem (1-3 yaş) idrar ve dışkı çıkarma haz kaynağıdır. Cezalandırma yoluyla verilen tuvalet eğitimi çocuğun bu döneme bağımlı kalmasına neden olabilmektedir. Çocuk bu dönemde kendini ve çevreyi kontrol etmeyi öğrenmektedir. Fallik dönemde (3-6 yaş) çocuklar genital organlarına dokunmaktan zevk almaya başlar. Karşı cins ebeveyne belirgin bir şekilde daha fazla sevgi göstermeye başlamaktadırlar. Ebeveynler çocukları ile sevgi içinde ilişki kurmalıdır. Çocuklar bu dönemde yetişkinleri model alarak kendi kişilik rollerini kazanmaya çalışırlar (Senemoğlu, 2012). Tüm bu açıklamalar göstermektedir ki her dönemde haz kaynağı değişse de bu dönemler içinde çocuğun etkileşim içinde olduğu

kişiler ilk önce anne ya da bakım sağlayan kişi, sonrasında anne-baba ya da bir yetişkin olurken okul öncesi dönemi kapsayan son aşamada temel olarak aile halini almaktadır. Bu bağlamda çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini en çok etkileyen kişiler de bu şekildedir denilebilir. İlk önce beslenme ve temel ihtiyaçlarının karşılanması ile anne ya da bakım sağlayan kişiyle bir bağ-iletişim kurmaya başlayan çocuk temel güven duygusunu hissetmeye başladıktan sonra yavaş yavaş kendi içinde yaşadığı ailesi ile bağ kurmaya, iletişim ve sosyalleşme içinde olmaya başlamaktadır. Çocuğun sosyal-duygusal gelişiminin başlangıcında ve temelinde aile bulunmaktadır denilebilmektedir.

2.3.2. Aile ve Çocuk

Aile çocuğun ilk sosyal çevresi kabul edilmektedir. Davranış modellerini ailesinden gözlem vb. yoluyla almakta ve öğrenip uygulamaktadır. Fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmasının sonrasında psikolojik ve sosyal ihtiyaçları olan güven, sevgi, sorumluluk alma, bağımsızlık duygusu ve hakları ile sınırlılıklarını yine ailesinden öğrenmektedir. Aile içindeki iletişim çocuğun duygusal ve kişilik gelişimi üzerinde olumlu ya da olumsuz olarak çok büyük bir etki göstermektedir. Tüm yaşamı boyunca birey, çocukluk döneminden gelen ve olumsuz yönde etkilendiği birçok duygu ve düşünce nedeniyle uyum sorunu yaşayabilmektedir (MEB, 2015).

2.4. Çocuk ve Teknolojik Araç

2.4.1. Teknolojik Araç

Kitle iletişim araçları, içinde bulunduğumuz çağın imkanları ile birlikte toplumsal yaşamın ayrılmaz parçası haline gelmektedir. Haber alma, boş vakitleri değerlendirme aracı olarak kullanma, bilgi edinme gibi amaçlarla bu araçları kullanan insanlar yoğun bir televizyon, tablet, telefon kullanımı sonucu ile karşılaşmaktadırlar. (Doğan ve Göker, 2012) Geline bu durumun hemen akabinde ailelerini gözlemleyerek öğrenen yeni davranışlar kazanan çocuklarda bu teknolojik aletlerle yakın bir ilişkiye girmektedir. Parlak, renkli ekranların ilgisini çektiği çocuklar yavaş yavaş kullanım sürelerini arttırmakla beraber ailelerinden tablet/telefon vb. teknolojik araçları kullanmak için talepte bulunmaya başlayabilmektedirler (İçin Akçalı, 2015).

Günümüz toplumunda, değişen dünya ile birlikte yaşanan teknolojik gelişmelerle bireylerin teknolojik araç kullanımı artmaktadır. Gündelik yaşantının içerisine giren teknolojik araçlar, birçok işi hızlandırdığından da dolayı kullanımı gün geçtikçe artmaktadır. Özellikle internetin hızlı gelişimi, internetin kullanıldığı teknolojik araçların kullanımını da arttırarak gün geçtikçe bireylerin, ekran kullanımını arttırmaktadır. Değişen üretim ve tüketim ilişkileri, artan nüfus, karmaşıklaşan toplumsal yapı ilişkileri, iletişimde değişimini beraberinde getirmektedir. Teknolojik iletişim, geleneksel iletişim tarzını değiştirmesiyle bireyler için daha hızlı ve kolay iletişimi beraberinde getirdiğinden kitle iletişim araçlarının önemi yadsınamaz hale gelmektedir. Günümüz toplumu olan modern dünya ile çocuklukta tehdit altındadır. Modernlik, hız çağını beraberinde getirdiğinden çocukluk değerlerinin değişimini de hızlandırmakta ve çocukların temel alanını oluşturan aile yapısını da dönüştürmektedir. Çalışma sonucunda boş zamanı azalan, yorgun olan ebeveynler, çocuklarının teknolojik araç kullanımına daha göz yumar hale gelmekte ve çocuk, gününün çoğunluğunda teknolojik araçlarının gözetiminde olmaktadır. Böylece çocukluğun ana değeri olan oyun kavramı, modernleşme süreci birlikte yeni koşullara uyum sağlar hale gelmektedir. Modernlikle birlikte oluşan tüketim kültürü, çocukluk kültürünü de etkileyerek yeni bir çocukluk kavramı oluşturmakta ve bu çocukluk kavramı içerisinde; hıza uyum sağlama, geçip giden zamanın oyunları, boş zamanların kontrolsüzlüğü yer almaktadır (İçin Akçalı, 2015).

Tüketim kültürünün bireyler üzerindeki etkisi teknolojik araçlar yoluyla sağlanarak bireylerin teknolojik araçlar üzerinden aidiyet oluşturmaya, tüketim ürünlerinin kimliğini taşımasına sebep olmaktadır. Örneğin Apple marka telefon ya da tablete sahip olmak gibi, Apple marka bir ürün satın almanın bir prestij sağlayacağı düşüncesi geliştirmeye görecelik ayrıcalık sağladığı algısını oluşturabilmektedir. Bireyler, teknolojik araçlar yoluyla oluşturulan ideolojinin içerisinde yer alarak başat ideolojinin yönlendirmelerine, çağrılarına tüketerek karşılık verir hale gelmektedir. Böylece tüketim çağrısına cevap veren ebeveynler, tüketme üzerine kurulu olan toplumsal yapı içerisinde yer almakta ve bu durum teknolojik araçlar yoluyla sağlanmaktadır. Teknolojik araçlar yoluyla medya kanalları, bireylerin önüne gerçekliğin yansıtıldığı bir tüketim döngüsü sunmaktadır. Bireylerin, tüketilecek ürüne ulaşmasının kolaylığı kitle iletişim araçlarıyla yönlendirilerek tüketime odaklı hale

gelmesi sağlanmaktadır. Bu durumda tüketim, bir boş zaman etkinliğine dönüşerek ihtiyaçları karşılama anlamı dışına çıkmaktadır. Toplumda teknolojik araçların gelişmesi ve internet aracılığıyla tüketimin sürekliliği sağlanmaktadır (Uçak Alesçi, 2019).

Günümüz toplumunda çocuklar, giderek yeni dünyaya kablolar aracılığıyla bağlanmaktadır (Yavuzer, 2004). Çocukların doğal toplumsal ilişkilerini sanallaştıran, teknolojik araçlara bağlayan, özgüvenlerini ekranlar üzerinden kazanmalarını neden olan kablolu hayat, çocukları bilgi ve beceri yönünden geliştirmemektedir.

Bireylerin, ailece geçirdikleri vakitler örneğın televizyon gibi bir teknoloji aracı etrafında şekillenmeye başladığından, aile içindeki paylaşımlar azalmaya başlamakta ve zaman, televizyon karşısında geçirilir hale gelmektedir. Böylece bireylerin ve ailenin boş zamanlarını değerlendirmeleri ve eğlence aktiviteleri farklılaşmaktadır (İçin Akçalı, 2015). Televizyon ve çocuk arasındaki kullanım ilişkisinin ele alan araştırmalar, çocukların diğer teknolojik araçların arasında daha çok televizyondan etkilendiğı, daha çok televizyon karşısında vakit geçirdiğini ortaya koymaktadır (Minnow ve Lainay, 1995).

Teknolojik araçlar yoluyla medyaya maruz kalan çocukların, bilişsel, davranışsal yapısında ve duygularında meydana gelen etkiler 3 farklı şekilde değerlendirilmektedir. Bunlar; priming süreci yani varolan bilişsel ve davranışsal süreçlerin etkinleşmesi, davranışların taklit edilmesi, duygusal uyarılmayla yaşanan değişimler veya duygusal uyarılmayla yanlış yüklemeler, uyarılma transferi gibi süreçlerdir. Medya araçlarıyla doğrudan veya belirsiz sunulan fakat tekrar eden uyaranlar, çocukların belirli davranışları sergilemesine neden olmaktadır. Bu belirgin davranışlardan biri, taklit davranışıdır. Bazı davranışların taklit ediliyor olması, gözleme dayalı öğrenme sürecinin bir parçası haline gelmektedir (Huesmann, 2005)

Özellikle 2 yaş altındaki çocukların, teknolojik araçlar yoluyla medyaya maruz kalmaması gerektiğine dair Amerika Pediatri Akademisinin (AAP), Zimmerman ve arkadaşlarının araştırması bulunmaktadır. Çünkü medya araçlarına maruz kalan çocuklarda bilişsel ve dil gelişiminde gerilik saptandığı gözlemlenmektedir (Akman, 2014). AAP(2011), tarafından yürütölen çalışmalarda, ebeveynlerin çocukların tablet/telefon gibi ekranların karşısında vakit geçirmesine, oyalayıcılık sağladığı,

çocukların görece güvenli bir ortamda gözetiminin sağlanabildiği gibi sebeplerle müsaade ettikleri belirtilmektedir.

2.4.2. Okul Öncesi Dönem Çocuklar ve Tablet/Telefon Kullanımı

Okul öncesi dönem, çocukların gelişimlerinin hızlı olduğu, çocukların davranış temellerinin atılması dolayısıyla kritik aşamaları içeren bir dönemdir (Trawick Smith, 2014). Okul öncesi dönem içerisinde yer alan 5-6 yaş grubu, karar verme becerisini gerçekleştirirken ebeveynlerinin yönlendirmelerine ihtiyaç duymaktadır (Gündüz Kalan, 2010). Bu nedenle çocukluk dönemi içerisinde, ebeveyn fikirleri önem teşkil etmektedir. Ebeveynler, çocuklara önemli bir rol model olduğundan ebeveynin teknolojik araç kullanımı, tablet/telefon kullanımı; çocuğun kullanımı açısından yönlendirici bir etkiye sahiptir.

Anne ve babaların, çocuklarının bilgisayar, tablet, telefon, televizyon gibi teknolojik araçları kullanımları üzerinde denetimlerinin bulunması önemlidir. Çocukların ekran başında geçirdikleri süre; 0-3 yaş arası mümkünse hiç izlememe, 3-6 yaş arası günde 20-30 dakika, 6-9 yaş arası günde 40-50 dakika, 9-12 yaş arası günde 60 dakikayı geçmeyecek şekilde olmalıdır (Şimşek, 2016). Yapılan çalışmalar, 7 yaşını doldurmuş çocukların %52 oranında telefon/tablet gibi teknolojik araçları kullandığını göstermektedir (Guernsey, 2012)

Teknolojiyle birlikte tablet/telefon kullanımının artması, bireylerin hayatında değişiklikler yaptığı gibi, okul öncesi dönemdeki çocukların hayatında da değişiklikler yapmakta ve çocukların davranışlarına model olmaktadır (Ersan, 2016; Şimşek İşleyen ve İşleyen, 2015). Teknolojik araçların, çocuklara model davranış oluşturmalarının önemi sebebiyle, çocuk gelişimi açısından anne, babaların kontrolü altında olması gerekmektedir (Saçan vd., 2016). Çocukların özellikle tablet/telefon gibi teknolojik araçların kullanımında, ebeveynlerinin tutumlarının serbest olması, teknolojiyi bir eğlence aracına dönüştürmekle birlikte çocukların ekran başında geçirdikleri vaktin artmasına sebep olmaktadır. Böylece ebeveynler, çocuklarının ekran karşısında geçirdikleri vakti kontrol edemez hale gelmektedir (Çakır, 2013).

Değişen toplum yapısıyla birlikte günün çoğunluğunu ev alanları içerisinde geçiren çocukların, modernleşme süreci üretimin ve çeşitliliğin artması sonucu, artan

oyuncakları aslında arkadaşlığının, sosyalleşmenin önüne engel koymaktadır. Böylece sosyalleşme; bilgisayar, tablet, telefon, televizyon gibi teknolojik araçlar üzerinden gerçekleşmekte ve dolayısıyla özellikle tablet ve telefon kullanımı da arttırmaktadır. Ebeveynler, çocuklarıyla oyun zamanını kısıtlı tuttukça çocuklar da teknolojik araçları daha çok kullanmaktadır (Şimşek, 2016).

Çocukluk döneminin en önemli yapıtaşı, çocukların kendini en iyi ifade edebildiği aracının oyun olduğu söylenebilmektedir (Sormaz ve Yüksel, 2012). Oyun, çocuğun kendini en iyi şekilde ifade ettiği bir araç olmak ile birlikte çocukluk döneminin vazgeçilmez bir unsurudur. Oyun çocuk için eğlenirken öğrendiği, kendi kendine yaparak yaşayarak yeni bilgilere, duygulara ulaştığı bir etkinliktir denilebilir.

Oyun çocuğun gelişim alanlarını destekleyerek becerileri edinmesini kolaylaştırmaktadır. Çocuklar problem çözme becerilerini, keşfetmeyi, akıl yürütmeyi, paylaşma, sıra bekleme, doğru iletişim kurma, kuralları anlama ve bu kurallara uyma becerilerini ve daha birçok beceriyi oyun yoluyla öğrenmekte ya da bu becerileri oyun yoluyla geliştirebilmektedir. (Fjørtoft, 2004). Oyunun çocuğun tüm gelişim alanları üzerinde sağladığı olumlu etkinin büyüklüğü yadsınmamaktadır.

Zaman içerisinde oyun ile birlikte oyunda kullanılan oyun araçlarının da teknolojik gelişmeler doğrultusunda değişim gösterdiği belirtilmektedir. İçinde yaşanan yüzyılda yıllar içinde yaşanan değişimler ile birlikte oyun araçları ve oyun alanları da bu değişimden etkilenmiş ve bunun sonunca çocukların yaşamında yerlerini almışlardır. (İnan ve Dervent, 2016).

Gelişen ve değişen dünya ile birlikte olarak çocukların oyunları ve oyun araçları da geçmişten günümüze büyük değişiklikler göstermiştir. Daha eski yıllarda aile büyüklerimizden de duyduğumuz el yapımı bebek, araba vb. oyuncakların yerini yıllar içinde yaşanan değişimlerle birlikte para ile satın alınan fabrika ürünü oyuncaklar almış ve çeşitlilik de artmıştır. Aynı zamanda yaşanan teknolojik gelişmeler ile birlikte de evlerimize televizyon, telefon ve tablet gibi birçok araç girmiştir. Çocukların bu tip teknolojik araçları kullanmaya başlamasıyla da çocukluk dönemi oyunları ve çocuklar arasındaki ilişki de değişime uğramıştır. Sokaklarda birçok çocuğun toplanarak oynadığı herkesçe bilinen ya da o an çocukların uydurarak oynadığı oyunlar ile keyifli zamanlar geçiren çocukların büyük çoğunluğunun yerini günümüzde evlerinde tablet,

telefon gibi teknolojik araçlar ile oyun oynayan ya da internet üzerinden videolar izleyen çocuklar almıştır.

Bu sebeple değişim gösteren çocukluk için içinde bulunduğu çağa ilişkin olarak yeni bir kavram oluşturularak dijital nesil ya da “Z kuşağı” (2020-2021) kavramı ortaya çıkmıştır. Z kuşağı olan yeni neslin dijital bir çağda doğmuş ve büyümüş oldukları için önceki nesillerden farklılaşabileceği düşünülmektedir (Bassiouni ve Hackley, 2014).

Günümüzde teknolojinin yaşamımızın içerisine tamamen girmiş olmasıyla birlikte çocuklar da evlerinde bulunan bu teknolojik aletleri kullanmaya başlamışlardır. Dolayısıyla oyun imkanları sunan bu sanal ortam çocukların ilgilerini çekmektedir. Çocukların tablet, telefon vb. teknolojik aletlere artan ilgisiyle birlikte sanallık içerisinde geçirdikleri zaman dilimi kısa sürelerden git gide uzamaya ve süreç içerisinde de günlerinin büyük çoğunluğunu kapsamaya doğru gitmektedir. Böylece geçmiş kuşaklarda gününün büyük çoğunluğunu evde ya da dışarıda arkadaşlarıyla birlikte oyun oynayan çocukların yerini evde vakit geçiren ve bireysel olarak tablet ya da telefonları kullanarak videolar izleyen sanal oyunlar oynayan çocuklar almıştır. Bu değişim çocukların yalnızca yaratıcılıkları üzerinde de değil başka gelişim alanları üzerinde de etkili olabilmektedir.

Tablet, telefon, televizyon gibi dijital ekran kullanım alanlarının çoğalması ve çocukların yaşamlarının vazgeçilmez bir parçası haline gelmesi, tablet ve telefon ile oyunlar da oynanabilir hale gelmesi ve dış mekan oyun alanlarının giderek sınırlı hale gelmesinin çocuklar üzerinde olumsuz etkilere neden olduğu düşünülmektedir. Çocukların ekran bağımlılığı ve tablet, telefon ile geçirilen sürenin uzaması çocukların yaşlıları ile yüz yüze iletişiminin azalmasına neden olduğu, grup oyunlarının azalmasına ve bunun sonucunda tek başına, özellikle de teknolojik aletler ile oynanan oyunların artmasına sebep olduğu düşünülmektedir. Dijital içeriklerin eğlenceli ve merak uyandırıcı olmasının yanı sıra birçoğunun şiddet içeriğine sahip olduğu saptanmıştır. Özellikle çocuklara bu dijital (tablet/telefon vs.) imkanları sunan yetişkinlerin bilinçsiz olması denetim sağlamaması çocukların şiddet barındıran içeriklere erişimini kolaylaştırmaktadır. Bu şekilde çocuklar bireysel olarak vakit geçirir konumda olmaktadır bu nedenle çocuklar aktif değil pasif alıcı konumunda

bulunmaktadır. Ayrıca çocuğun çevresi ile temassızlığına yol açabilmektedir (Şenol, 2006).

Tablet ve telefon gibi teknolojik araçların çocuklar tarafından kullanılmasında üzerinde durulması gereken en önemli noktalardan birisi ebeveyn gözetimidir. Eğer ki ebeveynler çocuğa bu noktada belirli bir süre kısıtlaması koyarsa ve aynı zamanda çocuğunun yanında oturarak bu süre içerisinde çocuğun zararlı içeriğe sahip videolar izlemesini, bu tarz şiddet vb. içeren oyunlar oynamasını engeller ise tabii ki çocuklar üzerinde olumlu etkileri olması da mümkündür. Eğitici içerikli dijital oyunlar ya da videolar çocukların hem ilgisini çeker aynı zamanda konsantrasyon sağlarken bir yandan da el göz koordinasyonu açısından olumlu etkileri görülür. Ancak yine gözden kaçırılmamalıdır ki bu anlamda ebeveynlerin ya da çocuğa bakım sağlayan kişilerin rehberliği ve dikkati çok önemlidir.

Yaşlara göre yapılan kategoriler incelendiğinde dijital oyunların 1 yaşına kadar kategoriye indirildiği ancak kullanım yaygınlığının 5 yaşında en üst düzeyde olduğu görülmektedir. Dijital oyun kullanımının yaygınlığı çocuklara bakımıyla ilgilenen yetişkinlerin rolünün büyük olduğu belirtilmektedir (Haake vd., 2015).

2.4.3. Medya Kullanımının Çocukların Sosyal-Duygusal Gelişimi Üzerine Etkisi

Okul öncesi dönem olan 0-6 yaş aralığında çocukların kullanmaya başladığı ve ilerleyen yıllarda kullanımın daha da yaygın hale geldiği tablet, telefon, bilgisayar ve internetin büyümekte ve gelişmekte olan çocukların fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimleri açısından zararlı etkilerinin olabileceği bilinmektedir. Çocuklar ve gençlerin cep telefonu, tablet gibi teknolojik aletleri sık kullanmaları sonucu araştırmalara dayanan ciddi ve yaşam kalitesini etkileyen; gelişim gecikmesi, epidemik obesite, uyku bozuklukları, mental hastalıklar, saldırganlık, dijital demans ve bağımlılıklar gibi sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kaldıkları gösterilmiştir. Okul öncesi dönemde okul öncesi dönem çocuklarının ekran süresi sürelerinin (tablet-telefon vs. bakma süreleri) 0-3 yaş için mümkün olduğunca sifıra yakın tutulmalı, ekran başında vakit geçirilmemelidir. 3-6 yaş için ise 20-30 dakikayı geçmemelidir. Sanal oyunla tanışma dönemi 7 yaştır. Ayrıca 7 yaşından itibaren çocuklara internet kullanımını öğretilbilir (Toran vd., 2016).

Çocukların okul öncesi dönemde dahi kullanmaya başladıkları tablet, telefon, internet vb. araçların çocukların gelişimleri üzerinde olumsuz etkileri olabileceği gözden kaçırılmamalı ve bu konuda çok dikkatli olunmalıdır.

Teknolojik aletlerin kullanımı konusunda yapılmış olan çalışmalar, okul öncesi dönem yaş grubunun fiziksel, duygusal, dil ve bilişsel gelişimini göz önüne alarak teknolojinin bu gelişim alanları üzerinde nasıl etkileri olduğunu tartışmaktadır (Bransford vd., 1999).

Teknolojik aletlerin (bilgisayar, televizyon, tablet ve cep telefonu vb.) çocukların yaşamına girmesiyle birlikte bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimleri üzerinde etkisi olduğu düşüncesi gün geçtikçe daha çok yaygınlaşmaktadır (Tüzün, 2002).

Okul öncesi dönem çocukların gelişimi için kritik bir dönemi ifade etmektedir. Bu dönem çocuklarının beyinleri esnektir ve keşfetme ve araştırma duygusuyla kazanılan her tecrübe nöronlar arasında yeni bağlantılar oluşurken bir yandan var olan bağlantılar ise daha da güçlenmektedir (Blanchard ve Moore, 2010).

Bağımlılık bireyin zarar verici sonuçlarına rağmen bir maddeyi kullanması ya da davranışı devam ettirmesi ve bunları kontrol edememesi olarak tanımlanabilmektedir. Davranışsal bağımlılık ise bir maddeye bağımlılık olmaksızın madde arayışı içeren davranışların görüldüğü bağımlılık durumunu ifade etmektedir (Sevindik, 2011).

Günümüzde teknolojinin yaygınlaşmasıyla dijital oyunlar, televizyon, cep telefonu, tablet ve internet bağımlılığı gibi yeni davranışsal bağımlılıkların ortaya çıktığı görülmektedir. Televizyon, bilgisayar, telefon, tablet, internet gibi teknolojilerle gelişen ve değişen sanal dünyanın çocuklar üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri ile ilgili birçok araştırma yapılmaktadır. Olası sonuçları açısından davranışsal bağımlılık son derece önem göstermektedir. Çocukların küçük yaşlarda teknolojiyle tanışmasının yararlarını ifade eden görüşler olduğu gibi, teknolojinin doğru yönde kullanılmaması durumunda çocukların gelişimine ve sağlığına zararlı olabileceği konusunda da bulgular bulunmaktadır (Arısoy, 2009; Griffiths, 1995).

Dijital teknolojinin çocukların yaşamının vazgeçilmez bir parçası haline gelmesi ve bu teknolojinin kullanım alanlarının çoğalması, dış mekan oyun alanlarının giderek

azalması durumunun çocuklar üzerinde olumsuz etkilere neden olduğu düşünülmektedir. Bunun sonucunda ekran bağımlılığının ve telefon, tablet, bilgisayar gibi teknolojik cihazlarda oyuna ayrılan sürenin artması ile birlikte çocukların arkadaşları ile yüz yüze iletişimin ve grup oyunlarının azaldığı ve bununla birlikte tek başına oynanan oyunların artmasına neden olduğu görülmektedir (Rosen vd., 2014). Teknolojik aletlerle oynanan oyunların merak uyandırıcı, eğlenceli olma özelliklerinin yanı sıra birçok oyunun şiddet içeriğine sahip olduğu görülmektedir. Şiddet içeren dijital oyunlarda şiddetin sorun çözme aracı olduğu ve amaca ulaşmak, daha fazla kişiye hükmetmek için her yolun kullanılabileceği mesajı verilmektedir. Bununla birlikte teknoloji kullanımı çocukların fazla enerji kullanmadan bireysel zaman geçirmelerine, pasif alıcılar olmalarına sebep olmakta ayrıca çocuğun çevresi ile etkileşimsizliğine neden olmaktadır. Aynı zamanda bu durum anne-baba ve çocuklar arasında disiplin konusunda tartışmalara yol açabilmektedir (Toran vd., 2016).

Teknoloji kullanımı, okul öncesi ve okul çağındaki çocuklarda dikkat sorunları, agresif davranışlar ile birlikte fiziksel aktivite azlığı, obezite ve uyku sorunları ile ilişkilendirilmektedir. Teknoloji kullanımının fazla olması; oyun oynama, yemek yeme, uyku vb. durumlar için ayrılması gereken zamanın kötüye kullanılmasına neden olmaktadır. Tüm bunlar düşünüldüğünde teknolojinin fazla kullanılması durumu çocukların bilişsel ve sosyal-duygusal gelişimi üzerinde endişe edici sonuçlara zemin hazırlamaktadır (Brown, 2011). Yapılan toplum tabanlı araştırmalar erken çocukluk döneminde teknolojik cihaz kullanımı fazla olan çocuklarda görülen bilişsel, dil, sosyal, duygusal ve motor gelişiminde gecikmeler ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Pagani vd., 2010). Bu konuda etkileyici olan davranışların teknolojik aletlerin aşırı kullanım ve izleme süreleri, yetişkin odaklı içeriklerin izlenmesi ve bu aletlerin kullanımı sırasında ebeveyn-çocuk etkileşiminde azalma olduğu ileri sürülmektedir (Hinkley vd., 2014).

Teknolojik aletlerin fazla kullanımı çocukların paylaşma ve işbirliği içinde çalışma becerilerinin gelişimini engellemekte, motivasyonlarını azaltmakta ve sorumluluk alma becerilerini etkilemektedir. Bu durumların sonucu düşünüldüğünde çocukların duygusal gelişimleri risk altına girmektedir (Plowman vd., 2010).

Sosyalleşme çocukların arkadaşları, kardeşleri ve anne-babasının etkileşimi ile desteklenmektedir. Aşırı teknolojik cihaz kullanımı ile kaygı, utangaçlık, sosyal izolasyon ve sosyal-duygusal becerilerde yetersizlikleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu yönünde kanıtlar mevcut bulunmaktadır (Morahan-Martin, 2005).

Günümüz imkanları içerisinde çocuklar teknoloji kullanımı içerisinde büyümektedirler. Bu nedenle ailelerin çocukların gelişimlerini ön planda tutarak çocuğun sağlıklı gelişme ve büyümesini sağlaması için beslenme, uyku, fiziksel etkinlik ve çevresiyle olumlu sosyal etkileşimin gerçekleştirilmesi amacıyla hareket etmeleri gerekmektedir. Ayrıca çocukların teknolojiyi doğru, gerektiği kadar kullanması ve sosyal- duygusal, bilişsel vb. gelişimlerini ayrıca akademik performanslarının olumsuz etkilenmesini önlemek konusunda ailelerin sorumluluk alması gerekmektedir. Ailelerin kullandıkları teknolojik aletlerin çocuklar üzerinde olumsuz etkisi olabileceğinin farkında olması gerekmektedir. Eğer çocukla kendilerinin oyun oynayacak vakti varsa mutlaka aktif olarak çocukla oynaması eğer vakti yoksa başka bir yetişkin ya da çocuk ile oyun oynamasını sağlamanın çok önemli olduğunu fark etmeleri ve bu konuda özen göstermeleri gerekmektedir. Dört yaş altındaki çocukların gelişiminin olumlu yönde desteklenmesi adına teknolojik aletlerle etkileşimde olmak yerine yalnız veya çevresindekilerle oyun oynamasının gerekliliği önem göstermektedir. Çocuğun gün içinde teknolojik imkanlarla (televizyon, bilgisayar, tablet, telefon) etkileşim süresinin 1-2 saati aşmaması gerekmektedir. Özellikle iki yaş altındaki çocukların ekran başına geçmemesine dikkat edilmesi gerekmektedir. Çocuklar telefon, tablet, televizyon gibi teknolojik aletleri kullanacağı zaman mutlaka ailenin gözetimi altında olmalıdır, çocukların bu vakti denetimsiz bir şekilde geçirmesine izin vermemek, ayrıca bu kullanım konusunda belirli kurallar oluşturmak ve bunlara uyulmasını sağlamak, bu kuralların esnemesine izin vermemek çok büyük önem göstermektedir. (Mustafaoğlu vd., 2018)

2.5. İlgili Araştırmalar

Günümüz yaşamı düşünüldüğünde teknolojinin giderek ilerlemesi ve teknolojik araçların zaman içinde çeşitlenip hayatımızın her alanında etki alanının artmasıyla birlikte kişiler ve yaşam biçimleri üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Özellikle yaşamın en kritik dönemlerinden biri olan okul öncesi dönemde çocukların yaşam

biçimi, gelişimi, kişilik oluşumu üzerinde teknolojiyle birlikte değişen dünyanın birçok etkisi olduğu söylenebilir. Bu bağlamda yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde okul öncesi dönem çocuklarını temel alarak yapılan çalışmaların daha çok televizyon üzerine olduğu telefon ve/veya tablet üzerine yapılan araştırmaların yeni yeni artmaya başladığı görülmüştür.

Anderson ve Bushman (2001), bilgisayar oyunlarının çocuk ve gençlerde saldırganlığa neden olduğunu ayrıca şiddete eğilim göstermelerinde oynadıkları oyun türü, oyun oynama sıklığı ve oynadıkları sürenin etkili olduğunu belirtmişlerdir.

NAEYC (2012), erken çocukluk programlarında teknolojik aletler ve interaktif medya konulu çalışmasında teknolojik aletlerin çocukların dil ve kelime hazinesini genişleterek problem çözme becerilerini, matematiksel anlayışlarını, otokontrol ve sosyal becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir.

Hinkley vd. (2014), erken çocuklukta elektronik medya kullanımı hakkında gerçekleştirdikleri çalışmalarında: Güçler ve Güçlükler anketinden aile sorunları ve duygusal sorunlar alt ölçeklerine; KINDLR'den duygusal refah, benlik saygısı, aile işleyişi ve sosyal ağlar alt ölçeklerine ulaşmıştır. Araştırmada kız ve erkek çocuklar arasında farklılıklar görülmüş, aynı zamanda artan elektronik medya kullanımı oranlarının daha kötü refah seviyelerine yol açacağı öngörülmüştür. Hafta içi ve hafta sonu televizyon izleme oranı, e-oyun/bilgisayar kullanımına göre daha kötü sonuçlarla daha tutarlı bir şekilde ilişkilendirilmiştir. Erken çocukluk dönemindeki elektronik medya kullanımının yüksek seviyeleri, bazı refah göstergelerinin daha kötü sonuçları bakımından risk altında olan çocuklarla ilişkilendirilmiştir. Potansiyel mekanizmaları belirlemek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sezgin ve Tonguç (2016), “Okul Öncesi Eğitimde Mobil Teknolojilerin Kullanılmasına Yönelik Örnek Bir Araştırma” adıyla yaptıkları çalışmalarında ilerleyen teknolojinin yaşamın her alanında olduğu gibi eğitim alanında da oldukça etkili olduğu görüşünü ifade etmişlerdir. Okul öncesi dönem çocukların gelişiminin en hızlı olduğu dönemlerden olduğu için çok önemli bir zaman dilimidir. Araştırmada mobil teknolojilerin, okul öncesi eğitimin amaçları arasında bulunan bedensel, zihinsel ve duygusal gelişimin sağlanması amacına nasıl katkı sağlayacağını tespiti için örnek bir uygulama üzerinde yapılan testler sonucunda öğretmenlerin ve öğrencilerin

olumlu- olumsuz düşünce ve davranışlarını tespit edilmiş ve eğitimcilere pratik tavsiyeler verilmiştir.

Ergüney (2017), internetin okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerindeki etkileri hakkında yaptığı araştırmasında Ankara ilinde yaşayan 16 ebeveyn ile derinlemesine görüşme gerçekleştirerek okul öncesi dönemdeki 3-6 yaş arasındaki çocukların internet kullanım alışkanlıkları ve ebeveynlerin çocukların internet kullanımına ilişkin gözlem ve düşüncelerini ortaya koymaya çalışmıştır. Bulgular çocukların internet kullanım süreleri, çocukların internet üzerinde içerik tercihleri, ebeveynlerin çocuklarını internet kullanımı sırasında kontrolü ve çocukların internet kullanımına yönelik aldığı önlemler, internetin çocuklar üzerindeki etkileri şeklinde kategorize edilmiştir. Çalışma sonucunda çocukların gün içinde 1 ile 4 saat arasında değişen sürelerle zamanını internet ile geçirdiği, internet erişimini tablet, bilgisayar ya da ailelerinin cep telefonları ile sağladıkları, internet kullanımı sırasında içerik tercihini kendilerinin yaptıkları ve bu içeriklerin daha çok oyun oynamak, çizgi film ve video izlemek olduğu görülmüştür. Aynı zamanda çocukların internet kullanımının aile içi iletişimlerini ve sosyalleşmelerini olumsuz yönde etkilediği belirtilmiştir. Ebeveynlerin birçoğunun internet kullanımı konusunda bilinç durumunun yeterli düzeyde olmadığı tespit edilmiştir.

Aral ve Doğan Keskin (2018), Ebeveyn Bakış Açısıyla 0-6 Yaş Döneminde Teknolojik Alet Kullanımının İncelenmesi konusunda yaptıkları çalışmalarında teknolojik alet tercihi, teknolojik alet kullanım nedeni, dijital oyun oynama durumu, ev ve dışarıda oynanan oyunlar, ev-dışarı oyunları ve dijital oyunların farkına ilişkin düşünceler nitel teknikle; teknolojik alet kullanan çocukların betimlenmesi ve teknolojik alet kullanan çocuklara ilişkin bazı değişkenlerin incelenmesi nicel teknikle yapılmıştır. Araştırmanın nitel boyutu için 100, nicel boyutu için 181 ebeveyn ile çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda ise; ebeveyn görüşlerine göre 0-6 yaş arasındaki çocukların %44,8'inin cep telefonu, %43,1'inin tablet, %21'inin bilgisayar kullandığı %70,2'sinin ise televizyon izlediği ayrıca bu çocukların teknolojik aletleri en çok çizgi film izleme ve dijital oyun oynamak için kullandıkları sonucuna ulaşılmışlardır.

Özkılıç Kabul (2019), Üç Yaş Çocuklarda Teknolojik Alet Kullanımının Sosyal Beceri, Oyun Becerisi ve Dil Gelişimi Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi konusunda

yaptığı çalışmada okul öncesi eğitim kurumuna gitmeyen ya da yeni başlamış üç yaş çocukları ile üç aydan daha uzun süre bir okul öncesi eğitim kurumuna gitmiş olan üç yaş çocukların tablet kullanma, akıllı telefonla oynama, televizyon seyretme sürelerinin sosyal beceri, oyun becerisi ve dil gelişimi üzerine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma 71'i kız 82'si erkek toplam 153 çocukla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda daha az televizyon izleyen, anne-babası lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip, akıllı telefonla annesiyle beraber oynayan ve okul öncesi eğitim kurumuna giden çocukların dil gelişim düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Çocuğun bakımıyla ilgilenen kişinin kim olduğu, anne-baba eğitim durumu, çocuğun okul öncesi kuruma gitme durumunun sosyal beceri gelişim düzeyinde etkili olduğu ve tabletle oynayan çocukların sosyal beceri gelişim düzeylerinin, tabletle oynamayan çocuklara göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Delikanlı (2019), cinsiyet, okul türü, annenin çalışma durumu, ailedeki çocuk sayısı, evde internet olması/olmaması durumu gibi çeşitli değişkenler ve teknolojik aletleri sık veya seyrek kullarımlarına göre sınıf ortamında sergiledikleri sosyal davranışların farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla ilişkisel tarama modelini kullanarak çalışmasını gerçekleştirmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Teknolojik Alet Kullanımına İlişkin Bilgi Formu ve Okul Öncesi Sosyal Davranış Ölçeği- Öğretmen Formu (OÖSDÖ-ÖF) kullanılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda çocukların cinsiyetlerine göre sosyal davranışları olumlu sosyal davranış alt boyutunda kız çocukların lehine ve fiziksel saldırganlık alt boyutunda erkek çocukların lehine, devam ettikleri okul türüne göre sosyal davranışları olumlu sosyal davranış alt boyutunda özel anaokuluna devam eden çocukların lehine, fiziksel saldırganlık, ilişkisel saldırganlık ve depresif duygulanım alt boyutlarında devlet ana okuluna devam eden çocukların lehine, evde internet bağlantısı olması/olmaması durumuna göre sosyal davranışları fiziksel saldırganlık, ilişkisel saldırganlık ve depresif duygulanım alt boyutlarında evinde internet bağlantısı olan çocukların lehine olmak üzere anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür.

Schwarzer vd. (2020), medya kullanımı ve erken çocukluk gelişimi arasındaki ilişkiler hakkında gerçekleştirdikleri araştırmalarında: 2-5 yaş aralığındaki iki yüz doksan altı okul öncesi dönem çocuğu ve çocukların anneleri ile çalışmışlardır. Ekran süreleri ve ebeveyn çocuk etkileşimleri, standart ebeveyn anketleri kullanılarak

değerlendirilmiştir. Gelişimsel becerileri, standart ET 6-6-R testi kullanılarak araştırılmıştır. Çalışma sonucunda, çocuklarda yüksek ekran sürelerinin (>1 saat/gün), bilişte ($b=-10.96$, $p<0.01$), dil becerilerinde ($b=-12.88$, $p<0.01$) ve sosyal-duygusal becerilerde ($b=-7.80$, $p=0.05$) düşük yüzdeler ile önemli ölçüde ilişkili olduğuna ulaşılmıştır. Annelerde yüksek ekran süreleri (>5 saat/gün), çocukların yüksek medya kullanımını ile anlamlı şekilde ilişkilidir ($OR= 3.86$, $p<0.01$), ayrıca daha yüksek ebeveyn-çocuk etkileşimi, çocuklardaki motor beceriler ($b=0.41$, $p<0.01$), biliş ($b=0.57$, $p>0.01$), dil becerileri ($b= 0.48$, $p=0.02$) ve sosyal-duygusal beceriler ($b=0.80$, $p<0.01$) açısından daha iyi sonuçlar ile ilişkili olduğu elde edilmiştir. Çocuklarda yüksek medya kullanımının, daha zayıf biliş, dil ve sosyal-duygusal becerilerle ilişkili olduğu; daha sık ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin çocuklarda daha iyi vücut motor, biliş, dil ve sosyal-duygusal becerilerle ilişkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma Edirne merkezde bulunan Ayşekadın Anaokulu, Plevne İlkokulu, Cumhuriyet İlkokulu, Şükrüpaşa İlkokulu, 75. Yıl İlkokulu, Yüksel Yeşil İlkokulu, Trakya Birlik İlkokulu, Zübeyde Hanım Anaokulu ve Hatice Erkurt Anaokulunda 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı içerisinde gerçekleştirilmiştir.

3.2. Araştırmanın Modeli

Araştırma tanımlayıcı araştırma modeli ile gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı araştırma modeli, araştırma konusu itibariyle mevcut durumun analiz edilmesini ve araştırmada yer alan değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda var olan bir durumun betimlenmesi söz konusu olduğundan bu çalışma, kesitsel araştırma modeline de örnektir. Metin (2014), tarama araştırmalarını betimleyici bir yapıya sahip, elde edilen veriler ışığında örneklemin temsil ettiği evrene yönelik genellemelerin yapılabildiği çalışmalar olarak belirtmektedir.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Edirne ili merkezindeki anasınıflı yaş grubu çocukları oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenen Cumhuriyet İlkokulu, Plevne İlkokulu ve Ayşekadın Anaokulu öğrencisi 385 çocuk oluşturmaktadır. Gerekli sayıda veri toplanamaması nedeniyle çalışmaya Şükrüpaşa İlkokulu, 75. Yıl İlkokulu, Yüksel Yeşil İlkokulu, Trakya Birlik İlkokulu, Zübeyde Hanım Anaokulu ve Hatice Erkurt Anaokulu çocukları katılmıştır. Ayşekadın Anaokulu, Zübeyde Hanım Anaokulu ve Hatice Erkurt anaokulundaki çocuklardan sadece 5 yaş grubu sınıflar araştırmaya katılmıştır. Veri toplama süreci sonucunda toplam 285 çocuğun verisine ulaşılmıştır. Bu örnekleme yönteminde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durum seçtiğinden bu yöntem, araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

3.4. Araştırmaya Dahil Edilme ve Dahil Edilmeme Ölçütleri

3.4.1. Araştırmanın Dahil Edilme Ölçütleri

-5-6 yaş grubu olmak.

-Araştırma için belirlenen okulların öğrencisi olmak.

3.4.2. Araştırmanın Dahil Edilmeme Ölçütleri

-Belirlenen yaş grubundan daha küçük ya da büyük olmak.

-Araştırma yapılacak olan okulların öğrencisi olmamak.

3.5. Veri Toplama Yöntemi ve Veri Toplama Araçları

Araştırmada 5-6 yaş çocuklarının velilerinin çocukları ile ilgili dolduracağı anket formu ve Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 ölçeği ile 5-6 yaş çocuklarının tablet/telefon kullanımlarının sosyal duygusal gelişimleri üzerine etkisi olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

Veriler velilerin doldurduğu anket formu ve Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 ölçeği ile toplanmıştır. Araştırmada ailelerin çocuklarının sosyal duygusal gelişim düzeylerini nasıl algıladıklarını belirlemek amacıyla LaFreniere ve Dumas (1996) tarafından geliştirilen ölçeğin, Türkçeye uyarlamasını ve Türkiye örneklemini üzerindeki geçerlik-güvenirlilik çalışmaları Çorapçı vd. (2010) tarafından gerçekleştirilmiş olan “Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30” ölçeği kullanılmıştır. SYDD-30 ölçeği, her biri 10 madde içeren üç alt ölçekten oluşmaktadır. Alt ölçekler Sosyal Yetkinlik (SY), Kızgınlık Saldırganlık (KS) ve Anksiyete – İç Dönüklük (Aİ) şeklinde sıralanmaktadır. Sosyal Yetkinlik (SY) alt ölçeği, çocukların akranlarıyla bir arada iken gösterdikleri iş birliği ve anlaşmazlıklara çözüm yolları aramak gibi olumlu özellikleri ölçer. Kızgınlık-Saldırganlık (KS) alt ölçeği, yetişkinlere karşı gelme ve akran ilişkilerinde uyumsuz ve saldırgan davranmak gibi dışsallaştırma sorun belirtilerini, Anksiyete-İçe dönüklük (Aİ) alt ölçeği ise çocukların üzgün, depresif duygu durumlarını ve grup içinde çekingenlik göstermek gibi içselleştirme sorun belirtilerini değerlendirir. Çocukların duygusal ve davranış sorun belirtileri ile sosyal becerileri 6-basamaklı Likert ölçeği ile (1= hiçbir

zaman, 2 ya da 3= bazen, 4 ya da 5=sık sık, 6= her zaman) değerlendirilir. Ölçek ebeveyn ya da öğretmen tarafından doldurulabilmektedir (Çorapçı vd., 2010).

Anket formu ve Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 ölçeği sınıflardaki öğretmenlere teslim edilmiştir ve öğretmenler velilere anket ve Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 ölçeğini ulaştırmıştır. Veliler 1 hafta içinde anket ve ölçeği doldurarak sınıf öğretmenlerine teslim etmelerinden sonra tüm anket ve ölçekler okullara giderek toplanmıştır.

Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme- 30 Ölçeği'ne ilişkin örnek sorular Şekil 3.1.'de, anket formuna ilişkin örnek sorular ise Şekil 3.2.'de verilmiştir.

Anaokulunun/Okulun Adı:	Tarih:
Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme- 30 Ölçeği	
Aşağıdaki listede bir çocuğun duygusal durumu ve davranışları ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Verilen numaralandırma sistemini göz önünde bulundurarak ifadelerdeki davranışları çocuğunuzda ne kadar sıklıkla gözlemlediğinizi işaretleyiniz.	
Bu davranışı (1) HİÇBİR ZAMAN (2 veya 3) BAZEN (4 veya 5) SIK SIK (6) HER ZAMAN gözlemliyorum.	
1. Yüz ifadesi duygularını belli etmez	1 2 3 4 5 6
2. Zorda olan bir çocuğu teselli eder ya da ona yardımcı olur.	1 2 3 4 5 6

Şekil 3.1. Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme- 30 Ölçeği'ne İlişkin Örnek Sorular

Anket Formu

Değerli Veli;

“5-6 Yaş Çocuklarının Tablet/Telefon Kullanımlarının Sosyal Duygusal Gelişimleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi” adlı çalışmamın amacı; 5-6 yaş grubu çocuklarının tablet/ telefon kullanımlarının sosyal duygusal gelişimleri üzerine etkisi olup olmadığını araştırmak, etkisi var ise bu etkilerin neler olduğunu ortaya çıkarmaktır.

Çalışmaya katılıp katılmamakta tamamen serbestsiniz. İstedığınız anda soruları cevaplamaktan vazgeçebilirsiniz. Bu durumda cevaplanan bölüm çalışmaya dahil edilmeyecektir. Çalışma kapsamında kimliğinizi ortaya çıkarabilecek hiçbir bilgi istenmeyecektir. Değerlendirme yapabilmek için sadece numaralandırma kullanılacaktır. Elde edilecek bilgiler gizli tutulacak olup bilimsel çalışma dışında başka amaçlar için kullanılmayacaktır.

Ece Rana UÇAK 0541 380 12 27

1) Ailenizin toplam aylık geliri nedir?
.....

2) Ailenizin türü:
Geniş aile () Çekirdek aile () Anne- baba ayrı ()
Anne vefat, baba yaşıyor() Baba vefat, anne yaşıyor()

3) Çalışma durumunuz nedir?
Anne çalışıyor, baba çalışmıyor () Baba çalışıyor, anne çalışmıyor ()
Hem anne hem baba çalışıyor ()

Şekil 3.2. Anket formuna ilişkin Örnek sorular

3.6. Araştırmanın Değişkenleri

3.6.1. Bağımlı Değişkenler

SYDD-30 ölçeği

Anket formu

3.6.2. Bağımsız Değişkenler

Tablet/telefon kullanım durumu, gelir düzeyi, aile türü, anne ve baba eğitim düzeyleri, evde tablet ve telefon bulunma durumları, evde internet bulunması, tablet/telefon kullanma süresi, tablet/telefonu denetim ile kullanıp kullanmama durumu, tablet/telefonu hangi amaçla kullanıyor olmaları durumu, telefon/tablet kullanımının aileleri rahatsız edip etmeme durumu, şiddet içerikli video izleyip izlememe durumu, şiddet içerikli oyun oynama durumu, davranışlara yansıma durumu, arkadaşlarla iletişim kurma durumu, arkadaşlarla oyun oynama durumu, duygularını belli etme durumu, duygu ve düşüncelere duyarlı olma durumu, kendini ifade etme becerisi durumu, evdeki kurallara uyma durumu, okuldaki kurallara uyma durumu, sorumluluk alma durumu, sorumluluklarını yerine getirme durumu, özgüven

durumu, çevre ile iletişim kurma durumu, yeni kişilerle iletişim kurma durumu, liderlik becerileri durumu, içine kapanıklık durumu, tablet telefon kullanımını için süre aralığı belirleme durumu, belirlenen süreye uyma durumu, tablet/telefon kullanımına kaç yaşında başladığı durumu, yemek yerken tablet/telefon ile vakit geçirme durumu, tablet/telefon kullanımına izin verilmediğinde gösterilen tepki durumu, çocuğa oyun oynamak için ayrılan ortalama süre.

3.7. Araştırmanın Hipotezleri

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve ailelerinin gelir düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve cinsiyetleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve aile türleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve ailelerinin çalışma durumu arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve annelerinin eğitim düzeyi arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve babalarının eğitim düzeyi arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve evde tablet ve telefon bulunma düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve evde internet bulunma düzeyi arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve tablet/telefon kullanım düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve tablet/telefon kullanım süre düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve denetimde olma durumları arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve kullanım amaçları arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve şiddet içerikli video izleme düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve şiddet içerikli oyun oynama düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve davranışlarına yansımaya düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve arkadaşlarıyla iletişim kurma düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve arkadaşlarıyla oyun oynama düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve duygularını belli edebilme düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve duygu ve düşüncelere karşı duyarlı olma düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve kendini ifade etme beceri düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve evdeki kurallara uyma düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve okuldaki kurallara uyma düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve sorumluluk alma düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve sorumluluklarını yerine getirme düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve özgüven düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve çevre ile iletişim kurma düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve yeni kişilerle iletişim kurma düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve liderlik düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve içine kapanıklık düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve süre aralığı belirleme düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve belirlenen süre aralığına uyma düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve kullanıma başlama yaşı düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve yemek yerken vakit geçirme düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve izin verilmediğinde tepki gösterme şekil düzeyleri arasında fark var mıdır?

5-6 yaş çocuklarının SYDD-30 ölçeği bakımından tablet/telefon kullanım durumları ve ailenin çocuğuyla oyun oynamak için ayırdığı süre arasında fark var mıdır?

3.8. Araştırmanın Değerlendirilmesi

İstatistiksel hesaplamalar elle yapılmıştır.

3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma aşağıda belirtilen çerçevede gerçekleştirilmiştir.

- Araştırma verileri Edirne'den elde edilmiştir.
- Araştırma Ayşekadın Anaokulu, Plevne İlkokulu, Cumhuriyet İlkokulu, şükrüpaşa İlkokulu, 75. Yıl İlkokulu, Yüksel Yeşil İlkokulu, Trakya Birlik İlkokulu, Zübeyde Hanım Anaokulu ve Hatice Erkurt Anaokulu 5-6 yaş grubu çocukları ile sınırlandırılmıştır.

4. BULGULAR

Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçe Dönüklük alt ölçekleri için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .81, .79, ve .78 olarak bulunmuştur.

Tablo 4.1. Çocukların gittikleri okullar

SY ve Davranış Değ. Ölçeği	SY puanı		KS puanı		Aİ puanı	
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)
Plevne İlkokulu (n=58)	47,59±6,54	48(8)	22,67±6,65	22(9)	20,05±6,47	19(9)
Zübeyde Hanım Anaokulu (n=36)	45±8,32	45,50(12)	23,53±7,38	23,50(10)	20,64±6,49	18(9)
Ayşekadın Anaokulu (n=82)	48,04±8,49	49(12)	20,85±6,79	19,50(9)	18,79±7,32	17(9)
Cumhuriyet İlkokulu (n=6)	40,50±6,95	40,50(9)	25,83±10,53	23,50(17)	22,67±6,50	23,50(7)
Hatice Erkurt Anaokulu (n=14)	48,50±6,06	49,50(9)	20,36±4,39	22(6)	19,07±5,35	18(4)
75.Yıl İlkokulu (n=24)	48,46±6,73	50(11)	22,25±6,38	21,50(10)	20,75±8,73	18,50(13)
Trakya Birlik İlkokulu (n=15)	48,40±9,43	52(11)	21,13±5,80	20(6)	19,87±4,67	20(7)
Şükrüpaşa İlkokulu (n=19)	45,68±10,03	46(15)	21,05±5,92	22(10)	19,26±8,19	18(5)
Yüksel Yeşil İlkokulu (n=31)	48,19±7,21	49(9)	20,39±6,08	20(8)	19,81±6,37	20(8)
	10,737	0,217	8,273	0,407	9,068	0,337
	χ^2	p	χ^2	P	χ^2	p

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından çocukların gittikleri okullar ile ilgili istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,217)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından çocukların gittikleri okullar ile ilgili istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,407$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından tablet, çocukların gittikleri okullar ile ilgili istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,337$)

Tablo 4.2. Cinsiyet

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Erkek (n=148)		Kız (137)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	46,39±7,98	47 (11)	48,36±7,72	49 (11)	-2,062	0,039
KS puanı	22,34±6,47	22 (8)	21,08±6,47	22 (8)	-2,168	0,030
Aİ puanı	20,01±6,91	19 (8)	19,54±6,92	18 (8)	-0,781	0,435

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından kız ve erkek çocuklar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olup, kız çocukların puanı daha yüksektir ($p=0,039$).

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından cinsiyetler arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır ($p= 0,030$).

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından cinsiyetler arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur ($p=0,435$).

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,25$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,19$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,06$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.3. Ailenizin toplam aylık geliri nedir?

SY ve Da vra nış De ğ. Ölç eği											χ^2	p
	<=2500TL (n=47)		2501-3500TL (n=55)		3501- 4500TL (n=77)		4501-5500TL (n=41)		>=5501TL (n=65)			
	AO±s	Orta nca(I QR)	AO±s	Orta nca(I QR)	AO± ss	Ort anc a(I QR)	AO±s	Orta nca(I QR)	AO±s	Orta nca(I QR)		
SY pua nu	46,28 ±9,72	49(1 4)	46,05 ±7,72	46(1 0)	46,9 6±7, 33	47(10)	48,37 ±8,24	49(1 5)	49,00 ±6,85	50(9)	5,63 8	0 , 2 2 8
KS pua nu	21,57 ±7,36	20(1 0)	22,45 ±6,66	22(7)	21,5 8±7, 08	20(9)	21,37 ±6,54	19(1 0)	21,66 ±5,72	21(7)	1,97 5	0 , 7 4 0
Aİ pua nu	20,81 ±8,16	18(7)	22,18 ±6,92	21(9)	19,1 4±6, 41	18(9)	20,29 ±7,36	19(7)	17,45 ±5,38	16(8)	17,8 25	0 , 0 0 1

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından gelir düzeyleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olup ($p=0,001$), bu fark bu fark 2501-3500 TL Gelir düzeyine sahip olanlara 3501-4500 TL ve ≥ 5501 TL olanlar arasındadır (sırasıyla $p=0,035$, $<0,001$). Yapılan post-hoc analizin adı Dunn testi
2501-3500TL- 3501-4500TL: 2,7 0,035
2501-3500TL- ≥ 5501 TL: 4,08 $<0,001$

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından gelir düzeyleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur ($p=0,228$).

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından gelir düzeyleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur ($p=0,740$).

Tablo 4.4. Ailenizin türü

SY ve Davranış Değ. Ölçeği							χ^2	p
	Geniş aile (n=44)		Çekirdek (n=228)		Anne-baba ayrı (n=13)			
	AO±ss	Ortanca(I QR)	AO±ss	Ortanca(I QR)	AO±ss	Ortanca(I QR)		
SY puanı	47,25±7,51	47,50(10)	47,35±8,07	49(11)	47,54±6,52	47(11)	0,182	0,913
KS puanı	22,77±6,52	21,50(9)	21,52±6,62	20,50(8)	22,08±7,65	20(9)	1,489	0,475
Aİ puanı	21,30±6,67	19,50(9)	19,55±6,85	18(8)	18,77±8,46	17(10)	4,254	0,119

Anne veya babası olmayan 1 çocuk anne-baba ayrı kategorisine alınarak değerlendirilmiştir.

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından aile türleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,913)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından aile türleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p= 0,475)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından aile türleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,119)

Tablo 4.5. Çalışma durumunuz nedir?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği							χ^2	p
	Anne(+)_baba(-) (n=13)		Baba(+)_anne(-) (n=142)		anne(+)_baba(+) (n=130)			
	AO±ss	Ortanca(I QR)	AO±ss	Ortanca(I QR)	AO±ss	Ortanca(I QR)		
SY puanı	45,23±9,17	47(13)	45,94±8,17	47,50(12)	49,08±7,15	49(10)	10,021	0,007
KS puanı	21,23±5,03	20(8)	22,76±7,26	22(10)	20,67±5,91	20(8)	4,706	0,095
Aİ puanı	17,92±5,33	18(9)	21,15±7,23	20(9)	18,47±6,42	17(8)	12,291	0,002

Sosyal Yetkinlik toplam puanı bakımından çalışma türleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olup (p=0,007), bu fark Sosyal Yetkinlik puanı dağılımı açısından çalışma kategorileri arasında istatistiksel anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bu anlamlılık anne(+)_baba(+)-baba(+)_anne(-) arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır (p=0,003) (Dunn testi). Anksiyete-İçe Dönüklük

puanı dağılımı açısından çalışma kategorileri arasında istatistiksel anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bu anlamlılık anne(+)_baba(+)-baba(+)_anne(-) arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır ($p<0,001$) (Dunn testi).

Yapılan post-hoc analizin adı Dunn testi

anne(+)_baba(+)-baba(+)_anne(-): 3,06 0,003

anne(+)_baba(+)-baba(+)_anne(-): 3,41 <0,001

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından çalışma türleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,095$)

Tablo 4.6. Eğitim durumunuz nedir? (Anne eğitim)

SY ve Davranış Değ. Ölçeği									χ^2	p
	İlkokul (n=26)		Ortaokul (n=18)		Lise (n=140)		Üniversite (n=101)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	44,81±8,07	45(13)	42,78±9,55	44,50(12)	47,29±7,88	48(10)	48,88±7,17	50(10)	10,300	0,016
KS puanı	22,12±6,11	22(8)	23,83±8,80	24(15)	21,63±6,63	20(9)	21,42±6,39	20(8)	1,489	0,685
Aİ puanı	23,23±6,02	23(6)	19±8,03	16,50(6)	20,14±7,20	18(7)	18,53±6,20	17(8)	15,831	0,001

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından anne eğitim düzeyleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olup ($p=0,016$), bu anlamlılık ortaokul-üniversite arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır ($p=0,004$). Anksiyete-İçe Dönüklük puan dağılımı açısından anne eğitim düzeyleri arasında istatistiksel anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bu anlamlılık ilkokul-lise, ilkokul-ortaokul, ilkokul-üniversite arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır (Dunn testi) (sırasıyla $p=0,003$, $0,002$, $<0,001$).

Yapılan post-hoc analizin adı Dunn testi

Sosyal Yetkinlik:

ortaokul-universite: 2,62, 0,004

Anksiyete-İçe Dönüklük:

ortaokul-universite: 2,77 0,003

ilkokul-ortaokul : 2,91 <0,002

ilkokul-üniversite: 3,78 <0,001

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından anne eğitim düzeyleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,685)

Tablo 4.7. Eğitim durumunuz nedir? (Baba eğitim)

SY ve Davranış Değ. Ölç. eği									χ^2	p
	İlkokul (n=17)		Ortaokul (n=33)		Lise (n=115)		Üniversite (n=120)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	47,18±7,63	49(12)	46,91±7,98	48(10)	46,59±8,03	47(11)	48,20±7,81	49(11)	2,702	0,440
KS puanı	20,06±6,71	20(11)	23,24±7,40	22(10)	21,91±6,85	21(10)	21,39±6,20	20(8)	1,918	0,590
Aİ puanı	20,53±6,41	20(9)	21,55±6,86	20(7)	20,13±7,75	18(8)	18,86±6,03	18(9)	4,989	0,173

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından baba eğitim düzeyleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,440)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından baba eğitim düzeyleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,590)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından baba eğitim düzeyleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,173)

Tablo 4.8. Evinizde tablet ve telefonda birisi ya da her ikisi bulunuyor mu?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği							χ^2	p
	Tablet (n=5)		Telefon (n=93)		Tablet telefon (n=187)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	44,60±8,38	40(16)	47,47±7,13	49(9)	47,35±8,28	48(12)	0,748	0,688
KS puanı	27,40±8,44	29(16)	22,08±6,40	22(9)	21,42±6,68	20(8)	3,661	0,160
Aİ puanı	23±5,14	21(9)	19,49±7,07	18(9)	19,84±6,87	18(8)	2,698	0,260

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından evde tablet, telefon veya tablet ve telefonun ikisini birden bulunması durumu arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,688)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından evde tablet, telefon veya tablet ve telefonun ikisini birden bulunması durumu arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,160)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından evde tablet, telefon veya tablet ve telefonun ikisini birden bulunması durumu arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,260)

Tablo 4.9. Evinizde internet bulunuyor mu?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=251)		Hayır (34)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	47,79±7,68	49(11)	44,03±8,85	46(10)	-2,328	0,020
KS puanı	21,31±6,35	20(8)	24,91±7,92	24(9)	-2,654	0,008
Aİ puanı	19,34±6,68	18(7)	23,03±7,74	23(12)	-2,778	0,005

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından internet kullananlarla kullanmayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,020)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından internet kullananlarla kullanmayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=008)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından internet kullananlarla kullanmayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,005$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,45$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,50$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,51$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.10. Çocuğunuz tablet/telefon kullanıyor mu?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=279)		Hayır (6)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	47,33±7,89	48(10)	48±9,25	50,50(15)	-0,341	0,733
KS puanı	21,84±6,65	21(8)	17,17±4,53	15,50(8)	-1,870	0,061
Aİ puanı	19,88±6,93	18(8)	15,33±3,93	14,50(6)	-1,765	0,078

Tablet/telefon kullanımı ile Sosyal Yetkinlik puanı, Kızgınlık-Saldırganlık puanı ve Anksiyete-İçe Dönüklük toplam puanı arasında istatistiksel yönden anlamlı bir ilişki yoktur. (sırasıyla $p=0,733$, $p=0,061$, $p=0,078$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,07$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,82$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,80$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.11. Çocuğunuz gün içinde ortalama ne kadar süre tablet/telefon kullanıyor?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği									χ^2	p
	>1den az (n=124)		2-3 arası (n=126)		4-5 arası (n=27)		>6 üzeri (n=8)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	48,24±7,77	49(10)	47,22±7,51	47,50(11)	45,11±8,46	47(15)	42,75±1,92	43,50(23)	5,329	0,149
KS puanı	20,63±5,65	20(8)	21,89±7,31	20(9)	24,89±6,33	23(7)	25,88±6,83	25(9)	13,462	0,004
Aİ puanı	19,40±6,76	18(7)	19,24±6,16	18(8)	22,78±9,11	20(15)	24,25±9,06	25,50(16)	5,385	0,146

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından tablet/telefon kullanımına ayrılan ortalama süre arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,149$)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı dağılımı açısından süre kategorileri arasında istatistiksel anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bu anlamlılık '>1den az-4-5 arası', '2-3 arası' '4-5 arası' arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır (sırasıyla; $p=0.005$, 0.041) (Dunn testi).

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından tablet/telefon kullanımına ayrılan ortalama süre arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,146$)

Tablo 4.12. Çocuğunuz tablet/telefon kullanırken sizin denetiminizde oluyor mu?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği	Denetim				z	p
	Evet (n=260)		Hayır (n=25)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	47,87±7,69	49(11)	41,80±8,09	43(12)	-3,531	0,000
KS puanı	21,65±6,73	20(9)	22,64±5,76	21(5)	-0,952	0,341
Aİ puanı	19,52±6,60	18(8)	22,56±9,28	20(14)	-1,363	0,173

Denetim ile sosyal yetkinlik, kızgınlık- saldırganlık ve anksiyete- içe dönüklük puanı arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (sırasıyla $z= -3,531$, $p=0,000$, $z= -0,952$, $p= 0,341$, $z=-1,363$, $p= 0,173$).

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,89$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,15$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,37$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.13. Çocuğunuz tablet/telefonu hangisi/hangileri için daha çok kullanıyor? (İnternette video izleme)

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=188)		Hayır (97)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	47,61±7,82	49(11)	46,81±8,07	47(11)	-1,032	0,302
KS puanı	22,41±6,78	22(8)	20,42±6,20	20(9)	-2,544	0,011
Aİ puanı	19,88±7,31	18(9)	19,60±6,08	18(7)	-1,171	0,864

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından tablet/telefonu internetten video izlemek için kullananlar ile internetten video izlemek için kullanmayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,302$)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından tablet/telefonu internetten video izlemek için kullananlar ile internetten video izlemek için kullanmayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,011$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından tablet/telefonu internetten video izlemek için kullananlar ile internetten video izlemek için kullanmayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,864$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,10$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,30$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,04$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.14. Çocuğunuz tablet/telefonu hangisi/hangileri için daha çok kullanıyor? (Çizgi film izleme)

SY ve Davranış Değ. Ölçeği	Evet (n=154)				z	p
	Evet (n=154)		Hayır (n=131)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	47,66±7,75	49(11)	46,97±8,09	47(11)	-0,525	0,599
KS puanı	21,16±6,95	20(9)	22,42±6,22	22(8)	-2,133	0,033
Aİ puanı	20,12±7,09	18(7)	19,39±6,70	18(10)	-0,831	0,406

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından tablet/telefonu çizgi film izlemek için kullananlar ile çizgi film izlemek için kullanmayanlar arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,599$)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından tablet/telefonu çizgi film izlemek için kullananlar ile çizgi film izlemek için kullanmayanlar arasında anlamlı bir fark vardır. ($p=0,033$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından tablet/telefonu çizgi film izlemek için kullananlar ile çizgi film izlemek için kullanmayanlar arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,406$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,08$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,19$ ve Anksiyete- İç Dönüklük puanı bakımından $d= 0,10$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.15. Çocuğunuz tablet/telefonu hangisi/hangileri için daha çok kullanıyor? (Oyun oynama)

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=175)		Hayır (n=110)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	47,04±7,97	47(11)	47,82±7,80	49(11)	-0,812	0,417
KS puanı	21,67±6,37	21(8)	21,84±7,08	21(9)	-0,206	0,837
Aİ puanı	19,87±6,86	19(8)	19,65±7,01	18(8)	-0,274	0,784

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından tablet/telefonu oyun oynamak için kullananlar ile oyun oynamak için kullanmayanlar arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,417$)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından tablet/telefonu oyun oynamak için kullananlar ile oyun oynamak için kullanmayanlar arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,837$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından tablet/telefonu oyun oynamak için kullananlar ile oyun oynamak için kullanmayanlar arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,784$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,09$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,02$ ve Anksiyete- İç Dönüklük puanı bakımından $d= 0,03$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.16. Çocuğunuz tablet/telefonu hangisi/hangileri için daha çok kullanıyor? (Müzik dinleme)

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=3)		Hayır (n=282)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	49,33±11,24	52	47,32±7,89	48(10)	-0,518	0,604
KS puanı	18,33±7,57	15	21,77±6,64	21(8)	-0,984	0,325
Aİ puanı	20±10	20	19,78±6,89	18(8)	-0,053	0,958

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından tablet/telefonu müzik dinlemek için kullananlar ile müzik dinlemek için kullanmayanlar arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,604$)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından tablet/telefonu müzik dinlemek için kullananlar ile müzik dinlemek için kullanmayanlar arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,325$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından tablet/telefonu müzik dinlemek için kullananlar ile müzik dinlemek için kullanmayanlar arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,958$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,20$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,48$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,02$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.17. Çocuğunuzun telefon/tablet ile zaman geçirmesi sizi rahatsız ediyor mu?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=195)		Hayır (n=90)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	47,10±8,22	48(12)	47,87±7,17	48,50(10)	-0,456	0,649
KS puanı	22,57±6,82	22(8)	19,92±5,89	19(8)	-3,344	0,001
Aİ puanı	20,22±6,87	19(8)	18,84±6,94	18(9)	-1,975	0,048

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından çocukların tablet/telefon kullanımının ailelerini rahatsız edip etmemesi arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,649$)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından çocukların tablet/telefon kullanımının ailelerini rahatsız edip etmemesi arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,001$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından çocukların tablet/telefon kullanımının ailelerini rahatsız edip etmemesi arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,048$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,09$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,41$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,19$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.18. Çocuğunuz tablet/telefon ile vakit geçirirken şiddet içerikli videolar izliyor mu?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=38)		Hayır (n=247)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	46,39±7,06	48(9)	47,49±8,03	48(11)	-0,967	0,334
KS puanı	25±5,63	25(9)	21,23±6,66	20(8)	-3,823	0,000
Aİ puanı	21,42±8,24	19(13)	19,53±6,67	18(8)	-1,122	0,262

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından tablet/telefon ile şiddet içerikli video izleyenler ve izlemeyenler arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,334)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından tablet/telefon ile şiddet içerikli video izleyenler ve izlemeyenler arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,000)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından tablet/telefon ile şiddet içerikli video izleyenler ve izlemeyenler arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,262)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından d= 0,14, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından d= 0,61 ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından d= 0,25 olarak bulunmuştur.

Tablo 4.19. Çocuğunuz tablet/telefon ile vakit geçirirken şiddet içerikli oyunlar oynuyor mu?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=47)		Hayır (n=238)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	45,79±7,94	48(12)	47,65±7,88	48,50(11)	-1,395	0,163
KS puanı	23,98±4,95	23(8)	21,29±6,85	20(8)	-3,410	0,001
Aİ puanı	19,13±6,41	18(8)	19,91±7,01	18(8)	-0,614	0,539

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından tablet/telefon ile şiddet içerikli oyun oynayanlarla oynamayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,163)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından tablet/telefon ile şiddet içerikli oyun oynayanlarla oynamayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,001$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından tablet/telefon ile şiddet içerikli oyun oynayanlarla oynamayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,539$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,23$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,45$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,11$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.20. Bu durumun çocuğunuzun davranışlarına da yansıdığını düşünüyor musunuz?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=117)		Hayır (n=168)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	46,13±8,11	47(12)	48,18±7,67	49(11)	-2,032	0,042
KS puanı	25,01±6,83	24(9)	19,46±5,47	19(7)	-7,276	0,000
Aİ puanı	21,36±6,82	20(10)	18,68±6,78	17,50(8)	-3,695	0,000

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından davranışlarına yansımalarıyla yansımaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,042$)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından davranışlarına yansımalarıyla yansımaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,000$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından davranışlarına yansımalarıyla yansımaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,000$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,25$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,89$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,39$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.21. Çocuğunuzun arkadaşlarıyla iletişim kurma süresi ortalama ne kadar?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği									χ^2	p
	>1den az (n=176)		2-3 arası (n=66)		4-5 arası (n=38)		>6 üzeri (n=5)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	47,07±8,25	48(10)	47,35±7,41	48,50(12)	48,63±6,97	50(11)	46,80±9,98	53(19)	0,834	0,841
KS puanı	21,92±6,78	21(10)	21,52±6,38	20(6)	21,34±6,69	20,50(8)	21,20±6,41	19(13)	0,440	0,932
Aİ puanı	20,60±7,63	19(9)	18,42±5,38	18(7)	18,26±5,32	17,50(7)	20,60±4,98	19(8)	4,169	0,244

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından arkadaşlarla iletişim kurma süreleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,841)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından arkadaşlarla iletişim kurma süreleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,932)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından arkadaşlarla iletişim kurma süreleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,244)

Tablo 4.22. Çocuğunuzun arkadaşlarıyla oyun oynama süresi ortalama ne kadar?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği									χ^2	p
	>1den az (n=121)		2-3 arası (n=117)		4-5 arası (n=39)		>6 üzeri (n=8)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	46,60±8,39	48(10)	47,74±7,89	49(12)	48,92±6,14	50(10)	45±7,81	43,50(15)	3,042	0,385
KS puanı	22,03±6,92	22(9)	21,02±6,30	20(9)	22,92±6,87	22(9)	22±6,14	22(13)	3,157	0,368
Aİ puanı	20,79±7,48	19(10)	18,81±6,28	18(7)	19±6,37	18(7)	22,63±7,53	21(14)	5,568	0,135

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından arkadaşlarla oyun oynama süreleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,385)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından arkadaşlarla oyun oynama süreleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,368$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından arkadaşlarla oyun oynama süreleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. ($0,135$)

Tablo 4.23. Çocuğunuzun duygularını belli edebildiğini düşünüyor musunuz?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=265)		Hayır (20)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	47,80±7,58	49(11)	41,30±9,71	44(16)	-2,865	0,004
KS puanı	21,45±6,50	20(8)	25,60±7,43	24,50(13)	-2,502	0,012
Aİ puanı	19,20±6,36	18(8)	27,45±9,20	27(17)	-4,024	0,000

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından duygularını belli edebilmeleriyle edememeleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir ilişki vardır. ($p=0,004$)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından duygularını belli edebilmeleriyle edememeleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir ilişki vardır. ($p=0,012$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından duygularını belli edebilmeleriyle edememeleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir ilişki vardır. ($p=0,000$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,74$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,59$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 1,04$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.24. Çocuğunuz başkalarının duygu ve düşüncelerine karşı duyarlı mıdır?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=265)		hayır (n=20)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	47,77±7,78	49(11)	41,60±7,49	41,50(14)	-3,329	0,001
KS puanı	21,45±6,59	20(8)	25,55±6,33	25(10)	-2,996	0,003
Aİ puanı	19,67±6,92	18(8)	21,25±6,77	20(11)	-1,216	0,224

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından duygu ve düşüncelere karşı duyarlı olmasıyla olmaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,001$)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından duygu ve düşüncelere karşı duyarlı olmasıyla olmaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,003$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından duygu ve düşüncelere karşı duyarlı olmasıyla olmaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,224$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,80$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,63$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,23$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.25. Çocuğunuzun kendini ifade etme becerileri sizce yeterli midir?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=222)		Hayır (63)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	48,13±7,64	49(10)	44,57±8,25	46(11)	-3,041	0,002
KS puanı	20,87±6,33	20(8)	24,78±6,88	23(9)	-4,042	0,000
Aİ puanı	18,34±5,96	17(8)	24,87±7,64	24(9)	-6,462	0,000

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından kendini ifade etme becerilerinin yeterli olmasıyla olmaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,002$)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından kendini ifade etme becerilerinin yeterli olmasıyla olmaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,000$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından kendini ifade etme becerilerinin yeterli olmasıyla olmaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,000$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,44$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,59$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,95$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.26. Çocuğunuz evde bulunan kurallara uyuyor mu?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=226)		Hayır (n=59)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	48,46±7,43	49(10)	43,07±8,27	45(12)	-4,473	0,000
KS puanı	20,69±6,20	20(8)	25,76±6,79	24(10)	-5,308	0,000
Aİ puanı	19,15±6,66	18(7)	22,22±7,34	21(10)	-3,137	0,002

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından evdeki kurallara uymasıyla uymaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,000)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından evdeki kurallara uymasıyla uymaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,000)

Anksiyete-İç Dönüklük puanı bakımından evdeki kurallara uymasıyla uymaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,002)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından d= 0,68, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından d= 0,77 ve Anksiyete- İç Dönüklük puanı bakımından d= 0,43 olarak bulunmuştur.

Tablo 4.27. Çocuğunuz okulda bulunan kurallara uyuyor mu?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=279)		Hayır (n=6)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	47,61±7,66	49(10)	35±9,98	33(20)	-2,876	0,004
KS puanı	21,41±6,19	20(8)	37±9,69	37(16)	-3,487	0,000
Aİ puanı	19,52±6,70	18(8)	32±5,62	32,50(11)	-3,563	0,000

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından okuldaki kurallara uymasıyla uymaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,004)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından okuldaki kurallara uymasıyla uymaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,000$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından okuldaki kurallara uymasıyla uymaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,000$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 1,41$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 1,91$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 3,10$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.28. Çocuğunuz evde ya da okulda sorumluluk alıyor mu?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=269)		Hayır (n=16)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
Sy puanı	47,42±7,54	49(11)	41±10,96	41,50(19)	-2,414	0,016
Ks puanı	21,47±6,54	20(8)	26,25±6,92	25(6)	-2,883	0,004
Ai toplamı	19,53±6,79	18(8)	24±7,70	22(14)	-2,372	0,018

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından evde ya da okulda sorumluluk almalarıyla almamaları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,016$)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından evde ya da okulda sorumluluk almalarıyla almamaları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,004$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından evde ya da okulda sorumluluk almalarıyla almamaları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,018$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,68$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,70$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,61$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.29. Çocuğunuz evde ya da okulda aldığı sorumlulukları yerine getiriyor mu?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=272)		Hayır (n=13)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	47,69±7,52	49(10)	40±11,80	40(23)	-2,389	0,017
KS puanı	21,46±6,43	20(8)	27,54±8,48	26(11)	-2,712	0,007
Aİ puanı	19,53±6,80	18(8)	25,08±7,33	24(12)	-2,769	0,006

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından evde ya da okulda aldıkları sorumlulukları yerine getirmeleriyle getirmemeleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,017)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından evde ya da okulda aldıkları sorumlulukları yerine getirmeleriyle getirmemeleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,007)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından evde ya da okulda aldıkları sorumlulukları yerine getirmeleriyle getirmemeleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,006)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından d= 0,77, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından d= 0,80 ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından d= 0,78 olarak bulunmuştur.

Tablo 4.30. Çocuğunuzun özgüveni yeterli düzeyde mi?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=207)		Hayır (n=78)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	48,19±7,84	49(10)	45,09±7,66	45(12)	-3,173	0,002
KS puanı	20,71±6,44	20(8)	24,47±6,43	23(9)	-4,624	0,000
Aİ puanı	17,92±5,49	17(7)	24,72±7,84	23,50(11)	-6,977	0,000

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından özgüvenlerinin yeterli olmasıyla olmaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (0,002)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından özgüvenlerinin yeterli olmasıyla olmaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (0,000)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından özgüvenlerinin yeterli olmasıyla olmaması arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (0,000)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,25$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,19$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,06$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.31. Çocuğunuz çevresindekilerle kolay iletişim kurabiliyor mu?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=239)		Hayır (n=46)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	48±7,62	49(10)	43,89±8,52	46(12)	-2,920	0,003
KS puanı	21,06±6,28	20(9)	25,24±7,42	23,50(9)	-3,667	0,000
Aİ puanı	18,46±5,92	18(8)	26,63±7,67	27(11)	-6,745	0,000

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından çevreyle kolay iletişim kuranlarla kurmayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,003)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından çevreyle kolay iletişim kuranlarla kurmayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,000)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından çevreyle kolay iletişim kuranlarla kurmayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,000)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,78$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,50$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,60$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.32. Çocuğunuz yeni tanıştığı kişilerle iletişim kurabiliyor mu?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=192)		Hayır (n=93)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	48,04±7,88	49(10)	45,89±7,80	47(13)	-2,140	0,032
KS puanı	21,15±6,66	20(9)	22,96±6,49	22(9)	-2,269	0,023
Aİ puanı	18,06±5,61	17(7)	23,34±7,93	22(10)	-5,768	0,000

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından yeni tanıştığı kişilerle kolay iletişim kurabilenlerle kuramayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,032)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından yeni tanıştığı kişilerle kolay iletişim kurabilenlerle kuramayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,023)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından yeni tanıştığı kişilerle kolay iletişim kurabilenlerle kuramayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,000)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından d= 0,27, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından d= 0,27 ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından d= 0,76 olarak bulunmuştur.

Tablo 4.33. Çocuğunuzun liderlik becerilerini nasıl değerlendirirsiniz?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Düşük (n=105)		Yüksek (n=180)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	44,69±8,10	45(13)	48,89±7,38	50(10)	-4,301	0,000
KS puanı	22,85±6,27	22(8)	21,09±6,78	20(9)	-2,623	0,009
Aİ puanı	23,08±7,81	22(10)	17,86±5,50	17(7)	-5,946	0,000

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından liderlik becerileri düşük olanlarla yüksek olanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,000)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından liderlik becerileri düşük olanlarla yüksek olanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,009$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından liderlik becerileri düşük olanlarla yüksek olanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,000$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,54$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,26$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,77$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.34. Çocuğunuzun içine kapanık olduğunu düşünüyor musunuz?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği	Evet (n=57) / Hayır (n=228)				z	p
	Evet (n=57)		Hayır (n=228)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	44,95±8,12	46(13)	47,94±7,75	49(10)	-2,421	0,015
KS puanı	23,77±6,67	23(10)	21,23±6,55	20(9)	-2,786	0,005
Aİ puanı	25,91±8,48	25(12)	18,25±5,50	17(8)	-6,581	0,000

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından içine kapanık olmalarıyla olmamaları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,015$)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından içine kapanık olmalarıyla olmamaları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,005$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından içine kapanık olmalarıyla olmamaları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,000$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,37$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,38$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 1,07$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.35. Çocuğunuza tablet/telefon kullanımı konusunda süre aralığı belirliyor musunuz?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=260)		Hayır (n=25)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	47,47±7,88	48(11)	46±8,18	47(11)	-0,983	0,326
KS puanı	21,55±6,56	20(8)	23,68±7,36	24(11)	-1,635	0,102
Aİ puanı	19,45±6,59	18(8)	23,24±9,12	20(13)	-2,045	0,041

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından tablet/telefon kullanımı için süre aralığı belirleyenlerle belirlemeyenler arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,326)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından tablet/telefon kullanımı için süre aralığı belirleyenlerle belirlemeyenler arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,0,102)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından tablet/telefon kullanımı için süre aralığı belirleyenlerle belirlemeyenler arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,041)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,18$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,29$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,47$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.36. Çocuğunuz sizin belirlediğini süre aralığına uyuyor mu?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=198)		Hayır (n=87)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	48,44±7,85	50(10)	44,83±7,47	46(10)	-4,018	0,000
KS puanı	20,63±6,08	20(8)	24,26±7,20	23(8)	-4,053	0,000
Aİ puanı	19,17±6,72	18(7)	21,17±7,17	20(9)	-2,378	0,017

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından belirlenen süre aralığına uyanlarla uymayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,000)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından belirlenen süre aralığına uyanlarla uymayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,000$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından belirlenen süre aralığına uyanlarla uymayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. ($p=0,017$)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından $d= 0,47$, Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından $d= 0,54$ ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından $d= 0,28$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4.37. Çocuğunuz tablet/telefon kullanmaya kaç yaşında başladı?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği											χ^2	p
	1 Yaş (n=5)		2 Yaş (n= 21)		3 Yaş (n=81)		4 yaş (n=121)		5 Yaş (n=57)			
	AO \pm ss	Orta nca(IQR)	A O \pm ss	Orta nca(IQR)	A O \pm ss	Orta nca(IQR)	A O \pm ss	Orta nca(IQR)	A O \pm ss	Orta nca(IQR)		
SY puanı	44,80 \pm 1,040	47(18)	50,24 \pm 4,97	50(9)	45,58 \pm 8,73	46(14)	47,35 \pm 7,95	48(10)	49,98 \pm 6,41	50(9)	8,0002	0,092
KS puanı	22,20 \pm 8,52	17(14)	21,86 \pm 7,69	20(11)	22,56 \pm 6,89	22(7)	21,67 \pm 6,84	20(9)	20,63 \pm 5,23	20(8)	2,528	0,640
Aİ puanı	25,60 \pm 1,390	18(26)	17,38 \pm 4,33	18(7)	20,20 \pm 6,18	18(8)	19,83 \pm 7,25	18(8)	19,46 \pm 6,09	19(10)	2,335	0,674

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından tablet/telefon kullanımına başlama yaşı ile ilgili istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,092$)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından tablet/telefon kullanımına başlama yaşı ile ilgili istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,640$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından tablet/telefon kullanımına başlama yaşı ile ilgili istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur ($p=0,654$)

Tablo 4.38. Çocuğunuz yemek yerken de bir yandan tablet/telefon ile vakit geçiriyor mu?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği					z	p
	Evet (n=134)		Hayır (n=151)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	46,01±8,18	47(12)	48,52±7,48	50(10)	-2,704	0,007
KS puanı	22,78±6,97	22(8)	20,81±6,22	20(9)	-2,446	0,014
Aİ puanı	20,08±6,54	18(9)	19,52±7,23	18(7)	-0,911	0,362

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından yemek yerken tablet/telefon ile vakit geçirenlerle geçirmeyenler arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,007)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından yemek yerken tablet/telefon ile vakit geçirenlerle geçirmeyenler arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark vardır. (p=0,014)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından yemek yerken tablet/telefon ile vakit geçirenlerle geçirmeyenler arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. (p=0,362)

Etki büyüklüğü puanları; Sosyal Yetkinlik puanı bakımından d= 0,36 , Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından d= 0,29 ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından d= 0,08 olarak bulunmuştur.

Tablo 4.39.Çocuğunuz tablet/telefon kullanmasına izin vermediğinizde nasıl tepki gösteriyor?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği									χ^2	p
	Bağırıyor(n=49)		ağlıyor (n=84)		Kabul ediyor (n=146)		Şiddet tepki (n=6)			
	AO±ss	Ortanca (IQR)	AO±ss	Ortanca (IQR)	AO±ss	Ortanca (IQR)	AO±ss	Ortanca (IQR)		
SY puanı	45,59±8,88	46(16)	44,77±8,19	45,50(10)	49,52±6,69	50(8)	44,50±9,50	46(16)	21,889	0,000
KS puanı	25,04±7,36	23(8)	23,90±5,32	23(7)	19,01±5,82	18(7)	30,83±5,84	29,50(7)	66,106	0,000
Aİ puanı	20,04±7,17	18(8)	21,58±7,15	20(10)	18,47±6,50	17(8)	24,33±3,50	23,50(7)	17,431	0,001

Sosyal Yetkinlik puanı dağılımı açısından tepki kategorileri arasında istatistiksel anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p=0,000$). Bu anlamlılık ağlıyor-kabul ediyor, bağırıyor-kabul ediyor arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır (Sırasıyla $p<0,001, 0,003$).

Kızgınlık-Saldırganlık puanı dağılımı açısından tepki kategorileri arasında istatistiksel anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p=0,000$). Bu anlamlılık ağlıyor-kabul ediyor, bağırıyor-kabul ediyor, kabul ediyor-Şiddet tepki arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır (sırasıyla $p= <0,001, <0,001, <0,001$).

Yapılan post-hoc analizin adı Dunn testi

Sosyal Yetkinlik

ağlıyor-kabul ediyor: -4,32 <001

bağırıyor-kabul ediyor: -2,79 0,003

Kızgınlık-Saldırganlık

ağlıyor-kabul ediyor: 6,45 <0,001

bağırıyor-kabul ediyor: 5,58 <0,001

kabul ediyor-şiddet tepki: $-4,17 < 0,001$

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından tepki kategorileri arasında istatistiksel anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. ($p=0,001$)

Tablo 4.40. Çocuğunuzla birlikte oyun oynamak için günde ortalama ayırdığınız süre nedir?

SY ve Davranış Değ. Ölçeği							χ^2	p
	>1den az (n=160)		2-3 arası (n=104)		4-5 arası (n=21)			
	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)	AO±ss	Ortanca(IQR)		
SY puanı	46,45±8,48	48(13)	48,53±7,20	49(11)	48,24±5,80	47(9)	2,793	0,247
Ks puanı	22,44±6,71	22(9)	20,89±6,76	20(8)	20,57±4,90	21(7)	4,694	0,096
Aİ puanı	20,37±7,28	18,50(9)	18,91±6,21	18(8)	19,62±7,13	17(10)	1,832	0,400

Sosyal Yetkinlik puanı bakımından çocuklara oyun oynamak için ayrılan ortalama süre kategorileri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,247$)

Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından çocuklara oyun oynamak için ayrılan ortalama süre kategorileri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,096$)

Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından çocuklara oyun oynamak için ayrılan ortalama süre kategorileri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,400$)

5. TARTIŞMA

Çalışma 5-6 yaş çocuklarının tablet/telefon kullanımlarının sosyal-duygusal gelişimleri üzerine etkisini incelemek amacıyla Edirne ili merkezinde bulunan Cumhuriyet İlkokulu, Plevne İlkokulu, Ayşekadın Anaokulu, Şükrüpaşa İlkokulu, 75. Yıl İlkokulu, Yüksel Yeşil İlkokulu, Trakya Birlik İlkokulu, Zübeyde Hanım Anaokulu ve Hatice Erkurt Anaokulu öğrenci velilerinin kendilerine ulaştırılan ölçek ve anket formlarını doldurmaları sağlanarak gerçekleştirilmiştir. Ayşekadın Anaokulu, Zübeyde Hanım Anaokulu ve Hatice Erkurt Anaokulu çocuklarından sadece 5 yaş grubu sınıflar araştırmaya katılmıştır.

Araştırmada 5-6 yaş çocuk velilerinin çocukları ile ilgili doldurmuş olduğu anket formu ve Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 ölçeği kullanılarak 5-6 yaş çocuklarının tablet/telefon kullanımlarının sosyal duygusal gelişimleri üzerine etkisi olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Kullanılmış olan “Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30” ölçeği ailelerin çocuklarının sosyal duygusal gelişim düzeylerini nasıl algıladıklarını belirlemek amacıyla LaFreniere ve Dumas (1996) tarafından geliştirilmiş olup, Türkçeye uyarlamasını ve Türkiye örneklemini üzerindeki geçerlik-güvenirlilik çalışmaları Çorapçı vd. (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanma süreci okullarda sınıf öğretmenlerine izin belgesi, Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 ölçeği ve anket formlarının velilere iletilmek üzere teslim edilmesinin ardından belirlenen süre içerisinde öğretmenler aracılığıyla velilerden geri dönüş sağlanan verilerin teslim alınması şeklinde yürütülmüştür.

Çalışmamızda cinsiyet, ailenin aylık gelir düzeyi, anne-babanın çalışma durumu, anne eğitim durumu, evde internet bulunma durumu, çocukların tablet/telefonu; internetten video izlemek için ve çizgi film izlemek için kullanması durumu, çocuğun tablet/telefon ile zaman geçirmesinin anne-babayı rahatsız edip etmeme durumu, çocuğun tablet/telefon ile vakit geçirirken şiddet içerikli videolar izleyip izlememe durumu, çocuğun tablet/telefon ile vakit geçirirken şiddet içerikli oyunlar oynayıp oynamama durumu, çocuğun tablet/telefon ile şiddet içerikli video izlemesi, şiddet içerikli oyun oynamasının davranışlarına yansıyor yansımama durumu, çocuğun duygularını belli edip edememe durumu, çocuğun başkalarının duygu ve

düşüncelerine karşı duyarlı olup olmama durumu, çocuğun kendini ifade etme becerilerinin yeterlilik durumu, çocuğun evde bulunan kurallara uyup uymama durumu, çocuğun okulda bulunan kurallara uyup uymama durumu, çocuğun evde ya da okulda sorumluluk alıp alamama durumu, çocuğun evde ya da okulda aldığı sorumlulukları yerine getirip getirmeme durumu, çocuğun özgüveninin yeterli düzeyde olup olmaması durumu, çocuğun çevresi ile kolay iletişim kurup kuramama durumu, çocuğun yeni tanıştığı kişilerle iletişim kurup kuramama durumu, çocuğun liderlik beceri düzeyi, çocuğun içe kapanık olup olmama durumu, çocuğun tablet/telefon kullanımı konusunda süre aralığı belirlenip belirlenmeme durumu, çocuğun bu süre aralığına uyup uymama durumu, çocuğun yemek yerken bir yandan tablet/telefon ile vakit geçirip geçirmeme durumu ve çocuğun tablet/telefon kullanmasına izin verilmemesi durumunda gösterdiği tepki ile “Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete- İçe Dönüklük” puan ya da puanları bakımından istatistiksel yönden anlamlı fark ya da farklar olduğu görülmüştür.

Özcan, Çağlar ve Pekdoğan'ın (2020), 4-6 yaş grubu çocukların sosyal becerileri ve teknoloji kullanımları arasındaki ilişkinin incelenmesi konusunda yaptıkları çalışmalarında çocukların kişilerarası iletişim becerileri ve görevleri tamamlama becerileri bulgularında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Çalışmamızda da Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçe Dönüklük puanları bakımından çocukların çevresindekilerle kolay iletişim kurup kuramama durumları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark görülmüştür. Kişilerarası iletişim becerileri hakkında çalışmamızla paralel görülen sonuçlardan biri de; çocukların yeni tanıştıkları kişilerle iletişim kurup kuramama durumları arasındaki incelemede istatistiksel yönden anlamlı bir fark görülmüş olmasıdır. Aynı zamanda görevleri tamamlama becerileri hakkında ulaşılan sonuca paralel olarak çalışmamızda; Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçe Dönüklük puanları bakımından evde ya da okulda sorumluluk alıp almama durumu ve evde ya da okulda aldıkları sorumlulukları yerine getirip getirme durumları arasında istatistiksel yönden anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Bu durumun çocukların tablet, telefon vb. teknolojik alet kullanımı sırasında uzun süreler bireysel olarak vakit geçirmesi ve bu süreçte çevresiyle yeterince iletişime geçmemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmamızda evde internet bulunduğunu ifade eden ebeveyn sayısı 251 kişi, bulunmadığını söyleyen 34 kişi olduğundan sonuç olarak ailelerin evlerinde internet bulunma oranı %88,07 olarak bulunmuştur. Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçe Dönüklük puanları bakımından internet kullananlarla kullanmayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı fark görülmüştür. Yaylacı (2019), okul öncesi çocuklarda ebeveyn çocuk ilişkisinin internet kullanımı üzerine etkisini incelediği çalışmasında çocuklarının internet kullanma durumundan endişe duyan ebeveynlerin oranını %73.2 olarak belirtmiştir. Paralel şekilde çalışmamızda çocuğunun tablet/telefon ile zaman geçirmesinden rahatsız olan (n=195) ve olmayan (n=90) ebeveynler hakkında ulaşılan veriden yola çıkarak bu durumdan rahatsız olan ebeveynlerin oranının %68.42 olduğu görülmüştür. Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçe Dönüklük puanları bakımından çocukların tablet/telefon kullanımının aileleri rahatsız edip etmemesi arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ailelerin çocuklarının tablet, telefon kullanımından rahatsız olması durumunun; çocuklarının bu gibi teknolojik cihazlara fazla bağlanması, çevresiyle iletişimde görülen azalma ve kullanımına izin verilmediğinde çocuklarının göstermiş olduğu tepkilerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Kırık (2014), 0-6 yaş grubunda çocuğu olan ailelerle aile ve çocuk ilişkisinde internetin yeri konusunda yaptığı çalışmasında ebeveynlerin yarısından fazlasının teknolojiyle geçirdiği sürenin 2 saatten fazla olduğunu görmüştür. Aynı zamanda katılımcıların yarısının çocuklarının teknoloji kullanımı sırasında çocuklarını serbest bıraktıkları, kendi işleriyle ilgilendikleri ve çocuklarını denetimsiz bıraktıkları gözlenmiştir. Çocuklarının denetimsiz internet kullanımı sırasında herhangi bir önlem almadığını ifade eden ebeveynler olduğu gibi, filtreleme gibi yolları kullanan aileler olduğu da ifade edilmektedir. Araştırma sonucunda ailelerin internet ve teknoloji kullanımı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüş ilk önce ebeveynlerin teknolojiyi doğru kullanma konusunda bilgilendirilmeleri gerektiği görülmüştür. Çalışmamızda bu sonuca zıt olarak ebeveynler çok büyük çoğunlukla çocuklarının tablet/telefon kullanımı sırasında kendi denetimlerinde olduklarını belirtmişlerdir. Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçe Dönüklük puanları bakımından ailelerin çocukların ailelerinin denetiminde olup olmaması durumu ile ilgili istatistiksel yönden anlamlı bir fark görülmemiştir.

Çalışmamızda ebeveynlerin tamamına yakınının çocuklarının tablet/telefon kullanımı konusunda süre aralığı belirlediği ve çocukların büyük çoğunluğunun belirlenen süre aralığına uyduğu belirlenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından tablet/telefon kullanımı için süre aralığı belirleyenlerle belirlemeyenler arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark görülmüştür. Çocukların belirlenen süre aralığına uyma durumları incelendiğinde ise Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçe Dönüklük puanları bakımından belirlenen süre aralığına uyanlarla uymayanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu sonucu çıkmıştır ($p<0.05$). Bu durumun çocukların tablet, telefon kullanımları sırasında ailenin belirlemiş olduğu belli süre aralıkları bulunması ve çocukların bu sürelere uyması durumunun öneminden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ateş ve Durmuşoğlu Saltalı (2019) yaptıkları araştırmada çalıştıkları 5-6 yaş grubu çocuklarının tablet, cep telefonu gibi teknoloji kullanımı sırasında ebeveynlerin yarısının süre denetiminde, %20'sinin ise içerik kontrolü sağlayamadıkları görülmüştür. Ayrıca çocukların çoğunluğunun 1 saatin üzerinde %31'lik bir oranın ise 3 saatin üzerinde cep telefonu ve tablet kullandığını bulmuştur. Çocukların tablet, cep telefonu vb. teknolojileri kullanım amaçlarının oyun, eğitim ve eğlence olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımına izin verdikleri durumlar hakkında ise çocuğu oyalamak, davranışını kontrol altına almak ve ödüllendirmek gibi amaçlar olduğu görülmüştür. Ailelerin yaklaşık yarısının çocukların tablet-telefon gibi dijital teknoloji kullanımlarının eğitimsel destek, çağa ayak uydurma, çocuğun oyalanarak sakin kalması gibi nedenlere bağlayarak olumlu olarak nitelendirilmiştir. Ebeveynlerin %72'si ise çocuklar için sosyal-duygusal, dil ve zihinsel gelişimlerin olumsuz etkilenmesi, bağımlılık riski, göz sağlığı ve hareketsizlik gibi olumsuz etkilerin olabileceğini belirtmişlerdir.

Çalışmamızda çocukların yarısından fazlasının tablet/telefonu internetten video izlemek ve çizgi film izlemek için kullandıkları görülmüştür. Her iki durumda incelendiğinde Kızgınlık-Saldırganlık puanları bakımından istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bayırtepe ve Tüzün (2007) yaptıkları araştırmada teknolojinin eğitsel oyunlarla birlikte doğru kullanımı sonucunda çocuklar için olumlu katkıları olduğunu belirtmiştir. Buradan görülmektedir ki ebeveynlerin çocukların tablet-telefon yolu ile etkileşime geçtikleri içeriklere çok dikkat etmeli, teknoloji

kullanımı için süre kısıtlaması uygulamakla birlikte bu süre içerisinde de özellikle erken çocukluk dönemindeki çocukların gelişimini desteleyecek oyun, video, dijital platform vb. tercih etmelidir. Ayrıca çalışmamızda çocukların tablet/telefon ile vakit geçirirken şiddet içerikli videolar izleme ve şiddet içerikli oyunlar oynama durumları hakkındaki soruların sonuçları incelendiğinde Kızgınlık-Saldırganlık puanları bakımından istatistiksel yönden anlamlı fark olduğu görülmüştür. Ayrıca tablet/telefon ile şiddet içerikli oyun oynama, şiddet içerikli video izleme durumlarının çocukların davranışlarına yansıyor yansımaması hakkında ebeveynler neredeyse yarı yarıya evet-hayır cevabı vermiştir. Sonuçlar incelendiğinde Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçe Dönüklük puanları bakımından istatistiksel yönden anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Bu durumun özellikle gelişim için çok önemli bir dönem olan okul öncesi dönem içerisinde çocukların şiddet içerikli video ve oyunlarla etkileşim içinde oluyor olması; kişilik ve davranışlarının şekillendiği bu süreçte büyük önem ve etkiye sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bozkurt, Şahin ve Zoroğlu (2016) internet bağımlılığı: güncel bir gözden geçirme konusunda yaptıkları araştırma sonucunda teknoloji çağıyla birlikte uzun süre kontrolsüz teknoloji (telefon, tablet, internet vb.) kullanımının bireylerin fiziksel, psikolojik, sosyal, bilişsel sağlığını ve yaşamını olumsuz yönde etkilediğini belirtmektedirler. Çalışmada çocukların gün içinde tablet/telefon kullanımına ayırdıkları sürenin çalışmaya katılanların neredeyse yarısı için 2-3 saat olduğu belirlenmiştir. Bunun sonucunda Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından süre kategorileri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmüştür. Bu durumun çocukların gün içerisinde olması gerekenden daha uzun süre tablet, telefon gibi teknolojik alet kullanmaları ve bu süre içinde karşılaşmış oldukları yaşlarına uygun olan ya da olmayan içeriklerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmamızda çocukların kendilerini ifade etme becerilerinin yeterlilik durumu ile ilgili sonuçlar incelendiğinde Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçe Dönüklük puanları bakımından istatistiksel yönden anlamlı fark görülmüştür. Aynı zamanda çalışma çocukların liderlik becerileri hakkında ebeveynlerin neredeyse yarı yarıya düşük ve yüksek cevabı verdiği görülmüştür ve sonuçlar incelendiğinde Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçe Dönüklük puanları bakımından istatistiksel yönden anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cordes ve Miller (2000)

çalışmalarında teknolojinin sosyalleşme eksikliği yaratabileceğini belirtmektedir. Çocukların başkalarının duygu ve düşüncelerine karşı duyarlı olup olmama, duygularını belli edip edememe özgüven ve içine kapanıklık durumları incelendiğinde Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçe Dönüklük puanları bakımından istatistiksel yönden anlamlı fark olduğu görülmüştür. Gülay Ogelman, Güngör, Körükçü, Erten Sertkaya (2018) okul öncesi dönemi çocuklar ile yaptıkları çalışmalarında teknoloji kullanımı ile sosyal beceriler arasında bir ilişkiye rastlamadıklarını ifade etmektedirler. Bu konuda ifade edildiği gibi yapılmış olan araştırmalarda farklı görüşler mevcuttur. Tüm bu maddeler incelendiğinde tablet, telefon kullanımına uzun süre vakit ayrılması ve çevreyle kurulan iletişim süresindeki kısalmasının çocukların sosyal becerileri üzerinde etkisinden dolayı olduğu düşünülmektedir.

Plowman, McPake ve Stephen (2010) çalışmalarında ebeveynlerin yoğun ve yorgun oldukları zamanlarda çocuklarını dışarıdaki maruz kalınabilecek tehlikelerden uzak güvenli bir alan olan ev içerisinde teknolojiye yönelttiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca çalışmamızda ailelerin çocuklarıyla oyun oynamak için ayırdıkları süre bakımından Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu durumun aile üyelerinin çocuklarıyla birlikte oyun oynama gibi aktiviteler yapmak yerine; çocuklarının tablet, telefon ile vakit geçirmelerine izin vermeleri durumundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Delikanlı (2019), çalışmasında çocukların cinsiyetlerine göre sosyal davranışları Mann Whitnet-U Testi ile incelediğinde çocukların cinsiyetlerine göre sosyal davranışları arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aynı araştırmada çocukların sosyal davranışları ile annelerin çalışma durumları incelendiğinde anlamlı fark olduğu görülmüştür. Benzer şekilde çalışmamızda çocukların cinsiyetlerine göre Sosyal Yetkinlik ve Kızgınlık-Saldırganlık puanı bakımından, ebeveynlerin çalışma türleri arasında ise Sosyal Yetkinlik ve Anksiyete-İçe Dönüklük puanları bakımından istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anne eğitim düzeyleri arasında ise Sosyal Yetkinlik ve Anksiyete-İçe Dönüklük puanları bakımından istatistiksel yönden anlamlı bir fark görülmüştür.

Urfa (2020), okul öncesi dönem çocuklarının gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının ve buna yönelik anne baba tutumlarının rolü hakkında yaptığı çalışmada; oyalama tutumunun kişisel sosyal gelişim, ince motor gelişim ve dil gelişimi üzerinde olumsuz etki görüldüğü ve ebeveynlerin oyalama amacıyla çocuklarına akıllı telefon/tablet kullandırmaları arttıkça çocukların gelişim düzeylerinde olumsuz etkilerin görülme olasılığının arttığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde çalışmamızda çocukların yemek yerken tablet/telefon ile vakit geçirip geçirmeme durumları arasında Sosyal Yetkinlik ve Kızgınlık-Saldırganlık puanları bakımından istatistiksel anlamda anlamlı bir fark olduğu sonucu görülmüştür. Bunun çocukların ailesiyle gün içinde gerçekleştirdiği aktivitelerden biri olan yemek yeme esnasında, çocukların isteği ya da yemeğini sorunsuz bitirmesi adına anne babaların çocuklarının telefon ya da tablet ile vakit geçirmelerine izin vermeleri durumundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Aile gelir düzeyleri arasında Anksiyete-İçe Dönüklük puanı bakımından, çocukların evdeki kurallara uyup uymama durumu, çocukların okuldaki kurallara uyup uymama durumu ve ebeveynlerin çocukların tablet/ telefon kullanmasına izin vermeme durumunda çocukların gösterdiği tepki kategorileri arasında Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık, Anksiyete-İçe Dönüklük puanları bakımından istatistiksel yönden anlamlı fark olduğu görülmüştür ancak literatür taramasında bu konularda benzer maddelere rastlanmamıştır. ($p<0.05$)

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde 5-6 yaş çocuklarının tablet/telefon kullanımlarının sosyal-duygusal gelişimleri üzerine etkisinin incelendiği çalışmanın sonuçlarına ve bu sonuçlar doğrultusunda öneriler yer almaktadır.

6.1. Sonuç

Bu bölümde 5-6 yaş çocuklarının tablet/telefon kullanımlarının sosyal-duygusal gelişimleri üzerine etkisine yönelik sonuçlar yer almaktadır.

Teknoloji günümüz koşulları düşünüldüğünde tüm yaş düzeylerinde oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır. Özellikle tüm gelişim alanları için en kritik dönemlerden biri olan okul öncesi dönemi çocukları için yoğun kullanımın görülmesi daha çok etki gösterebilmektedir. Teknolojinin giderek ilerlemesi ve cihazların daha küçük hale gelmesiyle birlikte her ebeveynin sahip olduğu cep telefonu ve birçok evde bulunan tabletler ve çocukların bu cihazlara ulaşım kolaylığı düşünüldüğünden araştırmamızda çocukların tablet/telefon kullanımları üzerinde durulmuştur.

Öncelikle okullara ölçek ve anket formlarının dağıtılması için gidildiğinde okul öncesi öğretmenlerinden bu konuda çocuklara ve ebeveynlere yönelik eğitim verilmesinin çok büyük bir ihtiyaç olduğu görüşüne yönelik dönütler gelmiştir. Ailelerin doldurmuş olduğu anket ve Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 ölçeği kapsamında ilişki incelemesi yaparken anlamlı farklılık için $p < 0,05$ değeri baz alınmıştır.

Çocukların gittikleri okullar ile Sosyal Yetkinlik (SY), Kızgınlık-Saldırganlık (KS), Anksiyete-İçe Dönüklük (Aİ) puanları bakımından anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. ($p=0,217$, $p=0,407$, $p= 0,337$) Araştırmada toplam 285 çocuğun verisi ile çalışılmıştır.

Ailelerin gelir düzeyleri ile yalnızca Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından istatistiksel yönden anlamlı bir fark görülmüş olup ($p=0,001$), bu fark gelir düzeyi aylık 2501-3500 TL gelir düzeyine sahip olanlar ile 3501-4500 TL ve ≥ 5501 TL olanlar arasındadır. (sırasıyla $p=0,035$, $<0,001$)

Aile türleri ile (geniş aile, çekirdek aile, anne-baba ayrı) Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık ve Anksiyete-İçe Dönüklük puanları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark bulunmamıştır. (sırasıyla $p=0,913$, $p=0,475$, $p=0,119$) Bu değerlendirme sırasında anne veya babası olmayan 1 çocuk anne-baba ayrı kategorisine alınmıştır.

Çalışmada annelerin eğitim düzeyi ile Sosyal Yetkinlik puanı ($p=0,016$) ve Anksiyete-İçe Dönüklük puanı ($p=0,004$) bakımından istatistiksel yönden anlamlı bir fark bulunurken Kızgınlık-Saldırganlık puanı ($p=0,685$) bakımından istatistiksel yönden anlamlı bir fark yoktur. Sosyal Yetkinlik puanı bakımından görülen anlamlı farklılık ortaokul- üniversite arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Anksiyete- İçe Dönüklük puanı dağılımında görülen anlamlı farklılık ise ilkokul-lise, ilkokul-ortaokul, ilkokul-üniversite arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. (sırasıyla $p=0,003$, $p=0,002$, $<0,001$) Babaların eğitim düzeylerine bakıldığında ise Sosyal Yetkinlik puanı, Kızgınlık-Saldırganlık puanı ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı bakımından istatistiksel yönden anlamlı bir fark bulunmamıştır. (sırasıyla $p=0,440$, $p=0,590$, $p=0,173$)

Çalışmaya katılan çocuklardan evinde internet bulunanların sayısı büyük çoğunluğu oluşturmaktadır. İnternet kullanımı ile Sosyal Yetkinlik puanı, Kızgınlık-Saldırganlık puanı ve Anksiyete- İçe Dönüklük puanı açısından istatistiksel yönden anlamlı bir fark bulunmuştur. (sırasıyla $p=0,020$, $p=0,008$, $p=0,005$)

6.2. Öneriler

Bu çalışma sonucunda;

Araştırmaya katılmış olan tüm çocukların tablet ve telefonda biriyle ya da her ikisiyle birden etkileşim içerisinde olduğu görülmüştür. Bu bağlamda özellikle okul öncesi eğitim düzeyinde çocuklar ve ebeveynlerin bilinçlendirilmesi adına eğitimler verilmesi önerilir.

Gelişim alanları açısından kritik bir dönem olan okul öncesi çocukları için arkadaşlarıyla, doğayla daha çok zaman geçirebilecekleri fırsatlar tanınması, çalışmalar yapılması önerilir.

Günümüz imkanları düşünülürken çocukların tablet, telefon, internet vb. teknoloji getirilerinden tamamen uzak durmalarının pek mümkün olmayacağı düşünülürken ailelerin; çocuklarını süre konusunda sınırlandırmaları, bu süre içinde mutlaka çocuklarının kendi denetimleri altında olması, kullanılabilir eğitimel uygulama ve siteler hakkında bilgilendirilmeleri önerilir.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde çocukların televizyon ve genel bir başlık olarak medya kullanımını üzerinde daha çok durulduğu görülmüştür. Çocukların tablet, telefon vb. kullanımlarının gelişimleri üzerine etkileri ile ilgili araştırmaların artması daha net verilere sahip olmamızı ve bu konuda neler yapılabileceğinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Tablet, telefon, internet vb. kullanımı konusunda yalnızca çocuklar ve ebeveynlerin değil öğretmenlerinde bilinç kazanımı konusunda çalışmalar yapılmalıdır. Her yaş grubundan öğretmen olduğu düşünülürken teknolojinin eğitimi destekleyen olumlu yanlarının kullanılabilmesi adına imkanlar sunulmalı ve sunulan imkanlar konusunda öğretmenler bilgilendirilmelidir.

KAYNAKLAR

- AAP. (American Academy of Pediatrics Council on Communications and Media). (2011). Policy statement: Media use by children younger than 2 years. *Pediatrics*, 128(5), 1040–1045. doi: 10.1542/peds.2011-1753.
- Ahmetoğlu, E. (2004). *Zihinsel engelli çocukların kardeş ilişkilerinin anne ve kardeş algılarına göre değerlendirilmesi*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Entitüsü. <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> sayfasından erişilmiştir. (Tez Numarası 151076).
- Akbulut, Y. (2013). Çocuk ve ergenlerde bilgisayar ve internet kullanımının gelişimsel sonuçları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 53-68.
- Akman, B. (2014). *Erken çocukluk döneminde eğitim*. Ankara, Nobel Yayınları.
- Alisinanoğlu, F., Kesicioğlu, O.S. (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun ili örneği), *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(1), 93-110.
- Anderson, C.A. & Bushman, B.J. (2001). Human Aggression, *Annual review of physiology Journal*, (53), 27-51.
- Aral, N., Can Yaşar, M., & Kandır, A. (2011). *Okul öncesi eğitim & okul öncesi eğitim programı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N., Doğan Keskin, A. (2018). Ebeveyn bakış açısıyla 0-6 yaş döneminde teknolojik alet kullanımının incelenmesi. *ADDICTA: The Turkish Journal On Addiction*, 5(2), 314-348.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 55–67.
- Ateş, M., & Durmuşoğlu Saltalı, N. (2019). KKTC’de yaşıyan 5-6 yaş çocukların tablet ve cep telefonu kullanımına ilişkin ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 62-90.
- Avcı, N. (2004). *Gelişimde 0-3 yaş: yaşama merhaba*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Aydın, A. (2014). *Eğitim psikolojisi gelişim- öğrenme- öğretim*, Pegem Akademi, s.3.
- Aydın, B. (2010). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. Nobel Yayın, İstanbul.
- Aydoğdu, F., & Samancı, O. (2016). Çocuklarda duygusal gelişim ve başarı arasındaki ilişkiler. *Akademik Bakış Dergisi*, 56, 625-633.
- Balaban Dağal, A. & Önder A. (2015). *5-6 Yaş çocukları için iletişim becerileri ölçeği geçerlik-güvenirlilik çalışması*. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-14.
- Baran, G. (2011). Sosyal gelişim. *Çocuk Gelişimi içinde* (s. 193-223), Ed: Aral, N., & Baran, G. İstanbul: YA-PA.
- Baran, G. (2012). Duygusal gelişim. *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi içinde* (s. 93-109), Ed: Fazlıoğlu, Y. Ankara: Paradigma Kitabevi Yayınları.
- Bassiouni, D. H., & Hackley, C. (2014). ‘Generation Z’ children’s adaptation to digital consumer culture: A critical literature review. *Journal of Customer Behaviour*, 13(2):113-133.
- Başal, H. A. (2003). *Nasıl mutlu bir çocuk yetiştirebilirim*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

- Bayırtepe, E., & Tüzün, H. (2007). Oyun-tabanlı öğrenme ortamlarının öğrencilerin bilgisayar dersindeki başarıları ve öz-yeterlik algıları üzerine etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 41-54.
- Bee, H., & Boyd, D. (2009). *Çocuk gelişim psikolojisi*. (Çev.: O. Gündüz). İstanbul: Kaknüs Psikoloji Yayınları.
- Blanchard, J., & Moore, T. (2010). *The digital world of young children: Impact on emergent literacy*. London, UK: Pearson Foundation.
- Bozkurt, H., Şahin, S., & Zoroğlu, S. (2016). İnternet bağımlılığı: güncel bir gözden geçirme. *Journal of Contemporary Medicine*, 6(3), 235-247.
- Bransford, J. D., Brown, A. C., ve Cocking, R. R. (1999). *How people learn: Brain, mind, experience and school*. Washington D. C: National Academy Press. Retrieved May 4, 2001 from the World Wide Web: <http://www.nap.edu/openbook/0309065577/html/index.htm> (27.12.2020).
- Brown, A. (2011). Media use by children younger than 2 years. *Journal of the American Academy of Pediatrics*, 128(5), 1040–1045.
- Büyükbaykal, G. (2007). Televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 0(28), 31-44.
- Can, G. (2002). Kişilik gelişimi. *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi* içinde (s. 109-140), Ed: Yeşilyaprak, B. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cordes, C., & Miller, E. (2000). *Fool's gold: A critical look at computers in childhood*. College Park, MD: Alliance for Childhood. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED445803.pdf>
- Çağdaş, A. (1997). *İletişim dilinin 4-5 yaş çocuklarının sosyal gelişimine etkileri*. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> sayfasından erişilmiştir. (Tez Numarası 61525).
- Çakır, H. (2013). Bilgisayar oyunlarına ilişkin ailelerin görüşleri ve öğrenci üzerindeki etkilerin belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 138-150.
- Çorapçı, F., Aksan, N., Arslan Yalçın, D. (2010). Okul öncesi dönemde duygusal, davranışsal ve sosyal uyum taraması: sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme- 30 ölçeği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(2), 63-74.
- Delikanlı, B. (2019). *48-60 aylık çocukların teknolojik alet kullanım durumuna göre sosyal davranışlarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> sayfasından erişilmiştir. (Tez Numarası 551034).
- Doğan, A., Göker, G. (2012). Tematik televizyon ve çocuk: ilköğretim öğrencilerinin televizyon izleme alışkanlıkları. *Milli Eğitim*, 194, s:5-34.
- Erden, Ş. (2021). Duygusal gelişim. *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim* içinde (s. 172-210), Ed: Deniz, E. D. Ankara: Pegem Akademi.
- Ergüney, M. (2017). İnternetin okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerindeki etkileri hakkında bir araştırma. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17), 1917-1938.
- Ersan, M. (2016). Tablet ortamında resimli çocuk kitapları; biçim ve içerik özellikleri üzerine bir inceleme. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 6(2), 148-158.

- Eskier, U. (2017). Medya nedir, topluma etkileri nelerdir? <https://www.makaleler.com/medya-nedir> sayfasından erişilmiştir.
- Fjørtoft, I. (2004). Landscape as playscape: The effects of natural environments on children's play and motor development. *Children Youth and Environments*, 14(2), 21-44
- Gitmez, A.S. (1989). *0-5 yaşlarında zihinsel gelişme*. Ankara: Versa Yayınları.
- Griffiths, M. (1995). Technological addictions. *Clinical Psychology Forum*, 76, 14-19.
- Guernsey, L. (2012). *Screen time: How electronic media – from baby videos to educational software – affects your young child*. New York, Basic Books.
- Gülay Ogelman, H., Güngör, H., Körükçü, H., & Erten Sarkaya, H. (2018). Examination of the relationship between technology use of 5-6 year-old children and their social skills and social status. *Early Child Development and Care*, 188(2), 168-182.
- Gündüz Kalan, Ö. (2010). Medya okuryazarlığı ve okul öncesi çocuk: ebeveynlerin medya okuryazarlığı bilinci üzerine bir araştırma. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2(29), 59-74.
- Gürses, İ., & Kılavuz, M. A. (2011). Erikson'un psiko-sosyal gelişim dönemleri teorisi açısından kuşaklararası din eğitimi ve iletişiminin önemi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20(2), 153-166.
- Haake, M., Wener Axelsson C. A., Clausen-Braun, M., Gulz, A. (2015). Scaffolding Mentalizing via a Play-&-Learn Game for Preschoolers. https://www.researchgate.net/publication/281719183_Scaffolding_Mentalizing_via_a_Play-Learn_Game_for_Preschoolers sayfasından erişilmiştir.
- Hinkley, T., Verbestel, V., Ahrens, W., Lissner, L., Molnár, D., Moreno, L. A., & Russo, P. (2014). Early childhood electronic media use as a predictor of poorer well-being: A prospective cohort study. *Jama Pediatrics*, 168(5), 485-492.
- Huesmann, L.R. (2005). İmitation and effects of observing media violence en behavior. In Perspectives En İmitation: From Nevroscience To Social Science: İmitation Human Development And Culture Vol2 (s.257-266), Eds: Hurley, S., & Chater, N. Cambridge, MA: MIT Press.
- İşık, M. (2007). *Anasınıfına devam eden beş-altı yaş çocuklarına sosyal uyum ve beceri ölçeğinin uyarlanması ve uygulanması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> sayfasından erişilmiştir. (Tez Numarası 207045)
- İçin Akçalı, S. (2015). Tüketim toplumunda çocukluğun yitişi. *Çocuk ve Medya* içinde (s. 1-12). Ed. İçin Akçalı, S. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- İnan, M. & Dervent, F. (2016). Making a digital game active: examining the responses of students to the adapted active version. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 6(1), 113-132.
- İnanç, B. Y., Bilgin, M., & Kılıç Atıcı, M. (2007) *Gelişim psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kandır, A. (2003). *Gelişimde 3-6 yaş çocuğum büyüyor*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Kandır, A., Alpan, Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal- duygusal gelişime anne- baba davranışlarının etkisi. *Aile ve Toplum Eğitim- Kültür ve Araştırma Dergisi*, 4 (14), 33-38.
- Kırık, A.M. (2014). Aile ve çocuk ilişkisinde internetin yeri: nitel bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 337-347.

- King, A. L. S., Valena, A. M., Silva, A. C., Sancassiani, F., Machado, S., & Nardi, A. E. (2014). "Nomophobia": Impact of cell phone use interfering with symptoms and emotions of individuals with panic disorder compared with a control group. *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health*, 10, 28–35.
- Küçükturan, G., & Keleş, S. (2019). Sosyal duygusal gelişim. *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim I* içinde (s. 318-362), Ed: Akyol, K. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Levin, D. E. (2013). *Beyond remote-controlled childhood: Teaching young children in the media age*. Washington, D.C., National Association for the Education of Young Children.
- Minnow, N.M. ve Lamay, C.L. (1995). *Abandoned in the wasteland: Children, television and the first amenderrent*. New York, Hill&Wang.
- Metin, M. (2014). Bilimsel araştırma ve özellikleri. *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde (s. 3-21), Ed: Metin, M. Ankara: Pegem Yayınları.
- Morahan-Marftin, J. (2005). Internet abuse: addiction? disorder? symptom? Alternative explanations. *Social Science Computer Review*, 23(1), 39–48.
- Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z., & Özdiçler, A., (2018). Dijital teknoloji kullanımının çocukların gelişimi ve sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Addicta-The Turkish Journal On Addictions*, 5(2), 227-247.
- NAEYC. (2012). *Position statement: Technology and interactive media as tools in early childhood programs serving children from birth through age 8*. Washington, DC: NAEYC.
- Orçan, M. (2021). Sosyal gelişim. *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim* içinde (s. 124-172), Ed: Deniz, E. D. Ankara: Pegem Akademi.
- Özcan, F., Çağlar, A., & Pekdoğan, S. (2020). 4-6 yaş grubu çocukların sosyal becerileri ve teknoloji kullanımları arasında ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(2), 709-717.
- Özgün, Ö. (2013). Aile ile ilgili temel kavramlar ve tarihsel süreçte çocuğun eğitiminde aile. *Aile Eğitimi ve Okul Öncesinde Aile Katılımı* içinde (s. 11-21), Ed: Aktaş Arnas, Y. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Özkılıç Kabul, N.D. (2019). *Üç yaş çocuklarda teknolojik alet kullanmanın sosyal beceri, oyun becerisi ve dil gelişimi üzerindeki etkilerin incelenmesi*. Doktora tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> sayfasından erişilmiştir. (Tez Numarası 551368)
- Öztürk, M. O. (1995). *Ruh sağlığı ve bozuklukları*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Öztürk, M. (2007). *Çocuk psikiyatrisi*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Pagani, L. S., Fitzpatrick, C., Barnett, T. A., & Dubow, E. (2010). Prospective associations between early childhood television exposure and academic, psychosocial, and physical well-being by middle childhood. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 164(5), 425–431.
- Pedük, Ş. (2011). Duygusal gelişim. *Çocuk Gelişimi* içinde (s. 259- 285), Ed: Aral, N., & Baran, G. İstanbul: YA-PA Yayın A.Ş.
- Plowman, L., McPake, J., & Stephen, C. (2010). The technologisation of childhood? Young children and technology in the home. *Children & Society*, 24(1), 63–74.
- Poyraz, H., & Çiftçi, D. (2011). *Okul öncesi eğitiminin ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Rosen, L. D., Lim, A., Felt, J., Carrier, L. M., Cheever, N. A., Lara-Ruiz, J., & Rokkum, J. (2014). Media and technology use predicts ill-being among children, preteens and teenagers independent of the negative health impacts of exercise and eating habits. *Computers in Human Behavior*, 35, 364–375.
- Saarnı, C. (2001). Cognition, context and goals : Significant components in socialemotional effectiveness. *Social Development*, 10(1), 125-127.
- Saçan, S., Metin, Ş., & Millici, M. (2016). Okul öncesi çocuğa sahip ebeveynlerin medya okuryazarlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*, 10, 37-56.
- San Bayhan, P., & Artan, İ. (2004). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. Ankara: Morpa Yayıncılık.
- Sayan, H. (2016). Okul öncesi eğitimde teknoloji kullanımı. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, 5(13), 67-83.
- Sayıl, M. (2007). Eric Erikson: psikososyal gelişim dönemleri ve kimlik gelişimi. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları* içinde (s. 24-37), Ed: Soykan Aysev, A., & Işık Taner, Y. İstanbul: Asimetrik Paralel Yayınları.
- Schwarzer, C., Grafe, N., Hiemisch, A., Kies, W., Poulain, T. (2020). Associations of media use and early childhood development: cross-sevntional findings from the life child study. *Paediatric Research*, <https://doi.org/10.1038/s41390-021-01433-6> sayfasından erişilmiştir.
- Shaffer, D., & Kipp, K. (2014). *Developmental Psychology: Childhood and Adolescence*. Cengage Learning. California: Belmont.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim öğrenme ve öğretim; kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sevindik, T. (2011). Determining the attitudes of the preservice teachers about distance education applications. *Energy Education Science and Technology Part B-Social and Educational Studies*, 3(4), 527–534.
- Sezgin, E., Tonguç, G. (2016). Okul öncesi eğitimde mobil teknolojilerin kullanılmasına yönelik örnek bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(Özel Sayı), 296- 303.
- Shulman, C. (2016). Social and emotional development in infant and early childhood mental health. In *Research and Practice in Infant and Early Childhood Mental Health* (s. 23-42). New York: Springer International Publishing.
- Sormaz, F., & Yüksel, H. (2012). Değişen çocukluk, oyun ve oyuncuğun endüstrileşmesi ve tüketim kültürü. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 985 -1008.
- Şenol, S. (2006). *Çocuk ve gençlik ruh sağlığı*. Ankara: HYB.
- Şimşek İşleyen, F. & İşleyen, M. (2015). Çocukların medya algısının resimler üzerinden analizi. *Global Media Journal*, 5(10), 271-287.
- Şimşek, R. (2016). *Tablet çocukları*, İstanbul: Arel Kitap.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Sosyal Gelişim. (2013) http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Sosyal%20Geli%C5%9Fim.pdf sayfasından erişilmiştir.

- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Çocuk Ruh Sağlığı. (2015). http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/%C3%87ocuk%20Ruh%20Sa%C4%9Fl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Trawick Smith, J. (2014). *Erken çocukluk döneminde gelişim*. (Çev. Ed. B. Akman). Ankara: Nobel Yayın.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2011). Teknoloji tanımı <https://sozluk.gov.tr/>
- Toran, M., Ulusoy, Z., Aydın, B., Devenci, T., & Akbulut, A. (2016). Çocukların dijital oyun kullanımına ilişkin annelerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2263- 2278.
- Tüzün, Ü. (2002). Gelişen iletişim araçlarının çocuk ve gençlerin etkileşimi üzerine etkisi. *Düşünen Adam*, 15(1), 46–50.
- Uçak Alesçi, N. (2019). *Gerçeklik Olarak Algıladığımız Kurgular Bağlamında Tüketim Toplumu*. Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> sayfasından erişilmiştir. (Tez Numarası 609705)
- Ulusoy, A. & Bostancı, M. (2014). Çocuklarda Medya Kullanımı ve Ebeveyn Rolü. *International Journal of Social Science*. 28 , 559-572.
- Urfa, D. T. (2020). *Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının ve buna yönelik anne baba tutumlarının rolü*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> sayfasından erişilmiştir. (Tez Numarası 620062).
- Yavuzer, H. (1997). *Bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimiyle çocuğunun ilk 6 yılı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2004). Ülkemizde çocuğun dünü, bugünü ve geleceğine ilişkin değerlendirmeler. *Disiplinler Arası Bakışla Türkiye’de Çocuk, 4. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi* içinde (s.255-258), Ed: Artar, M. Ankara: A.Ü. ÇOKAUM Yayıncılık.
- Yaylacı, B. (2019). *Okul öncesi çocuklarda ebeveyn çocuk ilişkisinin internet kullanımı üzerine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> sayfasından erişilmiştir. (Tez Numarası 577735)
- Yazgın İnanç, B., & Yerlikaya, E. E. (2016). *Kişilik kuramları*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yen, C.F., Tang, T.C., Yen, J.Y., Lin, H.C., Huang, C.F., Liu, S.C., & Ko, C.H. (2009). Symptoms of problematic cellular phone use, functional impairment and its association with depression among adolescents in Southern Taiwan. *Journal of Adolescence*, 32(4), 863–873.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yörükoğlu, A. (2000). *Çocuk ruh sağlığı: çocuk yetiştirme sanatı ve kişilik gelişimi*. İstanbul: Özgür Yayınları.

EKLER

EK-1 Anket Formu

Değerli Veli;

“5-6 Yaş Çocuklarının Tablet/Telefon Kullanımlarının Sosyal Duygusal Gelişimleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi” adlı çalışmamın amacı; 5-6 yaş grubu çocuklarının tablet/ telefon kullanımlarının sosyal duygusal gelişimleri üzerine etkisi olup olmadığını araştırmak, etkisi var ise bu etkilerin neler olduğunu ortaya çıkarmaktır.

Çalışmaya katılıp katılmamakta tamamen serbestsiniz. İstediğiniz anda soruları cevaplamaktan vazgeçebilirsiniz. Bu durumda cevaplanan bölüm çalışmaya dahil edilmeyecektir. Çalışma kapsamında kimliğinizi ortaya çıkarabilecek hiçbir bilgi istenmeyecektir. Değerlendirme yapabilmek için sadece numaralandırma kullanılacaktır. Elde edilecek bilgiler gizli tutulacak olup bilimsel çalışma dışında başka amaçlar için kullanılmayacaktır.

Ece Rana UÇAK 0541 380 12 27

1) Ailenizin toplam aylık geliri nedir?

.....

2) Ailenizin türü:

Geniş aile () Çekirdek aile () Anne- baba ayrı ()

Anne vefat, baba yaşıyor() Baba vefat, anne yaşıyor()

3) Çalışma durumunuz nedir?

Anne çalışıyor, baba çalışmıyor () Baba çalışıyor, anne çalışmıyor ()

Hem anne hem baba çalışıyor ()

4) Eğitim durumunuz:

	<u>Anne</u>	<u>Baba</u>
İlkokul mezunu	()	()
Ortaokul mezunu	()	()
Lise mezunu	()	()
Üniversite mezunu	()	()

Diğer ()

5) Çocuğunuzun doğum yılı:

6) Evinizde tablet ve telefonda birisi ya da her ikisi bulunuyor mu?

Tablet () Telefon () Tablet ve Telefon ()

7) Evinizde internet bulunuyor mu?

Evet () Hayır ()

8) Çocuğunuz tablet/ telefon kullanıyor mu?

Evet () Hayır ()

9) Çocuğunuz gün içinde ortalama ne kadar süre tablet/ telefon kullanıyor?

.....

10) Çocuğunuz tablet/ telefon kullanırken sizin denetiminizde oluyor mu?

Evet () Hayır ()

11) Çocuğunuz tablet/ telefonu hangisi/ hangileri için daha çok kullanıyor?
(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

İnternette video izleme () Çizgi film izleme ()

Oyun oynama () Diğer ()

12) Çocuğunuzun telefon/ tablet ile zaman geçirmesi sizi rahatsız ediyor mu?

Evet () Hayır ()

13) Çocuğunuz tablet/ telefon ile vakit geçirirken şiddet içerikli videolar izliyor mu?

Evet () Hayır ()

14) Çocuğunuz tablet/telefon ile vakit geçirirken şiddet içerikli oyunlar oynuyor mu?

Evet () Hayır ()

15) Bu durumun çocuğunuzun davranışlarına da yansıdığını düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır ()

16) Çocuğunuzun arkadaşlarıyla iletişim kurma süresi ortalama ne kadar?

.....

17) Çocuğunuzun arkadaşlarıyla oyun oynama süresi ortalama ne kadar?

.....

18) Çocuğunuzun duygularını belli edebildiğini düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır ()

- 19) Çocuğunuz başkalarının duygu ve düşüncelerine karşı duyarlı mıdır?
Evet () Hayır ()
- 20) Çocuğunuzun kendini ifade etme becerileri sizce yeterli mi?
Evet () Hayır ()
- 21) Çocuğunuz evde bulunan kurallara uyuyor mu?
Evet () Hayır ()
- 22) Çocuğunuz okulda bulunan kurallara uyuyor mu?
Evet () Hayır ()
- 23) Çocuğunuz evde ya da okulda sorumluluk alıyor mu?
Evet () Hayır ()
- 24) Çocuğunuz evde ya da okulda aldığı sorumlulukları yerine getiriyor mu?
Evet () Hayır ()
- 25) Çocuğunuzun özgüveni yeterli düzeyde mi?
Evet () Hayır ()
- 26) Çocuğunuz çevresindekilerle kolay iletişim kurabiliyor mu?
Evet () Hayır ()
- 27) Çocuğunuz yeni tanıştığı kişilerle kolay iletişim kurabiliyor mu?
Evet () Hayır ()
- 28) Çocuğunuzun liderlik becerilerini nasıl değerlendirirsiniz?
Düşük () Yüksek ()
- 29) Çocuğunuzun içine kapanık olduğunu düşünüyor musunuz?
Evet () Hayır ()
- 30) Çocuğunuza tablet/ telefon kullanımı konusunda süre aralığı belirliyor musunuz?
Evet () Hayır ()
- 31) Çocuğunuz sizin belirlediğiniz süre aralığına uyuyor mu?
Evet () Hayır ()
- 32) Çocuğunuz tablet/telefon kullanmaya kaç yaşında başladı?
.....

33) Çocuğunuz yemek yerken de bir yandan tablet/telefon ile vakit geçiriyor mu?

Evet () Hayır ()

34) Çocuğunuz tablet/ telefon kullanmasına izin vermediğinizde nasıl tepki gösteriyor?

Bağırıyor () Ağlıyor () Bir şey demeden kabul ediyor ()

Şiddet ile tepki veriyor () Diğer ()

35) Çocuğunuzla birlikte oyun oynamak için günde ortalama ayırdığınız süre ne kadar?

.....

EK-2 Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme- 30 Ölçeği (SYDD-30)

Anaokulunun/Okulun Adı:

Tarih:

Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme- 30 Ölçeği

Aşağıdaki listede bir çocuğun duygusal durumu ve davranışları ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Verilen numaralandırma sistemini göz önünde bulundurarak ifadelerdeki davranışları çocuğunuzda ne kadar sıklıkla gözlemlediğinizi işaretleyiniz.

Bu davranışı

(1) HİÇBİR ZAMAN (2 veya 3) BAZEN (4 veya 5) SIK SIK (6) HER ZAMAN gözlemliyorum.

1. Yüz ifadesi duygularımı belli etmez	1	2	3	4	5	6
2. Zorda olan bir çocuğu teselli eder ya da ona yardımcı olur.	1	2	3	4	5	6
3. Kolaylıkla hayal kırıklığına uğrayıp sinirlenir.	1	2	3	4	5	6
4. Faaliyeti kesintiye uğradığında kızar.	1	2	3	4	5	6
5. Huysuzdur, çabuk kızıp öfkelenir.	1	2	3	4	5	6
6. Gündelik işlerde yardım eder (örneğin sınıf toplarken).	1	2	3	4	5	6
7. Çekingen, ürkektir; yeni ortamlardan ve durumlardan kaçınır.	1	2	3	4	5	6
8. Üzgün, mutsuz ya da depresiftir.	1	2	3	4	5	6
9. Grup içinde içe dönük ya da grupta olmaktan huzursuz görünür.	1	2	3	4	5	6
10. En ufak bir şeyde bağırır ya da çığlık atar.	1	2	3	4	5	6
11. Grup içinde kolaylıkla çalışır.	1	2	3	4	5	6
12. Hareketsizdir, oynayan çocukları uzaktan seyrederek.	1	2	3	4	5	6
13. Anlaşmazlıklara çözüm yolları arar.	1	2	3	4	5	6
14. Gruptan ayrı, kendi başına kalır.	1	2	3	4	5	6

Bu davranışı

(1) HİÇBİR ZAMAN (2 veya 3) BAZEN (4 veya 5) SIK SIK (6) HER ZAMAN gözlemliyorum.

15. Diğer çocukların görüşlerini dikkate alır.	1	2	3	4	5	6
16. Diğer çocuklara vurur, onları ısırır ya da tekmeler.	1	2	3	4	5	6
17. Grup faaliyetlerinde diğer çocuklarla birlikte çalışır, onlarla iş birliği yapar.	1	2	3	4	5	6
18. Diğer çocuklarla anlaşmazlığa düşer.	1	2	3	4	5	6
19. Yorgundur.	1	2	3	4	5	6
20. Oyuncaklara iyi bakar, oyuncaklarının kıymetini bilir.	1	2	3	4	5	6
21. Grup faaliyetleri sırasında konuşmaz ya da faaliyetlere katılmaz.	1	2	3	4	5	6
22. Kendinden küçük çocuklara karşı dikkatlidir.	1	2	3	4	5	6
23. Grup içinde fark edilmez.	1	2	3	4	5	6
24. Diğer çocukları istemedikleri şeyleri yapmaya zorlar.	1	2	3	4	5	6
25. Öğretmene kızdığı zaman ona vurur ya da çevresindeki eşyalara zarar verir.	1	2	3	4	5	6
26. Endişeye kapılır.	1	2	3	4	5	6
27. Akla yatan açıklamalar yapıldığında uzlaşmaya varır.	1	2	3	4	5	6
28. Öğretmenin önerilerine karşı çıkar.	1	2	3	4	5	6
29. Cezalandırıldığında (örneğin herhangi bir şeyden yoksun bırakıldığında) başkaldırır, karşı koyar.	1	2	3	4	5	6
30. Kendi başarılarından memnuniyet duyar.	1	2	3	4	5	6

EK-3 Etik Kurul İzni

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu Başkanlığı

Sayı : 54001588-199-E.684
Konu : Etik Kurul Karar (Aralık)

11/01/2019

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 08/01/2019 tarihli ve 69456409-199-E.453 sayılı yazınız.
b) 13/12/2018 tarihli ve 69456409-199-E.21642 sayılı yazınız.

İlgi yazılar gereği; Enstitümüz Etik Kuruluna Aralık ayında yapılan başvurular değerlendirilmiş olup aşağıda sorumlu yürütücü ve başlıkları yer alan çalışmaların Etik açıdan uygun görüldüğüne dair karar formları ektedir.

Gereğini arz/rica ederim.

e-İmzalıdır

Doç. Dr. Serpil AKÖZCAN
Kurul Başkanı

SORUMLU ARAŞTIRMACI	YARDIMCI ARAŞTIRMACILAR	ANABİLİM DALI	ÇALIŞMA KONUSU
Prof. Dr. Ayşe Fulya MANER	Öğrenci/ Ece Rana UÇAK	ÇOCUK GELİŞİMİ ABD	5-6 Yaş Çocuklarının Tablet/Telefon Kullanımlarının Sosyal Duygusal Gelişimleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi
Prof. Dr. Ayşe Fulya MANER	Öğrenci/ Sevcan GERÇAK ABANOZ	ÇOCUK GELİŞİMİ ABD	Üstün Yetenekli Öğrencisi Olan ile Olmayan Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Eğitimine İlişkin Öz Yeterlikleri ve Tutumlarının Karşılaştırılması
Prof. Dr. Ayşe Fulya MANER	Öğrenci/ Merve TUN TELLİ	ÇOCUK GELİŞİMİ ABD	Çocuk ve Ergen Psikiyatri Polikliniğine Başvuran Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Tanılı 8-11 Yaş Grubu Çocukların Anneye Bağlanma Stilleri ile Algıladıkları Stres Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Dr. Öğr. Üyesi Ertuğ CAN	Öğrenci/ Ali ŞAHİN	ÇOCUK GELİŞİMİ ABD	Türkiye'de Okulöncesi Alana Öğretmen Yetiştirme: Mevcut Durum, Sorunlar ve Öneriler
Dr. Öğr. Üyesi Ertuğ CAN	Öğrenci/ Şeyda KILIÇ	ÇOCUK GELİŞİMİ ABD	Okul öncesi eğitiminde temel sorunlar ve çözüm önerileri.
Dr. Öğr. Üyesi Ertuğ CAN	Öğrenci/ Mustafa GÜNAYDI	ÇOCUK GELİŞİMİ ABD	Çocuk Oyunlarında Yer Alan Değer Unsurlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimine Etkisinin İncelenmesi

Ek: Etik Kurul Karar Formları (6 Adet)

Adres: Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurul Başkanlığı
Telefon: 0288 214 54 13 Faks: 0288 214 70 86
e-posta: Elektronik Ağ: <http://www.klu.edu.tr/>

Zeynep USLU
Dahili: Zeynep USLU

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.
Evrak teyidi <https://ebys.klu.edu.tr/sorgu/sorgula.aspx> adresinden 1668-HPU7-33G3 kodu ile yapılabilir.

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ETİK KURULU KARAR FORMU
(2018-SBEK-09)

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	5-6 YAŞ ÇOCUKLARININ TABLET/TELEFON KULLANIMLARININ SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİMLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ
VARSA ARAŞTIRMANIN PROTOKOL KODU	P0108R00

ETİK KURUL BİLGİLERİ	ETİK KURULUN ADI	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu
	AÇIK ADRESİ:	Kırklareli Üniversitesi Kayalı Kampüsü Merkezi Derslik-2
	TELEFON	0288 214 76 34
	FAKS	0288 214 70 86
	E-POSTA	sabe@klu.edu.tr

BAŞVURU BİLGİLERİ	SORUMLU ARAŞTIRMACI	UNVANI/ADI/SOYADI	Prof. Dr. Ayşe Fulya MANER		
		UZMANLIK ALANI	Psikiyatri		
		BULUNDUĞU MERKEZ	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü		
	YARDIMCI ARAŞTIRMACI	UNVANI/ADI/SOYADI	Ece Rana UÇAK		
		UZMANLIK ALANI	Çocuk Gelişimi		
		BULUNDUĞU MERKEZ	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü		
	BAŞVURULAN ETİK KURUN ADI		Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu		
	DESTEKLEYİCİ				
	PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ UNVANI/ADI/SOYADI (TÜBİTAK vb. gibi kaynaklardan destek alanlar için)				
	DESTEKLEYİCİNİN YASAL TEMSİLCİSİ		YOK		
	ARAŞTIRMANIN FAZİ VE TÜRÜ		FAZ 1	☐	
			FAZ 2	☐	
			FAZ 3	☐	
			FAZ 4	☐	
			Gözlemsel ilaç çalışması	☐	
Tıbbi cihaz klinik araştırması			☐		
İn vitro tıbbi tanı cihazları ile yapılan performans değerlendirme çalışmaları			☐		
İlaç dışı klinik araştırma	☒				
		Diğer ise belirtiniz			
ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER		TEK MERKEZ ☒	ÇOK MERKEZLİ ☐	ULUSAL ☒	ULUSLARARASI ☐

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ETİK KURULU KARAR FORMU
(2018-SBEK-09)

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	5-6 YAŞ ÇOCUKLARININ TABLET/TELEFON KULLANIMLARININ SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİMLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ
VARSA ARAŞTIRMANIN PROTOKOL KODU	P0108R00

DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili	
		ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ		1	Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU		1	Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐	
	OLGU RAPOR FORMU			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐	
	ARAŞTIRMA BROŞÜRÜ			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐	
DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı	Açıklama			
	SİGORTA	☐			
	ARAŞTIRMA BÜTÇESİ	☒			
	BIYOLOJİK MATERYEL TRANSFER FORMU	☐			
	İLAN	☐			
	YILLIK BİLDİRİM	☐			
	SONUÇ RAPORU	☐			
	GÜVENLİLİK BİLDİRİMLERİ	☐			
	DİĞER:	☒	Akademik Kurul/Kurum Kararı Başvuru Dilekçesi Başvuru Formu Araştırma Protokolü Kullanılacak Araç Gereçler Literatür Örnekleri Taahhütname Helsinki Bildirgesi Taahhütname, İyi Klinik Uygulamalar Kılavuzu Taahhütname, İzin Belgeleri, Özgeçmişler CD		
KARAR BİLGİLERİ	Karar No:01	Tarih: 14.12.2018	Karar: Uygun Görüldü		
	Yukarıda bilgileri verilen başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmannın/çalışmanın gerekece, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve uygun bulunmuş olup araştırmannın/çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına toplantıya katılan etik kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verilmiştir. İlaç ve Biyolojik Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik kapsamında yer alan araştırmalar/çalışmalar için Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'ndan izin alınması gerekmektedir.				

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ETİK KURULU

ETİK KURULUN ÇALIŞMA ESASI	Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurul Yönergesi.
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI:	Doç. Dr. Serpil AKÖZCAN

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile ilişki		Katılım *		İ-729
Doç. Dr. Serpil AKÖZCAN (Başkan)	Nükleer Fizik	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Prof. Dr. Ayşe Yasemin KARAGEYİM KARŞIDAĞ	Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Dr. Öğr. Üyesi Aylin AYDIN SAYILAN	Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Dr. Öğr. Üyesi İknur METİN AKTEN	Hemşirelik	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Dr. Öğr. Üyesi Engin ASAV	Biyokimya	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	

*:Toplantıda Bulunma

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu Başkanlığı

Sayı : 54001588-199-E.11504
Konu : Etik Kurul Karar (Haziran)

03/07/2019

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 18/06/2019 tarihli ve 69456409-199-E.10605 sayılı yazınız.

İlgi yazınız gereği; aşağıda sorumlu araştırmacı ve ismi yer alan çalışma; Etik Kurulumuzda değerlendirilmiş olup etik açıdan uygun görüldüğüne dair karar formu ekte sunulmuştur.

Gereğini bilgilerinize arz/rica ederim.

e-İmzalıdır

Doç. Dr. Serpil AKÖZCAN
Kurul Başkanı

SORUMLU ARAŞTIRMACI	YARDIMCI ARAŞTIRMACILAR	ÇALIŞMA KONUSU
Prof. Dr. Ayşe Fulya MANER	Öğrenci/ Ece Rana UÇAK	5-6 Yaş Çocuklarının Tablet/ Telefon Kullanımlarının Sosyal Duygusal Gelişimleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi

Ek: Etik Kurul Karar Formu (2 Sayfa)

Adres: Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurul Başkanlığı

Telefon: 0288 214 54 13 Faks: 0288 214 70 86

e-posta: Elektronik Ağ: <http://www.klu.edu.tr/>

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.

Evrak teyidi <https://ebysorgu.klu.edu.tr> adresinden LA00-KI2Y-8TTT kodu ile yapılabilir.

Zeynep USLU

Dahili: Zeynep USLU

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ETİK KURULU KARAR FORMU
(2019-SBEK-07)

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	5-6 YAŞ ÇOCUKLARININ TABLET/TELEFON KULLANIMLARININ SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİMLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ
VARSA ARAŞTIRMANIN PROTOKOL KODU	P0108R01

ETİK KURUL BİLGİLERİ	ETİK KURULUN ADI	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu
	AÇIK ADRESİ:	Kırklareli Üniversitesi Kayalı Kampüsü Merkezi Derslik-2
	TELEFON	0288 214 76 34
	FAKS	0288 214 70 86
	E-POSTA	sabc@klu.edu.tr

BAŞVURU BİLGİLERİ	SORUMLU ARAŞTIRMACI	UNVANI/ADI/SOYADI	Prof. Dr. Ayşe Fulya MANER		
		UZMANLIK ALANI	Psikiyatri		
		BULUNDUĞU MERKEZ	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü		
	YARDIMCI ARAŞTIRMACI	UNVANI/ADI/SOYADI	Ece Rana UÇAK		
		UZMANLIK ALANI	Çocuk Gelişimi		
		BULUNDUĞU MERKEZ	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü		
	BAŞVURULAN ETİK KURUN ADI		Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu		
	DESTEKLEYİCİ				
	PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ UNVANI/ADI/SOYADI (TÜBİTAK vb. gibi kaynaklardan destek alanlar için)				
	DESTEKLEYİCİNİN YASAL TEMSİLCİSİ		YOK		
	ARAŞTIRMANIN FAZİ VE TÜRÜ		FAZ 1	☐	
			FAZ 2	☐	
			FAZ 3	☐	
			FAZ 4	☐	
			Gözlemsel ilaç çalışması	☐	
Tıbbi cihaz klinik araştırması			☐		
İn vitro tıbbi tanı cihazları ile yapılan performans değerlendirme çalışmaları			☐		
		İlaç dışı klinik araştırma	☒		
		Diğer ise belirtiniz			
ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER		TEK MERKEZ ☒	ÇOK MERKEZLİ ☐	ULUSAL ☒	ULUSLARARASI ☐

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ETİK KURULU KARAR FORMU
(2019-SBEK-07)

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	5-6 YAŞ ÇOCUKLARININ TABLET/TELEFON KULLANIMLARININ SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİMLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ
VARSA ARAŞTIRMANIN PROTOKOL KODU	P0108R01

DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili	
		ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ		1	Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU		1	Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐	
	OLGU RAPOR FORMU			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐	
	ARAŞTIRMA BROŞÜRÜ			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐	
DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı	Açıklama			
	SİGORTA	☐			
	ARAŞTIRMA BÜTÇESİ	☒			
	BIYOLOJİK MATERYEL TRANSFER FORMU	☐			
	ILAN	☐			
	YILLIK BİLDİRİM	☐			
	SONUÇ RAPORU	☐			
	GÜVENLİLİK BİLDİRİMLERİ	☐			
	DİĞER:	☒	Akademik Kurul/Kurum Kararı Başvuru Dilekçesi Başvuru Formu Araştırma Protokolü Kullanılacak Araç Gereçler Literatür Örnekleri Taahhütname Helsinki Bildirgesi Taahhütnamesi, İyi Klinik Uygulamalar Kılavuzu Taahhütnamesi, İzin Belgeleri, Özgeçmişler CD		
KARAR BİLGİLERİ	Karar No:08	Tarih: 21.06.2019	Karar: Uygun Görüldü		
	Yukarıda bilgileri verilen başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmannın/çalışmanın gereke, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve uygun bulunmuş olup araştırmannın/çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına toplanıya katılan etik kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verilmiştir. İlaç ve Biyolojik Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik kapsamında yer alan araştırmalar/çalışmalar için Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'ndan izin alınması gerekmektedir.				

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ETİK KURULU

ETİK KURULUN ÇALIŞMA ESASI	Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurul Yönergesi.
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI:	Doç. Dr. Serpil AKÖZCAN

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile ilişki		Katılım *		İmza
Doç. Dr. Serpil AKÖZCAN (Başkan)	Nükleer Fizik	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Prof. Dr. Ayşe Yasemin KARAGEYİM KARŞIDAĞ	Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Dr. Öğr. Üyesi Aylin AYDIN SAYILAN	Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Dr. Öğr. Üyesi İknur METİN AKTEN	Hemşirelik	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Dr. Öğr. Üyesi Engin ASAV	Biyokimya	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	

*:Toplantıda Bulunma

EK-4 Ölçek İzin Belgesi

↩ Re:

2 Aralık 2018 22:43

feyza.corapci

AYRINTILAR

📎 2 öge (362 KB)

Merhaba Rana,

SYDD 30 ölçeğini çalışmanızda kullanmanız uygundur.

Ekte makaleyi ve puanlama yönergelerini size yolluyorum.

--

Feyza Corapci, Ph.D.
Department of Psychology
Bogazici University, Istanbul-Turkey

[30-11-2018 16:59](#), Ece Rana Uçak yazmış:

> Feyza Hanım iyi akşamlar,

>

> Adım Ece Rana Uçak, Trakya Üniversitesi Okul Öncesi

> Öğretmenliği mezunuyum. Şuan da Kırklareli Üniversitesi Çocuk

> Gelişimi bölümünde yüksek lisans yapıyorum.

"5-6 Yaş

↩ Cevapla

↩ Tümünü y..

→ İlet

🗑 Sil

💬 26 Dizi

•

≡

☐

←

EK-5 Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Adı	Ece Rana	Soyadı	UÇAK
Doğ.Yeri		Doğ.Tar.	
Uyruğu		Email	

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mez. Yılı
Yük.Lis.		
Lisans		

İş Deneyimi (Sondan geçmişe doğru sıralayın)

	Görevi	Kurum	Süre (Yıl - Yıl)
1.			
2.			

Yabancı Dilleri	Okuduğunu Anlama*	Konuşma*	Yazma*	ÜDS/YDS/YÖKDİL Puanı	(Diğer) Puanı

*Çok iyi, iyi, orta, zayıf olarak değerlendirin

	Sayısal	Eşit Ağırlık	Sözel
ALES Puanı			

Yayınları/Tebliğleri Sertifikaları/Ödülleri